

**TÜRK FUTBOLUNDA KADIN ESİNTİSİ:
YAŞANMIŞ HİKAYELER**

İlknur TÜRKER

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Özgür KARATAŞ**

Yüksek Lisans Tezi- 2021

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TÜRK FUTBOLUNDA KADIN ESİNTİSİ: YAŞANMIŞ HİKAYELER

İlknur TÜRKER

**Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Özgür KARATAŞ**

**MALATYA
2021**

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	viii
TABLOLAR DİZİNİ	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	6
1.2. Araştırmanın Önemi.....	7
1.3. Araştırmanın Amacı	8
1.4. Problem Cümlesi.....	8
1.5. Alt Problemler.....	8
1.6. Araştırmanın Varsayımları	9
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları	9
2. GENEL BİLGİLER	10
2.1. Futbolun Tanımı.....	10
2.1.1. Futbolun Dünya Tarihçesi.....	11
2.1.2. Futbolun Türkiye Tarihçesi.....	12
2.2. Kadının Kavramsal Tanımı	13
2.3. Kadın Futbolu	15
2.3.1. Kadın Futbolunun Dünyadaki Tarihsel Gelişimi	18
2.3.2. Kadın Futbolunun Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi.....	20
2.3.3. Türkiye'de Kadın Futbol Ligleri.....	21
2.4. Futbolda Toplumsal Cinsiyet Rollerini	23
2.5. Futbolda Erkeklik Söylemleri.....	27
2.6. Futbolda Kadın Bedeni	32
2.7. Kadın Futboluna Sosyolojik Bakış	36
2.8. Kadınların Futbola Katılım Fırsatları	38
3. MATERYAL VE METOT.....	45
3.1. Araştırmanın Modeli	45
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	45
3.3. Verilerin Toplanması	45
3.3.1. Verilerin Kodlanması	45

4. BULGULAR.....	47
4.1. “Futbola nasıl başladınız?” Sorusuna İlişkin Bulgular	47
4.2. “Futbola başlamanızda etken olan nedenler nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular	48
4.3. “Futbol sizin için ne ifade etmektedir?” Sorusuna İlişkin Bulgular	49
4.4. “Aileniz futbol oynamanız konusunda ne düşünüyor?” Sorusuna İlişkin Bulgular	50
4.5. “Çevrenizdeki insanların futbol oynamanıza karşı düşünceleri nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular	52
4.6. “Futbol oynamanızın size göre artıları ve eksileri nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular	53
4.7. “Kadın bedeninin futbola uygun olduğunu düşünüyor musunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular	54
4.8. “Futbol erkek oyunudur deniliyor. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular	55
4.9. “Futbol hayatında yaşadığınız en ilginç olaydan bahseder misiniz?” Sorusuna İlişkin Bulgular	56
4.10. “Kadınların ve erkeklerin futbola katılım sürecinde ne gibi farklılıklar bulunmaktadır?” Sorusuna İlişkin Bulgular	58
4.11. “Futbol oynayan kadınlarda kalıplaşmış kaslı erkeksi bir beden yapısı ve giyim tarzı oluşmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular	61
4.12. “Antrenörlerin veya kulüp çalışanlarının size bakış açısı nasıldır?” Sorusuna İlişkin Bulgular	62
4.13. “Kadın futbolunda genellikle tribünler boş olmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular.....	63
4.14. “Maçınızı izlemeye gelen taraftarların size karşı tavırları nasıldır?” Sorusuna İlişkin Bulgular	64
4.15. “Kadın Futbolu’nun Türkiye’deki konumundan bahseder misiniz?” Sorusuna İlişkin Bulgular	65
4.16. “Kadın Futbolunun istenilen düzeyde gelişmemesinin sebepleri nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular	68
4.17. “Kadın Futbolunun gelişmesi için önerileriniz nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular	70

5. TARTIŞMA.....	74
5.1. “Futbola nasıl başladınız?” Sorusu ile İlgili Tartışma	74
5.2. “Futbola başlamanızda etken olan nedenler nelerdir?” Sorusu ile İlgili Tartışma	74
5.3. “Futbol sizin için ne ifade etmektedir?” Sorusu ile İlgili Tartışma	74
5.4. “Ailen futbol oynaman konusunda ne düşünüyor?” Sorusu ile İlgili Tartışma	75
5.5. “Çevrenizdeki insanların futbol oynamana karşı düşünceleri nelerdir?” Sorusu ile İlgili Tartışma.....	75
5.6. “Futbol oynamanın size göre artıları ve eksileri nelerdir?” Sorusu ile İlgili Tartışma	75
5.7. “Futbolun kadın bedenine uygun olduğunu düşünüyor musunuz?” Sorusu ile İlgili Tartışma.....	76
5.8. “Futbol erkek oyunudur deniliyor. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sorusu ile İlgili Tartışma.....	76
5.9. “Futbol serüveninizde yaşadığınız en ilginç olaydan bahseder misiniz?” Sorusu ile İlgili Tartışma.....	77
5.10. “Kadınların ve erkeklerin futbola katılımları sürecinde ne gibi farklılıklar bulunmaktadır?” Sorusu ile İlgili Tartışma.....	77
5.11. “Futbol oynayan kadınlarda kaslı erkeksi bir beden yapısı ve giyim tarzı oluşmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sorusu ile İlgili Tartışma	78
5.12. “Antrenörlerin veya kulüp çalışanlarının sizlere karşı bakış açısı nasıldır?” Sorusu ile İlgili Tartışma.....	79
5.13. “Kadın futbolunda genellikle tribünler boş olmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sorusu ile İlgili Tartışma	79
5.14. “Maçınızı izlemeye gelen taraftarların size karşı tavırları nasıldır?” Sorusu ile İlgili Tartışma.....	79
5.15. “Kadın futbolunun Türkiye’deki konumundan bahseder misiniz?” Sorusu ile İlgili Tartışma.....	80
5.16. “Kadın futbolunun istenilen düzeyde gelişmemesinin sebepleri nelerdir?” Sorusu ile İlgili Tartışma.....	80
5.17. “Kadın futbolunun gelişmesi için önerileriniz nelerdir?” Sorusu ile İlgili Tartışma	80
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	82
KAYNAKLAR	84

EKLER.....	97
EK-1. Özgeçmiş.....	97
EK-2. Etik Kurul Kararı.....	98
EK-3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	99

TEŐEKKÜR

Bu çalıőmanın gerçekleŐtirilmesinde, lisansüstü eğitimim boyunca değerli bilgilerini benimle paylaŐan, kendisine ne zaman danıŐsam bana kıymetli zamanını ayırıp sabırla ve bŸyŸk bir ilgiyle bana faydalı olabilmek için elinden gelenin fazlasını sunan danıŐmanım Sayın Doç. Dr. ŐzgŸr KARATAŞ'A, JŸri BaŐkanım Doç. Dr. Ali Serdar YŸcel'e ve JŸri Ÿyesi Doç. Dr. Mehmet GŸllŸ'ye çok değerli katkılarından dolayı teŐekkŸr ederim. Bu sŸrete kadın futbolcularla gŸrŸŐme imkanı sağlayan değerli arkadaşlarım GŸzde Uçar'a ve İkranur SarıgŸl'e ayrıca teŐekkŸr ederim. Son olarak araştırmanın her aşamasında manevi desteği ile yanımda olan eŐim Ahmetcan TŸrker'e, oğlum Ali Asaf TŸrker'e ve kızım Eslem Berra TŸrker'e teŐekkŸr ederim.

İLKNUR TŸRKER
MALATYA, 2021

ÖZET

Türk Futbolunda Kadın Esintisi: Yaşanmış Hikayeler

Amaç: Bu çalışma Türkiye Kadın Futbol Liglerinde (1.2.3 lig) yer alan kadın futbolcuların futbola başlamaları, futbol deneyimleri, futbol yaşantıları ve kadın futbolunda karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla yapılmıştır. Kadın sporcular sporun birçok branşında geri kaldıkları gibi futbolda da geri planda kalmışlardır. Ülkemizdeki toplumsal cinsiyet bakış açıları kadınların futboldan uzaklaşmasına neden olmaktadır.

Materyal ve Metot: Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya Türkiye Kadın Futbol Liglerinde (1.2.3 lig) oynayan 30 kadın futbolcu ile yüz yüz görüşme yapılmış olup 26 kadın futbolcunun cevapları değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma verilerinin toplanması amacıyla yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form 17 sorudan oluşmaktadır.

Bulgular: Araştırmaya katılan kadın futbolcuların futbola yönelmelerinde ailelerinin destek olduğu, toplumda, yazılı ve görsel medyada istenilen düzeyde desteklenmedikleri, medyada kadın bedeninin imaj olarak kullanılması, toplumsal cinsiyet algısı kapsamında kadın futbolcuların cinsiyet ve ayrımcılığı ile cinsiyetçi söylemlere maruz kaldıkları, spor severlerin aşırı güç gerektiren spor branşlarının (futbol, boks, halter vb.) erkek sporu olarak gördükleri için kadın futbol maçlarını izlenmeye değer görmedikleri tespit edilmiştir.

Sonuç: Toplum tarafından kadın futbolunun bayanlara özgü sporlar arasında yer almaması gerektiği düşüncesi, yazılı ve görsel medyanın kadın futbolu ile ilgili yetersiz yayınları, kadınlara yapılan cinsiyet ayrımcılığı kadın futboluna da yansıdığı ve kadınların futbola yönelmelerini engellediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: kadın, kadın futbolcu, cinsiyet ayrımcılığı

ABSTRACT

Female Breeze in Turkish Football: Real Life Stories

Aim: This research has been carried out with the purpose of identifying how and when the female footballers started their careers, their football experiences, football lives and the problems they have faced in women's football. Female football players have always taken backseat in football just as they have done in many branches of sports. Social gender viewpoint in our country causes women to keep away from football.

Material and Method: In the study, scanning technique, which is one of the qualitative research methods, has been used. Thirty female footballers playing in the Turkish Women's Leagues (1st, 2nd and 3rd leagues) have been interviewed face to face and the answers of 26 players have been evaluated. Semi-structured interview form has been used in order to gather the research data. The form comprises 17 questions.

Results: It has been confirmed in the research that female footballers' families supported them when they were led to football, that they were not supported by the visual or printed media and the society at an expected level, that female body is used as an image at the media, that these players are exposed to gendered discourse via sexual discrimination within the scope of social gender perception and that sports-fans do not regard as worth watching the women's football matches because they consider the effort-demanding sports (such as football, boxing and weight-lifting) as male sports.

Conclusion: It has been concluded that women are prevented from football as a result of the fact that the society carry the idea that female football should not take place among the sports pertaining to women, and that visual and printed media have insufficient broadcast about female football, that sexual discrimination against women is reflected in female football as well.

Key Words: woman, female football player, gender discrimination

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

FIFA	: Federation Internationale de Football Association (Uluslararası Birlik Futbolu Federasyonu)
TFF	: Türkiye Futbol Federasyonu
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
FA	: Football Association
AFC	: American Football Conference
OFC	: Oceania Football Confederation
FCR	: Feed Conversion Rate
UEFA	: Avrupa Futbol Federasyonu Birliği
CONCACAF	: Confederation of North, Central American and Caribbean Association Football, Kuzey Orta Amerika Konferansı ve Karayipler Derneği)

TABLolar DİZİNİ

Tablo No	Sayfa No
Tablo 4.1. “Futbola nasıl başladınız?” sorusuna ilişkin bulgular	47
Tablo 4.2. “Futbola başlamanızda etken olan nedenler nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular	48
Tablo 4.3. “Futbol sizin için ne ifade etmektedir?” sorusuna ilişkin bulgular	49
Tablo 4.4. “Aileniz futbol oynamanız konusunda ne düşünüyor?” sorusuna ilişkin bulgular	51
Tablo 4.5. “Çevrenizdeki insanların futbol oynamanıza karşı düşünceleri nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular	52
Tablo 4.6. “Futbol oynamanızın size göre artıları ve eksileri nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular	53
Tablo 4.7. “Kadın bedeninin futbola uygun olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin bulgular	54
Tablo 4.8. “Futbol erkek oyunudur deniliyor. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular	55
Tablo 4.9. “Futbol oynayan kadınlarda kalıplaşmış kaslı erkeksi bir beden yapısı ve giyim tarzı oluşmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular	61
Tablo 4.10. “Antrenörlerin veya kulüp çalışanlarının size bakış açısı nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular	62
Tablo 4.11. “Kadın futbolunda genellikle tribünler boş olmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular	63
Tablo 4.12. “Maçınızı izlemeye gelen taraftarların size karşı tavırları nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular	64

1. GİRİŞ

“Futbol bir canlı olarak düşünülse ve “Cinsiyeti nedir?” diye bir soru sorulsa, çok yüksek ihtimalle dünyanın hemen her noktasında yanıt benzer olurdu. Kadınların futbol yapmasını önleyen, köstekleyen zihniyet, geçmişten günümüze ne kadar minimal düzeye çekilmiş olsa da günümüzde futbolda erkeklerin hâkim sayıldığı bir yapı olduğu tartışılmaz bir gerçekliktir” (1).

Cinsiyet kimliklerinin yalnızca dirimsel (biyolojik) olmadığı ve sosyolojik olarak tasarlanan kimlikler olduğu yaklaşımından hareketle “toplumsal cinsiyet” kavramı ortaya atılmıştır. Erkeğin ve kadının kültürel ve sosyolojik olarak belirlenen toplumsal sorumluluklarını ve rolleri izah etmektedir toplumsal cinsiyet. Buna bağlı olarak kadınlara yüklenen toplumsal roller kadınları erkek hakimiyetinde olan futboldan uzaklaştırmış ve futbola katılımlarını uzun vadede güçleştirmiştir (2).

Kadınlar futbolun içerisinde bulunduğu dönemden bu zamana gerek fizyolojik engellerden gerekse kültürel gerilemelerden dolayı hep engellerle savaşmış ve bu savaş geçmişten günümüze devam etmiştir (3).

Tarihsel süreç incelendiğinde kadınların spora katılımlarında daha da özele indirgeyecek olursak futbola katılımlarında birçok mücadele verilmiştir. Gerek toplumun düşüncesine karşı gerekse kadın bedeninin futbola uygun olmadığı düşüncesine karşı yoğun gayret gösterilmiştir. Bu uzun ve yorucu süreçte kadınlar galip gelmiş, hemen hemen tüm ülkelerde kadınların hem spora katılımlarında hem de futbola katılımlarında artış gözlemlenmiştir. Bu mücadelenin sonucunda sporun her alanında kapılar kadınlara açılmaya başlanmıştır.

Ülkemizdeki kadın futboluna genel bir bakış attığımızda kadınların futbola ilgisinde ve katılımlarında istenilen düzeyde olmasa dahi artış olduğu gözlenmektedir. Özellikle kendi takımlarının şampiyonluk kutlamalarında, caddelerde, sokaklarda sevinç yaşayan gruplar arasında kadınların da yer aldığı gözlemlenmektedir (4).

Şu an ki Türkiye ve Dünya standartlarına baktığımızda kadınlar eskiye oranla birçok branşta yerini almış, futbola katılımlarında da gözle görünür bir artış durumu söz konusu olmaktadır. Süreç incelendiğinde kadınların futbola katılımlarında birçok zorlukla baş ettikleri görülmektedir. Kadın futbolcuların cinsiyet ayrımcılığına uğradıkları ve toplumsal kimliklerine uygun branşlarda yer almalarını gerektiren söylemlerde ve davranışlarda bulunduğu görülmektedir. Tüm bu zorluklara rağmen

kadın futbolcular büyük çaba göstermiş ve toplumsal algıyı değiştirmeyi başarmışlardır. Kadınların da futbol yapabileceğini, futbolun sadece erkek oyunu olmadığını, kadınların vücut yapısının da belli geliştirmelerle futbola uygun olacağını göstermişlerdir.

Bilindiği üzere tarihsel süreç içerisinde futbol genel anlamda erkeklerin egemenliğinde yer almış kadınlar futbolda ancak belirli şartlarla yer almışlardır. Bu süreçte kadınların kendi kimliğine uygun davranılması beklenilmiş ve kadınlık imgesine ve ahlakına uygun bir şekilde davranmalarını istenmiştir (5).

Erkek egemen toplum yapısı birçok alana etki ettiği gibi futbol alanına da etki etmektedir. İçinde bulunduğumuz toplumun cinsiyetlerden beklentileri ve cinsiyete dair yargıları futbol alanında faaliyet gösteren her kuruma ve bireye izlemeleri olması istenilen yolun rehberliğini yapmaktadır (6).

Futbolda cinsiyetçi söylemlere işaret eden bazı terimler bulunmaktadır. “Kız gibi topa vurma, futbol erkek oyunudur, elinin hamuruyla sahada ne işin var” gibi söylemler cinsiyet ayrımcılığının ve cinsiyetçi söylemlerin bir diğer boyutudur.

Kadınlar ve erkekler arasında birtakım biyolojik farklılıklar bulunmaktadır ancak toplum bu biyolojik farklılıkların dışında sosyo-kültürel farklılıkları ön plana çıkarmaktadırlar. Bu tür sosyo-kültürel farklılıklar ve dayatmalar kadının spordaki yerini zorlaştırmıştır ve kadının asli ve öncelikli görevinin kadınlık olduğunu, çocuklarının bakımı olduğunu göstermektedir. Tam da bu noktada toplumsal cinsiyet kavramı ön plana çıkmaktadır. Bu kavram kadının toplum içerisinde ötekileşmesine, dışlanmasına, ikincilleşmesine sebep olmaktadır. Bu durumlar karşısında kadınlar futbola daha da önemlisi sporun hemen hemen tüm branşlarına katılım sağlamada zorlanmaktadırlar (7).

Tarihsel süreç incelendiğinde geçmişten günümüze futbol, halter, güreş gibi sporlar erkeklere özgü kabul edilmiştir. Bu erkeklere özgü durum toplumumuzda ne kadar yoğun kabul görmüş olsa da kadınlarımızda bu branşlarda aktif bir şekilde yer almaya başlamışlardır (8).

Kadınlar ve erkekler arasında birtakım farklılıklar bulunmaktadır. Bu tür farklılıklar hem kadınların hem erkeklerin spora karşı olan tutumlarını, davranışlarını, ilgilerini belirler. Bu duruma en anlamlı örnek futbol branşı üzerinden verilebilir. Gerek amatör düzeydeki futbola gerekse profesyonel düzeydeki futbola erkeklerin ilgi düzeyi çok daha yüksektir. Kadınlar ve erkekler arasındaki böylesi bir farklılığın sebebi anlayabilmek ve sorgulayabilmek için bu durumun toplumsal cinsiyet kapsamında duyarlı ve geniş bir bakış açısıyla incelemek gerekir (9).

“20. yüzyıla geçişle birlikte farklı ülkelerde kadınların futbola katılmasıyla başlayan süreç İngiltere, Almanya ya da Brezilya’da belirli yasakların devreye girmesiyle sekteye uğramış, söz konusu bu durumdan sonra 1990’lı yıllarla beraber değişkenlik gösteren uluslararası spor havasının da etki etmesiyle kadın futbolu kurumsallaşmaya başlamıştır” (10).

Futbol, tüm toplumlarda popülaritesini korumuş ve toplumlar üzerinde büyük bir etkiye sahip olmuştur. Bu özelliğinden dolayı hemen hemen tüm dünyada en çok izlenen spor branşı olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm dünyada böylesine ilgi gören bir branşın erkekler tarafından yoğun bir şekilde oynanması ve erkeklere özgü kabul edilmesi toplumsal cinsiyet kavramını karşımıza çıkarmaktadır (11).

Erkek hakimiyetinde yeşeren spor ortamlarında kadın futbolcular erkek futbolculara göre ikincil konumda kalmış, ötekileştirilmiş ve erkek futbolcuların gerisinde kalarak yoğun mücadelelerine devam etmekte ısrarcı olmuşlardır.

Futbol tüm dünyada cinsiyet eşitsizliğin belirgin bir şekilde görüldüğü alanlardan biridir. Toplumsal cinsiyet denilen kavram biyolojik cinsiyetten tamamen farklılık gösterip, toplumun kadından ve erkekten beklediği davranışlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumun kadından bekledikleri annelik, kadınlık, ev işleri ile uğraşma, çocuk büyütme gibi kalıplardır. Kadınlar kolay kolay bu kalıbın dışına çıkamaz, çıksalar bile çok farklı karşılanmaktadırlar. Bu tür kalıp yargılardan dolayı kadınların böylesine yüksek performans gerektiren, yoğun antrenman programının olduğu futbol branşına da yönelmede son derece zorluk yaşamaktadırlar.

Kadınların sporda/futbolda ikinci konuma düşmesine en büyük sebep gerek biyolojik farklılıkların gerekse fizyolojik farklılıkların normleştirilmeye çalışılmasıdır. Kadınlar ve erkekler temelde biyolojik farklılıklara sahiptir fakat bu farklılık toplumsal ve kültürel farklılık ile karıştırılınca karşımıza cinsiyet ayrımcılığı kavramı çıkmaktadır. Bu durumda kadınların sporda ve sporun birçok branşında ikincil konuma düşürmektedir (12).

Gerek ülkemizde gerekse tüm toplumlardaki kadınlar ve kız çocukları sosyolojik, biyolojik, fizyolojik farklılıkları göz önünde bulundurulmaksızın sporun her türlü branşına en az erkekler kadar eşit düzeyde katılım sağlama ve eşit düzeyde muamele görme hakkına sahiptirler (13).

“Toplumsal cinsiyet rolleri toplumdan topluma farklılık göstermektedir. Bu farklılığın hemen hemen tüm toplumlarda doğum ile başladığı bilinmektedir. Aile bireylerinin kız ve erkek çocukların farklı yetiştirilmesiyle başlayan bu süreç, farklı

toplumsal etkilerin de ortama girmesiyle devam etmektedir. Esasında kadınlara ve erkeklere atfedilen roller ve ayrışmalar birer kültürel oluşumdur. Bu kültürel oluşum sporda/futbolda kendini göstermeye devam etmektedir, bunun sonucu olarak kadınlara atfedilen toplumsal roller onların spora/futbola katılımı zorlaştırmaktadır” (14).

Toplumsal anlamda yaşanan cinsiyet farklılığı, geçmişten günümüze sportif etkinlikler vasıtasıyla da temel oluşturmuş ve özellikle hırsa, üstün yeteneğe, mücadeleye dayanan etkinlikler erkeklerin kontrolünde olmuştur (15).

Toplumsal cinsiyet, eşitsizlik denilen kavramın temelinde ataerkil düşünce ve birtakım ön yargılar bulunmaktadır. Bu düşünce kalıpları kadını ötekileştirme ve ikincilleşmeye doğru itmektedir. Birçok toplumda kadının cinsiyet kimliğine ve rollerine uygun davranması beklenmektedir ve cinsiyetinin gerektirdiği şekilde hareket etmektedirler. Söz konusu bu durum kadınların spor ortamında var olmasını ve varlığını sürdürmesini zorlaştırmaktadır (16).

Sporun/futbolun, şiddet, sertlik, güç göstergesi gibi kendi kimliğiyle bağdaşmayan bir kavramla anıldığı ve günümüzde kadınların bu alana daha fazla dâhil olmasından sonra pozitif neticeler doğurduğu birçok çalışma ve araştırmada vurgulanmıştır. Kadınların da içinde bulunduğu spor ve özellikle en fazla şiddete ve küfre başvuru olan futbol ortamlarında sert davranışların, küfürlerin ve saldırgan davranışların göze çarpacak şekilde azalmalar olduğu görülmektedir (17).

Futbol, toplumsal cinsiyet ayrımcılığının yaşandığı en yaygın sporlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu spor erkeklere özgü kabul edilmiş ve üstün yetenek, üstün performans, güç, hız gibi kavramlar erkeklikle özdeşleştirilmiştir. Futbol erkeksi cinsiyet rolleri gerektiren bir faaliyet olarak görülmüştür. Böylesi bir algı ve kalıp yargı karşısında kadınların futbolda yer bulabilmesi oldukça zor ve sınırlıdır (1).

Türk spor medyasında ve hemen hemen tüm toplumların medyasında kadın futbolcular erkek futbolculara nazaran yok denecek kadar az yer bulabilmektedir. Medya kadın futbolcuları perspektifine almamakta ve aldığı haberlerde de özellikle cinsiyetçi haberler yapmaktadırlar. Bu durum medyanın da toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını desteklediğini göstermektedir.

Hemen hemen her alanda olduğu gibi sporda ve sporun birçok kademesinde kadın yerini almaktadır. Cumhuriyet’in ilanında bugüne kadar geçen zaman diliminde çok başarılı kadın sporcular yetişmiş, katıldıkları birçok branşta üstün başarılar göstererek ülkemizi gururlandırmışlardır (18).

Futbol günümüz endüstrisinde dahi hem toplumsal cinsiyetin hem de sosyal yapının birebir yansımalarına ev sahipliği yapmaktadır. Futbol erkek hâkim bakış açısıyla harmanlanmış bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır ve bu alanlara son dönemlere kadar kadınların dahil olması ve zaten kadınlarında futboldan uzak kalmayı tercih ettiği bir hadise olarak göz önüne serilmektedir (19).

Sportif etkinlik derslerinde, erkeklerin genellikle futbol oynamayı yeğledikleri bir ilköğretim okulunda, futbol oynamayı tercih etmeyen bir erkek çocuğu diğer erkek öğrenciler aracılığıyla “kız gibi olmakla”, “erkeklige leke sürmekle” yargılanabilmektedir (20).

Erkek etkinliği olarak benimsenen futbol, spor medyasının da aracılığı ile erkeklik değerlerini gözler önüne sermekte ve yaymaktadır. Özellikle de televizyonlarda yayınlanan spor yorum programları ve bu programların sunucu ve katılımcılar tarafından kullanılan dil ve bu programlarda ele alınan konular erkek taraflı cinsiyetçi yaklaşımları ön plana çıkarmaktadır (21).

Ergenlik çağına gelen erkek çocukları bedenlerini geliştirecek basketbol, futbol gibi oyunlar oynayarak güçlerini ve yeteneklerini keşfederler. Bu şekilde çok küçük yaşlarda sportif faaliyetlere katılarak erkeklik değerleri öğretilmektedir. Erkekler bu güç ve yeteneği üstünlük kurma şeklinde kullanmaktadırlar (22).

Kadınlar ve erkekler arasında gerek yapısal farklılıklar gerekse yapısal özellik açısından birtakım farklılıklar bulunduğu kaçınılmaz bir hakikattir. Ancak toplumumuzdaki bu farklılıklar yalnızca bedensel, fizyolojik veyahut psikolojik değil çoğu zaman kültürel ve sosyolojiktir. Bu tür farklılıklar toplumumuzun oluşturduğu kalıp yargılar ve kadınlara ve erkeklere atfedilen roller ile doğrudan bağlantılıdır. Kadınlara ve erkeklere atfedilen bu özelliklerin kültür içerisinde geniş bir konumu bulunmaktadır (23).

Toplumsal cinsiyet düzeni tarifi, bir kültürde toplumsal cinsiyet bağlantılarının gelişim gösterdiği genel sistem olarak yapılmaktadır. Kadınlara erkeklerin yaşam biçimleri, toplumsal cinsiyet düzeni bağlamıyla şekillendirilmekte olup, bu düzende yer alan toplumsal cinsiyet yönelimli iş bölümüyle beraber, kadınlar ve erkeklere ait çeşitli sosyo-kültürel düzenler ve beklentiler gibi farklı yollarla pekiştirilmektedir (24).

Kadın çocukluk yıllarından yetişkinlik dönemine ve diğer dönemlere kadar kendi bedenini izler. Çünkü kadına bunun kendisi için önemli ve gerekli olduğu öğretilir. Kadın sanki her an için sahnededir ve bundan dolayıdır ki kadın bedeni büyük önem arz

etmektedir. Bu durum kadın bedenini önemli kılmaktadır. Öyledir ki bu durum kadın bedeninin futbolda kullanılmasını kaçınılmaz yapmaktadır (25).

Sosyalleşme süreçlerinde çocukların öğrendikleri, kültürün ait oldukları cinsiyetlere biçtiği rol, his, tutum ve tavırlar arasındaki heterojen durumlar toplumsal cinsiyet farklılıklarını oluşturan faktörlerdir. Kadınların hassas, alakalı ve bakım verici vb. sıfatlar ile nitelendirilmeleri; ev kadını, öğretmen, hemşire vb. meslek gruplarına yatkın olacakları beklentisi, diğer yandan erkeklerin özgür, girişken, güçlü vb. sıfatlar kullanılarak algılanmaları ve asker, mühendis ve tüccar gibi mesleklerle eşleştirilmesi de toplumsal cinsiyet farklılıklarının göstergelerindedir (26).

Cinsiyet ayrımcılığı, toplumsal meselelerden biridir ve temelde kadınlara yönelik ayrımcılık olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal mesele haline gelmiş cinsiyet ayrımcılığını sporda/futbolda ve sporun hemen hemen her türlü noktasında görmek mümkündür (27).

Günümüzde kadınların spor organizasyonlarına katılımları artmış olsa da kadın ve erkeklerin uğraş verdikleri spor dalları genellikle farklılık göstermektedir. Kadınlar daha çok step, aerobik fitness, voleybol gibi branşlara yönelirken erkekler futbol, boks, halter, güreş gibi branşlara yönelmişlerdir. Kadınların tehlikeli, yakın temas gerektiren ve vücut geliştirmeye yönelik spor dallarına erkeklere göre daha az ilgi gösterdikleri görülen bir durumdur.

1.1. Problem Durumu

Futbol, hemen hemen dünyanın pek çok ülkesinde en fazla ilgi gören öncelikli spor dalı olarak kabul edilmektedir. Futbol çocuğundan gencine, gencinden yaşlısına, kadınından erkeğine herkese hitap eden ve insanların hayatında büyük önem taşıyan bir spor dalı olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Futbol, belki ortaya çıktığı zamandan günümüze kadar gerek futbolun kendisine ilgi gerek seyirci alabilirliği bazında gerek siyasi ilgilere konu olması gerekse de iktisadide edindiği yer bakımından, diğer spor dallarına nazaran daha fazla ön plana çıkmış olan ve hem dünyada hem de özellikle Türkiye’de çok fazla bir grup tarafından beğenilen bir spor aktivitesidir” (28).

“İçerisinde bulunduğumuz toplum kadına ve erkeğe belirli roller atfetmiştir. Bu roller gereği gerek kadınlar gerekse erkekler fizyolojik ve biyolojik farklılaşmaya sahiptir. Biyolojik ve fizyolojik farklılaşmalar kadın ve erkeği sosyolojik olarak da

birbirinden ayırmaktadır. Ailenin kökeninde başlayıp topluma kadar gelen bu ayrışma sporda ve sporun en cinsiyetçi spor branşı olan futbolda da kendini göstermektedir” (6).

“Futbolun erkeklerle telif edilmesi, futbol branşına ilgi ve alakası olan kız çocuklarının ya da futbol oynayan kız çocuklarının etrafındaki başka kişiler tarafından alay konusu olmasına, komik duruma düşmesine ve o bireylerle ilgilenilmeyip dışlatılmasına sebep olabilmektedir” (9).

“Kadınlarımızın spor alanlarına dahil edilmesi feminist düşünürler içerisinde farklı farklı münakaşalara da yol açmıştır. Bir taraftan kadınların özel alanla kısıtlı olan hayatlarını özgürleştiren ve kadınların kendilerine olan özgüvenlerini destekleyen bir gelişme olarak görülürken; diğer taraftan kadınların “erkek” olarak sınırları çizilmiş bir alanda en az erkekler kadar başarı göstereceğini “zayıf kadın” üstün erkek terimini desteklemektedir” (29).

“Futbol böylesi büyük bir alana ve kitleye hitap etmesine rağmen cinsiyetçiliğin çeperinde kalmış, futbol erkek sporu olarak kabul görmüştür. Ancak kadınlar son dönemlerde futbola yoğun ilgi göstermeye başlamış, futbolu ekrandan takip etmeyle başlayan ilgi futbola katılımlarıyla devam etmiştir. Zamanla kadınlar taraftarlar içerisinde, ekran başlarında ve en önemlisi futbola aktif şekilde katılım sağlamaya başlamışlardır” (30).

Futbol, uzun yıllar atletik bir performans gerektiren yapı özelliğinden dolayıdır ki erkek egemenliğinde kalmasına karşın son zamanlarda kadınlar yavaş yavaş tüm branşlara hızlı bir şekilde katılmaya başlamış ve bu başlangıç futbolda da kendini belirgin bir şekilde göstermeye devam etmiştir.

Bu bağlamda araştırmada, Türkiye Kadınlar 1.2. ve 3 liginde mücadele eden kadın futbolcuların bir sosyal alan olarak incelenmesiyle, bu alan içerisinde kadın futbolcuların futbola başlama hikayeleri, yaşadıkları zorlukları, deneyimleri, kadın futbolunun ülkemizdeki konumu gibi konuların tartışılıp açığa çıkarılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda kadın futbolcuların yaşantıları arasında, yaşadıkları deneyim ve zorluklar arasında herhangi bir benzerlik olup olmadığı da araştırmanın amaçları arasında yer almaktadır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Türkiye Kadın Futbol Liglerinde yer alan kadın futbolcuların birçok sorunla karşı karşıya kaldıkları bilinmektedir. Yaşanan bu sorunlar arasında maddi yetersizlikler, tesis sorunları, alt yapı yetersizlikleri, kadın futbolcuların spor basınında yer almaması,

reklam-tanıtım eksikliği, malzeme yetersizliği, toplumun kadına yüklediği toplumsal roller, toplumsal bakış açısına bağlı olarak yaşanan cinsiyet ayrımcılıkları kadın futbol liglerinde en sık yaşanan sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda araştırmada Türkiye Kadın Futbol kulüplerinin belirlenen sorunları, yarı-yapılandırılmış görüşme formları ile ortaya konulması Türkiye'deki Kadın Futbol Liglerinin sorunlarının çözümüne önemli katkılar sağlaması açısından araştırma önem arz etmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma Türkiye'de birinci, ikinci ve üçüncü liglerde yer alan kadın futbolcuların sorunlarını, deneyimlerini ve yaşantılarını dile getirmek amacıyla yapılmıştır. İlgili literatür incelendiğinde kadın futbolu üzerine yapılan çalışmaların az olduğu görülmektedir. Kadın futbolcular sporun birçok branşında geri kaldıkları gibi futbolda da geri planda kalmışlardır. Ülkemizde uygulanan politikalar ve toplumsal cinsiyet bakış açıları kadınları futboldan uzaklaştırmıştır. Bu çalışmada beklenen katkı, Türkiye'deki Kadın Futbol kulüplerinin genel sorunlarına çözüm yolu önererek kadın futboluna olumlu yönde etki etmesini sağlamaktır.

1.4. Problem Cümlesi

Türkiye'de yer alan Kadın Futbol kulüplerinin güncel sorunları ve kadın futbolcuların yaşantıları, deneyimleri ve yaşadığı zorluklar nelerdir?

1.5. Alt Problemler

Türkiye'de yer alan kadın futbolcuların futbola başlama hikayelerindeki farklılık nedir?

Türkiye'de yer alan kadın futbolcuların futbola başlamalarına etken olan faktörler arasındaki farklılık nedir?

Türkiye'de yer alan kadın futbolcuların futbolun kendileri için ne ifade ettiğini yorumlamaları arasındaki farklılık nedir?

Türkiye'de yer alan kadın futbolcuların ailelerinin futbol oynamaları konusundaki yorumları arasındaki farklılık nedir?

Türkiye'de yer alan kadın futbolcuların çevresindeki insanların futbol oynamaları konusundaki yorumları arasındaki farklılık nedir?

Türkiye’de yer alan kadın futbolcuların futbolun artıları ve eksilerini değerlendirmeleri arasındaki farklılık nedir?

Türkiye’de yer alan kadın futbolcuların futbolun kadın bedenine uygun olup olmadığını değerlendirmeleri arasındaki farklılık nedir?

Türkiye’de yer alan kadın futbolcuların futbol erkek oyunudur düşüncesine yönelik yorumları arasındaki farklılık nedir?

Türkiye’de yer alan kadın futbolcuların futbol hayatlarında yaşadıkları ilginç olaylar arasındaki farklılık nedir?

Türkiye’de yer alan kadın futbolcuların erkeklerin ve kadınların futbola katılım sürecindeki farklılıklara yorumları arasındaki farklılık nedir?

Türkiye’de yer alan kadın futbolcuların futbol oynayan kadınlarda kalıplaşmış erkeksi bir beden yapısı ve giyim tarzı oluşmaktadır düşüncesi hakkındaki yorumlar arasındaki farklılık nedir?

Türkiye’de yer alan kadın futbolcuların antrenör veya kulüp çalışanlarının futbol oynamaları hususundaki düşünceleri değerlendirmeleri arasındaki farklılık nedir?

Türkiye’de yer alan kadın futbolcuların kadın futbolunda genellikle tribünler boş olmaktadır düşünceleri hakkındaki yorumlar arasındaki farklılık nedir?

Türkiye’de yer alan kadın futbolcuların maçlarını izlemeye gelen bireylerin futbol oynamalarına karşı tavırları nasıldır düşüncesine yaptığı yorumlar arasındaki farklılık nedir?

Türkiye’de yer alan kadın futbolcuların kadın futbolunun Türkiye’deki konumu hakkındaki yorumları arasındaki farklılık nedir?

Türkiye’de yer alan kadın futbolcuların kadın futbolunun istenilen düzeyde gelişmemesinin sebepleri hakkındaki yorumları arasındaki farklılık nedir?

Türkiye’de yer alan kadın futbolcuların kadın futbolunun gelişmesi için ifade edilen öneriler arasındaki farklılık nedir?

1.6. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada elde edilen verilerin gerçek durumu yansıttığı ve örneklem grubunun evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, 2019-2020 sezonu ve gönüllü kadın futbolcu katılımcılarıyla sınırlıdır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Futbolun Tanımı

On bir bir takım, on bir diğerk takım olmak üzere yirmi iki kişilik iki takımın arasında oynanan küre biçimindeki bir topun ellere temas edilmeden ayak, kafa ve vücudun öteki kısımlarıyla vurularak rakip kaleye sokulmasına dayalı spor dalıdır. Futbol oyununda kendine has bir vücut yapısına gereklilik duyulmaması, çok kişiyle katılım sağlanması, izleyenlere zevk vermesi ve yüzyıldan fazla bir süredir herhangi bir kural değişikliklerine gidilmemesi bu oyunun en çok sevilen ve beğenilen spor branşı olarak kabul edilmesine olanak sağlamıştır. Futbol, günümüzün en çok ilgi gören spor dalı olarak kabul edilir (31).

Futbol büyük oranda yaşama benzer, tam tersi durumda geçerlidir, yaşam büyük oranda futbola benzer.¹ Böylesi bir benzerliğin yapılmasının sebebi ise futbolun öngörülemez yapısı, tesadüflere açık olması ve bünyesinde barındırdığı dramatik gerilim, trajedi gibi olaylar futbol ile yaşama benzer kılmaktadır (32).

Futbol, şimdiki zamanda milyonlarca, hatta zaman zaman milyarlarca insanı televizyon başına kilitleyen, seyredenlere büyük mutluluk ve beğeni veren, uluslararası coşku yaratan, ülkelerin çatışmasına ve iktidarların değişmesine neden olabilen gereğinde fazla ünlene bir spor türü olabilmeyi tarihsel süreç içerisinde sürdürebilmiş durumdadır (33).

Günümüzün futbolu gerek ülkelerin iç turizmine gerek dış turizmine büyük katkılar sağlayan, ülkelerin sosyo-ekonomik bütçesine katkı sağlayan, insanların birbirleriyle kaynaşmasını, yaklaşmasını, uzlaşmasını sağlayan ve bunların dışında birçok özelliğe sahip uğraşı olarak karşımıza çıkmaktadır (34).

Futbol, belirli mekân ve zamanda, belli koşullar çerçevesinde ve belirli bir tarihi geçmişini olan insan etkinliği olarak tanımlanabilir. Futbolu kısa zamanda oyunculara milyonlarca dolar ödeyen ve milyarlarca dolar para kazandıran bir ticari alan olarak tanımlayabiliriz (35).

Futbol, günümüzde dünyanın en popüler spor dalı olarak karşımıza çıkmaktadır ve futbolu yalnızca bir spor dalı tanımlamak doğru ve yeterli olmayacaktır. Yayın

¹ Yönetmenliğini Serdar Akar'ın yaptığı Dar Alanda Kısa Paslaşmalar filminden esinlenilmiştir.

gelirleri, ma anındaki gelirler, sponsorluk gelirleri, reklam gelirleri gibi birçok alanda gelir sağlayan endüstriyel bir iş koluna dönüşmüş durumdadır (36).

Futbol, serbest zaman veyahut boş zaman etkinliği olarak ortaya çıkmış olsa dahi değişen teknoloji, kapitalist üretim şekilleriyle beraber ekonomik sektör haline gelmiş bir uğraşı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum futbol kulüplerini ticari işletmeye, taraftarları ise müşteriye dönüştürmüştür (37).

Aslında futbol sadece bir oyun, bir spor. Ama aynı zamanda gerek kişilerarası gerekse uluslararası bağlayıcılığı olan kitlesel bir tutkudur (38).

Kolay-basit bir ayaktopu faaliyetinden, güç sembolüne, ulusal kimliğe, muasır bir dine, halkın afyonuna ve sonuç olarak profesyonelliğe taşınan, ayrıntılı ve hareketli bir maziye sahip futbolun tarihini anlatmak bu sporu kronolojik bir düzlemde ele almak değil, onu üreten insan hayatındaki konumuyla açıklamaya çalışmaktır. Futbol tüm dünyayı etkisine almış, arasına katıldığı her kültürde yeni bir tarih yazmış ve bu toplumlar tarafından ilk defa kendi ülkesinde doğmuşçasına benimsenmiş ve öznelleşmiş kitlesel bir tutkudur (39).

Tarihsel süreç içerisinde futbol hemen hemen her insanın hayatına farklı boyutlarla giren, dünya genelinde gerek siyasi gerek ekonomik gerek toplumsal birçok değişimlere yön veren ve yol gösteren bir etkinlik aracıdır (40).

Futbol, dünyanın birçok ülkesinde en gözde spor dalı ve bir numaralı spor dalı olarak ön plana çıkmaktadır. Futbol, çocuk-yetişkin, erkek/kadın, genç/yaşlı ayrımı yapmadan tüm dünyayı çeperine alan ve milyarlarca insanın ilgisini çeken bir faaliyetlerdir (41).

Futbol artık günümüzde karşı konulması güç bir konumdadır. Hemen hemen tüm alanları etkilemekte ve birçok alandan da etkilenmektedir. Ekonomiden kültüre, kıtalardan ülkelere ve teknolojiye kadar birçok alanı etkilemeyi başarmış ve etkilemeye devam edecek güçte bir spor ürünüdür (42).

Futbolun belli başlı kendine özgü kavramsal tanımları bulunmaktadır. Bu tanımların dışında futbolu tanımlamak gerekirse futbol, tüm dünyayı ekranlara kilitleyen, yaşlısından gencine birçok grubun zevkle izlediği spor branşı olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.1.1. Futbolun Dünya Tarihçesi

Basit bir şekilde ayak topu oyunu olarak adlandırılan futbolun geçmişi milattan öncesine dayanmaktadır. Tam olarak ne tarihte ve nasıl doğduğuna dair herhangi bir

kayıt ve bilgi olmasa da Romalıların ayak topunu şu anki futbola benzer şekilde, M.Ö. 600'lü yıllarda Harpastum ismini verdikleri bir eğlence durumuna dönüştürdükleri çoğu kaynakta yer almaktadır (31).

İngilizler gerek kendi futbol tarihleri gerekse modern futbol tarihi ile anılmaktadırlar. Yüzyıllardır oynadıkları bu oyunu 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ulusal spor haline getirip kademe kademe geliştirerek tüm dünyada ilgi gören ve tüm dünya ihraç ettikleri büyük bir yatırım alanı haline getirmişlerdir (43).

Futbolun şu anki ismi İngilizce kaynaklı olup 'foot' (ayak) ve 'ball' (top) kelimelerinden oluşan 'football'dan gelmektedir. Birçok toplumu ve kitleleri peşi sıra sürükleyen futbolun doğuş yeri İngiltere kabul edilir. Şu anki zamanda oynanan futbol, İngiltere'de 19. yy. sonlarına doğru belirli kurallara bağlandı. Belirlenen bu kurallar 1863'te kurulan Futbol Birliği tarafından belirlendi. İlk futbol takımı ise Sheffield FC oldu. Oyunda sıkı, sert, amansız ve kırıcı hareketler Futbol Birliği tarafından kısıtlandı ve zaman içerisinde yasaklandı (31).

İnsanoğlunun "top" ile oynamaya başlamasının tarihi çok geçmişe dayanıyor. Mısır'da mezarlardaki duvar resimlerinde ayakla top oynayan insan figürlerine rastlanmıştır. Hatta bu zamandan kalma 7,5 cm çapında deri veya ketenden yapılmış toplar 2500 yıl önceden günümüze kadar ulaşmış ve kimi müzelerde sergilenmektedir. Homeros da "Odiesia" da top oyunlarından bahseder. M.Ö 2500 yıllarında da Çin'de yere dikilmiş iki mızrak arasından bir topu tekmelemek suretiyle geçirmeye çalışarak talim yapıldığı bilinmektedir (44).

M.Ö. 2500 yıllarında Çin İmparatoru Huang-Ti'nin askerlerine, yere kakılmış iki direk arasından bir topun geçirilmesi esasına dayanan oyun ile çeviklik idmanı yaptırdığından; Çinli yazar Huan'ın "La Tartaria" adlı eserinde Orta Asya Türklerinin bu günün futboluna benzer bir oyunu tapınakların avlularında kızılı erkekli oynadığından, Çinli yazar Song Wen'e göre, yine Türklerin Orta Asya'da bulunan ve Kıvışka denilen yerde üç gün üç gece süren şenliklerinde top oyun u oynadıklarından, Kaşgarlı Mahmut'un "Divânü Lugati't Türk" adlı eserinde de Orta Asya Türklerince Tepük adı altında günümüz futboluna benzer bir oyunun oynandıklarından bahsedilmektedir (31).

2.1.2. Futbolun Türkiye Tarihçesi

Günümüzden 8000 yıl önce Türklerin Orta Asya'da Maden Çağı'nı açtıkları devirde uyguladıkları spor türleri arasında ayakla ve yuvarlak bir nesne ile oynadıkları bir oyunun olduğunu eski Türk destanlarında bahsedilmektedir. "La Tartarie" adlı eserde,

Orta Asya'da Tsang bölgesinde kız ve erkeklerden kurulu takımların ayak topu oynadıklarını seyrettiğini yazan Hiuan isimli Çinli, büyük tapınakların avlularında sık sık ayak oyunlarının oynandığını, sopa ile dokunulmasının yasak olduğunu, ayakla ya da başla vurularak rakip kaleye geçirilmesinin gerektiğini anlatmaktadır (45).

Futbolun Orta Asya'da "Tepük" adıyla oynandığını Kaşgarlı Mahmut dokuz yüzyıl önce, "Divân-ı Lügati't-Türk" adlı eserinde yazmış ve zaman zaman yarışmalarda çatışmaların çıktığını, dolayısıyla da bu oyunun günah olarak nitelendirildiğini belirtir (46).

Türkler, Tepük oyununda kullandıkları topları ilk zamanlarda oval biçimdeki kalıplara dökülen kurşun kitesinin üzerine keçi kılı veya keçe sarmak sureti ile elde etmişler, daha sonra içi hava doldurulmuş yuvarlakça küçük tulumları aynı maksatla kullanmışlardır. Oyun, topu belli kurallar içinde, karşılıklı olarak dikilen kalelerden geçirmek suretiyle sayı kazanmak esasına dayanmaktadır (47).

Türkiye'de ilk futbol ligini 4 takımla (Moda, Elpis, İmogene, Kadıköy) İstanbul Futbol Birliği kurmuştur. 1905-1906 sezonunda Türk takımı Galatasaray'ın da katıldığı birliğin 1908 yılında 1. Kümesini; Galatasaray, Kadıköy, Moda, Elpis, İmogene ve Fenerbahçe oluşturur. 1903 yılında kurulan birlik 1909 yılının ağustos ayında cemiyetler kanununun çıkması ile 12 Kasım 1910'da İstanbul Futbol Kulüpleri Ligi adı altında tekrar teşkilatlanmıştır. İlerleyen zamanlarda 1914 yılında Cuma Ligi kurulmuştur. Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde modern futbol, ilk defa 1895 yılında İzmir'in Bornova semtinde yerleşmiş olan İngiliz aileleri tarafından oynanmıştır. Türkiye'de ilk futbol kulübü 1899 yılında çoğu Galatasaraylı gençlerden olmak üzere Black Stocking Football Club (Siyah Çoraplılar) adı altında kurulmuş, fazla bir varlık göstermeden dağılmıştır (31).

2.2. Kadının Kavramsal Tanımı

Kadının terimsel tanımında bahsedilecek olursa kadın, dışı grupta yer alan insan topluluğudur.

'Kadın' kelimesinin insanlar üzerindeki çağrışımına baktığımızda 'Kadın', insanların üzerine gereksiz konuşmalar yaptığı ve kadına dair gereksiz açıklamalar yaptıkları bir söylem alanı olarak görmemiz oldukça mümkündür. Kadına hangi perspektiften bakarsak bakalım ister sosyal projeler kapsamında olsun ister feminist düşünceler kapsamında olsun kadın, sosyal anlamda yapılan eşitsizliklerin birincil mağduru olarak karşımıza çıkmaktadır (48).

Kadınlık, içinde bulunduğumuz dönem ve kültürde eğitim, yaş gibi faktörlerden bağımsız bir şekilde ele alınmış, esasında kadın ev üzerinde tanımlanmıştır. Ev ve ev işleri gibi değişkenler kadınlığa atfedilmiş ve ona uygun görülmüştür. Ev ve ev işleri farklı oranda da olsa her kadın için büyük önem taşımaktadır fakat bu durum kadının içinde bulunduğu topluma, sınıfa, kültüre göre farklılaşabilmektedir (49).

Kadın, toplumun birçok noktasında ötekileştirilmiş, aleni bir şekilde ya da kapalı bir şekilde baskı altında olan, erkeklerle aynı şartlar altında çalışıyor olsa dahi eve geldiğinde yemek yapmak, ev düzenini sağlamak gibi durumlarla karşı karşıya kalan ve ataerkil toplumla sürekli mücadele etmek zorunda kalan kesimdir (50).

Toplumda kadının yerini belirleyen birçok faktör bulunmaktadır, bu faktörlerin en önemlisi ise kadının toplumdaki statüsüdür. Fakat kadınların toplum içerisindeki yeri içinde bulunduğu yere, zamana, mekâna ve o toplumun özelliğine göre değişkenlik gösterebilir (51).

Değişimin başlangıcı olan İ.Ö. 3000 ve öncesinde kadın, iktisadi ve sosyal işleyişte büyük sorumluluklar üstlenmiş, muazzam, kıymetli, itibarlı, sözü geçen ve tanrıçılığa yükseltilmiş sevgili bir varoluştur; ilerleyen zamanlarda ise yere düşmüş bir yıldızdır. Toplumsal üretimden dışlanmış, itibarsızlaştırılmış, saygınlığını yitirmiş; üstelik bir de ilahlar dünyasından kovulmuştur (52).

Kadınlar yaradılışları gereği farklı bir psikolojik yapıya ve algıya sahip varlıklardır. Kadınların arzuları, istekleri, hedefleri kendine özgüdür ve bu durum onları toplum içerisinde farklı kılmaktadır (53).

Eski Türklerde kadın, çok değerli kabul edilmiş gerek sosyal hayat içerisinde gerek aile hayatı içerisinde aktif bir şekilde daima rol almışlardır. Eski Türk toplumlarında ve genellikle göçer zamanlarında kadın, erkeğin yaptığı birçok rolü ve sorumlulukları üstlenmiş ve birçok alana faal olarak katılım sağlamışlardır. Kadınlar o dönemde ata binmiş, ok atmış ve kılıç kullanmışlardır. Bu durum kadınların her alanda hiçbir bakış açısına takılmadan yer alabileceğini göstermektedir (23).

Tarihsel süreç içerisinde birçok toplumda olduğu gibi Türk toplumunda da kadın, analık rolüyle aile içinde görevlendirilmiştir. Kadın ekonomi, siyaset, spor gibi birçok alanda geri planda bırakılmış, bu durumun temel sebebi olarak da kadınların analık rolü gösterilmiştir. Kadınlar tarih boyunca erkeklerin gerisinde ve gölgesinde yedek kişi, yedek iş gücü olarak görülmektedir (54).

Hemen hemen tüm toplumlara ataerkil bir yapı söz konusu olmaktadır. Böylesi bir yapı içerisinde kadınlar her türlü alanda spor, siyaset, iş alanı gibi yerlerde çoğu kez

ikinci planda kalmaktadırlar. Çünkü toplum kadına ve erkeğe toplumsal cinsiyet bağlamında farklı görevler ve sorumluluklar atfetmiştir. Söz konusu bu durum kadınların ötekileşmesine sebep olmaktadır. Toplumumuzda ağır iş gerektiren veyahut spor branşı çerçevesinde ele alacak olursak ağır sportif güç gerektiren, yetenek gerektiren durumlar erkeklere uygun görülmüştür. Ve yine bu durum kadınların erkeklerin gerisinde kalmasına sebep olmaktadır. Kadını tam anlamıyla tanımlamak gerekirse kadın, toplumsal anlamda cinsiyet eşitsizliği yaşayan bir numaralı grup olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.3. Kadın Futbolu

Futbolun dünyada 135, bayan futbolunun ise 35 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Bayan futbolu Türkiye’de yaklaşık 15 yıldan beri oynanmaktadır (55).

Kadın futbolunun gelişim sağlanması son 20 senede artış göstermiş olsa da şu an hala bazı toplumlarda bu gelişme büyük bir kararsızlık ve tereddütle karşılanmaktadır. Özellikle Türkiye’de futbol bir erkek etkinliği olarak kabul görmekte ve kadın futboluna ilgi ve destek istenilen düzeyde gösterilmemektedir. Günümüz dünyasında 50 milyona yakın kadının futbol oynadığı bilinen bir gerçektir. Tüm bunlara rağmen taraftar ve yandaşların kadın futboluna gösterdiği ilgi ve alaka istenilen düzeyde değildir (41).

Futbol, aynı zamanda kadınların da yer aldığı bir spor branşdır. Hemen hemen birçok konuda olduğu gibi futbol konusunda da kadınlar arka planda yer almış ve kadınların futbol oynaması garip ve farklı karşılanmıştır. Kadınların futbol oynaması sadece erkekler tarafından değil, kendi hem cinsleri tarafından da doğal bulunmamış ve futbol oynamak isteyen kadınlar bu konuda ayrımcılıkla karşılaşmışlardır. Anne, ev hanımı, bakire kız gibi pozisyonlarla kısıtlanmaya çalışılan kadınlar, birçok toplumda sosyolojik, kültürel, ailevi ve iktisadi sebeplerden ötürü futbol sporuyla oyuncu olarak ilgilenememiş ve seyirci olarak yer almaya devam etmişlerdir (56).

Futbolu erkek sporu olarak gören ve futbolun kadınlara uygun görülmediğini iddia edenler, bunun sebebini kadınların duygusal ve fizyolojik özelliklerinin futbol oynamaya uygun sayılmadığı düşüncesiyle ifade etmektedirler. Yapılan araştırmalar kadınların duygusal, fizyolojik ve toplumsal açıdan futbol oynaması için herhangi bir sorun olmadığını ortaya koymuştur (57).

Son zamanlarda hem dünyada hem de Türkiye’de futbol oynayan ve futbol etkinliklerine katılan kadın sayısı giderek artış göstermiş ve bu artışla beraber kadın ligleri düzenlenmeye başlanmış, Avrupa ve Dünya şampiyonaları yapılmış,

olimpiyatlarda tam madalyalı spor kabul edilmiştir. Bu gibi gelişmeler de kadın futbolu değerli kılmış ve toplumun futbola olan ilgisini daha da arttırmıştır (4).

Kadınlarımız, güzel oyun futbola tarihsel süreç incelendiğinde erkeklerden daha sonra katılım sağlamışlardır. Bu sebeple kadınlar için futbol alanında toplumsal cinsiyetlendirilmiş sınırların hâkimiyeti söz konusu olmaktadır (30).

Futbolun daha geniş toplumlara ulaştırılması gerek tribünlerde gerekse sahadaki cinsiyet ayrımcılığının eksiltilmesine yönelik çalışmalarını devam ettiren Türkiye Futbol Federasyonu için Kadın Futbolu büyük bir değer taşıyor. Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Gelişim Direktörlüğü tarafından sürdürülen eğitim ve lansman çalışmaları neticesinde kısa sürede Kadın futbolunda mühim gelişmeler yaşandı. Ülkemizde de azımsanamayacak bir geçmişe sahip olmasına rağmen kadın futbolunun tanınırlılığı son zamanlarda artış göstermeye başladı. Bu hususta TFF, kulüplere verdiği yardımın ve desteğin yanı sıra kadın futbolu alanında antrenör eğitimine, sporcuların gelişim göstermesine yönelik pek çok çalışmalar yürütmektedir (58).

Güney Afrika'da kadın futbolu üzerine yapılan bir araştırmada kadınların spora katılımı, özellikle futbol oynaması hususunda bir mukavemetle karşılaşılmaktadır. Dünyanın birçok noktasında olduğu gibi Güney Afrika'da da futbolda erkek hakimiyeti varlığını sürdürmektedir (59).

Ülkemizde futbol branşının bir erkek oyunu olarak benimsendiği, kadınlıkla bağlantı kurulması her türlü önem ve sembolün küçük düşürücü kabul edildiği söylenebilir. Bu cinsiyetçi bakış açısı ve kalıp yargı, bugün futbol dünyasında oldukça yaygın ve etkilidir (60).

Futbol ataerkil sistem bağlamı içerisinde yeniden üretir. Özellikle erkeklik ile ilişkilendirilen bu sporu oluşturan temel yapı da erkek iktidarının yeniden üretilmesine katkıda bulunur. Futbol yarışmacı bir spor dalı olarak üstünlük mücadelesini içerir ve mücadele ister istemez hâkim iktidar alanlarıyla bir bağa sahiptir. Başarıya dayalı mücadele, küçük yaşlardan itibaren hayatımızın bir parçası olurken içinde bulunduğumuz düzen bu mücadeleyi olumlu araçları karşımıza çıkarır. Bir araç olarak futbol, spordan çok bir bedensel eylem modeli haline gelerek yetenek ve erkeklikle özdeşleştirilir. Erkekliğin baz alınması, erkek egemen sistemin korunmasını sağlamaktadır (61).

Kadın karakterleri merkezine taşıyan futbolla ilgili filmler de mevcuttur. Fakat bu filmlerin ağırlıklı olarak erkek bakış açısı taşıdığı ve kadınların toplumsal cinsiyet rollerine hapsoldüğü söylenebilir. Erkek oyunu olarak görülen ve ataerkil sistemin

devamlılığı için önemli bir rol teşkil eden futbolda kadınlar, ancak erkeklerin iznini alarak ve kendileri için belirlenen rolleri üstlenerek yer edinebilmektedirler (62).

Tarihte her ne kadar kadın futbolunun başlangıç noktası 19. ve 20. yy.'a dayanmış olsa da futbolun erkek faaliyeti olarak isimlendirilmesinden bir türlü kaçınılmamıştır. 1921 senesinin İngiltere'sinde bir grup fabrika işçisi aracılığıyla oynanan oyun, İngiltere Futbol Birliği tarafından şu cümleler temel hususlar alınarak yasaklanmıştır; 'futbol oyun olarak kadınlar için uygun değildir ve özendirilmemelidir.' Dolayısıyla futbolun sadece Türkiye'de değil, hemen hemen dünyada erkek etkinliği olarak kişiselleştirilmesi söz konusudur (63).

Kadınlar tarihsel süreç içerisinde erkeklerle devamlı yarış içerisinde bulunmuşlardır. Kadın özellikle futbol ortamları içerisinde kültürel gerilikten ve bedensel engellilikten sızlanmış, bu olumsuzluklarla savaşmak adına vakit harcamıştır. Ancak bir türlü kendisini erkeğin yanında eşit bir sahnede ve platformda bulamamıştır. Bu durumun önceliğini oluşturan kadının biyolojik ve fizyolojik yapısı, önemli bir mâni olarak görülmüştür. Regl durumu, kadının futbol yaparken vücudunun erkeksi hale gelmesi, gebelik, doğurganlık ve emzirme gibi birçok faktörün gölgesi altında kalan kadın, futbolu da bu sebeplerden ötürüdür ki tam anlamıyla yaşayamamıştır (64).

Bir spor branşı olarak futbol öncelikle katılım ve sayısal olarak erkek üstünlüğünün en görünür olduğu branşlardan birisidir. Esasında yirmi iki 'Adam'ın bir topun peşinde koştuğu, yine 'adamlar' aracılığıyla saha içinde ve dışında yönetilen bir futbol maçı esnasında on binlerce 'adam' tribünlerdeki yerini düzenli olarak alır (65).

Mesleklerin "kadın mesleği" ve "erkek mesleği" olarak ayrılması durumu spora da yansımış ve bazı spor branşları erkek oyunu olarak algılanmıştır. Kadın ve erkek sporu olarak yapılan ayrımlardan en fazla tesir eden spor dallarının başında futbol gelmektedir. TFF'ye bağlı lisanslı olarak futbol oynayan kadınların sayısını ülke nüfusuna oranladığımızda, kadın futbolcu sayısı hemen hemen yok sayılacak kadar azdır (66).

Futbolda toplumsal cinsiyet eşitliği yok denecek kadar az düzeydedir. Kadınların var olan imkanlara erişim hakkı yok, oynadıkları oyunun karşılığını ve emeklerini alamıyorlar. Amerika Birleşik Devletleri kadın futbol takımı erkek futbol takımından daha çok üst seviye uluslararası başarılarla sahip iken erkek futbolculardan daha az maaş alıyorlar, bu sebeplerden ötürü kanun önünde mücadele veriyorlar. Kuzey Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'ne mukayese edecek olursak ülkemizde kadınlar liginin ana akım spor basınında ve medyada görünürlüğünden söz edememekle birlikte futbolu

seven, ilgilenen futbolu hayatının merkezine yerleştiren kadınların var olduğunu hepimiz biliyoruz (67).

Kadınlar ve futbol, ülkemiz sınırları içerisinde genellikle ofsayt bilgisine indirgenen ve genelde kadınların, “daha ofsayttın ne olduğunu anlayamıyorsun, gelmişsin bir de maç izlememe laf ediyorsun,” şikayetine maruz kalmasıyla son bulan birbirine uzak iki sözcük (68).

Sporun içerisinde; taraftar, çalışan ya da sporcu olarak yer bulan kadınlarımızın karşı karşıya kaldığı ayrımlar çoğunlukla gündeme gelmektedir. Kadınlar çoğu zaman ayrımcılığa, tacize ve dolayısıyla cinsiyetçi söylem ve tavırlara maruz bırakılmaktadır. Kadınlarımızın futbol içerisindeki cinsiyetçi söylenti ve tavırlarla karşılaşması, psikolojilerini ve duygularını negatif yönde etkilemektedir. Kadınlar, karşılaştığı bu cinsiyetçi tutumlardan sonra ilerleyen zamanlarda sosyal kaygı ile karşı karşıya gelebilmektedirler (69).

Spordaki/futboldaki cinsiyetçi tutum ve söylemler, kadınların spordan/futboldan uzak kalmasına, kendilerini önemsiz, yetersiz ve değersiz hissetmelerine, sindirilmesine sebep olmakta, öz güven ve yeterliliklerini zayıf hale getirmektedir (70).

2.3.1. Kadın Futbolunun Dünyadaki Tarihsel Gelişimi

Modern futbol, kadınlar arasında 19. yy. Da gelişmiş ve kadın maçları İngiltere, Fransa ve Kanada'da belirli bir seviye ve popüleriteye ulaşmıştır. 1985'te Britanya Kadınlar Futbol kulübü adıyla ilk bayan futbol takımı kurulmuştur. Bu kulüp, kendi bünyesinde meydana getirdiği takımlar ile ilk kadınlar arası futbol karşılaşmalarının düzenlenmesini sağlamıştır (71).

Futbolun ilk başlangıç zamanlarında yalnızca belli bir kesim ve katman eğitim görüyordu, 19. yüzyılın ikinci yarısına gelindiğinde bu durum değişti. Yalnızca erkekler değil kadınlarda da futbola olan ilgi göstermeye başladı. Ancak kadınların futbol dünyasında yer bulması ve kabul görmesi, bu oyunun sadece onların tekelinde olmadığını göstermesi, 100 yılı aşkın bir sürede gerçekleşecektir (72).

Kadınlar arasındaki ilk futbol maçının 1895 yılında, Kuzey Londra'da oynandığı bilinmektedir. I. Dünya Savaşı sırasında, erkekler savaşta iken fabrikalarda işçi olarak çalışan kadınlar arasında futbol maçları oynanmaktaydı (73).

1917 Ağustos'unda The Munitionettes' Cup olarak tanınan Tyne Wear & Tees Alfred Wood Munition Girls Cup resmî adına sahip bir futbol turnuvası başlatıldı ve iki sezon boyunca bu turnuva düzenlendi (74).

1920 yılında Dick, Kerr's Ladies FC ile bir Fransız takımı arasında oynanan maç, uluslararası anlamda oynanan ilk kadın futbol maçı olarak tarihe geçti. Ancak 5 Aralık 1921'de Futbol Federasyonu, futbolun kadınlara göre bir spor olmadığı gerekçesiyle kendisine bağlı sahalarda kadınlar tarafından futbol oynanmasını yasakladı (75).

1969'a gelindiğinde, Futbol Federasyonu'na bağlı olarak Kadınlar Futbol Birliği (Women's Football Association) kuruldu. 1970-71 sezonunda ilk resmî kadın futbolu turnuvası olan FA Women's Cup'ı düzenlendi. 1969 yılında Avrupa Şampiyonası ilk kez düzenlendi (76).

Kadın futbolunun hızlı büyümesini eşit derecede hızlı bir iniş izledi. Bu durumun temel nedeni ise, gerekli koşulların ortadan kalkması olmuştur. Erkekler savaştan geri döndüler ve kadınların yerine tekrardan fabrikalarda çalışmaya başladılar. Zaman içerisinde kadın futbol federasyonunun maliyesi ile ilgili usulsüzlükler saptandı ve kadın futbolu, 1921 FA tarafından maçlardan men edildi (77).

İlk kadın futbol oyunu 1888'de İskoçya'da Ivenness'te Pfister tarafından oynandı. 1892'de İskoç Futbol Derneği Glosgow'da kurallara dayalı bir oyun gerçekleştirdi (78).

Fransa'da 1902 yılında tamamen kadınlar tarafından kurulan Femina Kadın Futbol Kulübü oluşturulmuştur. Avusturya'nın oluşturduğu ilk kadın futbol takımının tarihi 1923'tür. İsveç'te kadınların futbol oyunu ile tanıştıkları tarih 1918'dir. Çekoslovakya'nın kadın futbol takımı 1930'lu yıllardan beri vardır. Avrupa dışındaki ülkelere bakılacak olunursa kadın futbolu ile tanışan ilk ülke Çin'dir. Avusturalya'ya baktığımızda 1940'lı yıllarda kadın futbolu oldukça popüler olmuştur. Güney Afrika'da kadınların futbol oynaması 1930'lu yıllardan bu zamana geleneksel bir hal almıştır (72).

Almanya'da ilk kadın futbol takımı 1930 yılında oluşturulmuştur. Almanya'da kadın futbol takımı tamamen istenmeyen ve estetiğe çok uymayan bir yapı olarak görülmüştür. Buna rağmen birçok takım oluşturulup birbirine karşı yarışmıştır (79).

Almanya'da kadın futbolunda 2001 yılı itibari ile ciddi atılımlar olmuş ve başarılar kaydedilmiştir. O yıl Almanya kendi ülkesinde Avrupa şampiyonu olmuştur. Böylelikle alman kadın futbolundaki başarı basınında ilgisini çekmiştir. Son olarak alman kadın futbol takımı 4. kez FİFA WM Kadın futbol şampiyonasında şampiyon olunca şiddetli bir gelişme kaydetmiş oldu (41).

1975'te AFC Kadınlar Asya Kupası, 1983'te OFC Kadınlar Uluslar Kupası, 1984'te Avrupa Turnuvası'nda Temsil Edilen Kadın Takımları Şampiyonu adıyla ilk resmî Avrupa şampiyonası, 1991'de ilk resmî FIFA Kadınlar Dünya Kupası,

CONCACAF Kadınlar Şampiyonası ve Afrika Kadınlar Şampiyonası düzenlendi. Kadın futbolu, ilk kez 1996 Yaz Olimpiyatları programında yer aldı (80).

Kadınlar ilk Dünya şampiyonası 1991'de Çin'de düzenlenmiştir ve her dört yılda bir yapılmaktadır. Kadınlar futbol maçlarında bugüne kadar kaydedilen en çok izleyici sayısı 1999 yılında oynanan ABD-ÇİN Final maçında 90,000 kişi olmuştur. Bu maç ayrıca tüm dünyada naklen yayınlanmıştır (81).

2.3.2. Kadın Futbolunun Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

Ülkemizde bilinen ilk kadın futbol takımı 1971 yılında Haluk Hekimoğlu'nun şahsi çabalarıyla bir araya getirdiği 13 sporcudan oluşan İstanbul Kız Futbol Takımı'dır. 1973 yılında Dostluk spor adını alan bu takıma daha sonra İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa, Samsun ve Kocaeli'nde kurulan başka takımlar da eklenmiştir (71).

1993 yılında TFF tarafından kadın futbolunun resmen başlatılması kararlaştırılmıştır. 1993-94 sezonunda düzenlenen ilk Kadınlar Ligi'nde Dinar su şampiyon olmuştur. Ayanı takım ilk kez düzenlenen Federasyon Kupası'nı da müzesine götürmüştür. Dinar su takımının kaptanı Ayşe Kuru, Almanya'nın FCR Duisburg takımına transfer olarak, Avrupa'ya transfer olan ilk Türk kadın futbolcu unvanını almıştır. 1996-97 sezonunda ilk kez 2. Lig oynanmış ve Amatör İşler Kupası düzenlenmiştir. 2001-2006 yılları arasında duraklama süreci yaşayan kadın futbolunda 2006 yılında ligin yeniden başlamasıyla yeni bir dönem start almıştır. 2009 yılından bu yana Kadınlar Ligi şampiyonları ülkemizi UEFA Kadınlar Şampiyonlar Ligi'nde temsil etmektedir (71).

İlk kız takımı, 1969 yılında Kınalıada Spor Kulübü içinde Kınalıada Kız Futbol Takımı (İstanbulspor Kız Futbol Takımı olarak da anılmaktadır) adı ile kurulmuştur. Kınalıada Kız Futbol Takımı, antrenmanlarını spor salonlarında minyatür futbol oynayarak yapmış ve daha sonraları genç erkek takımlarıyla karşılaşmalar yapmıştır. 1972 yılında Dostluk spor Kız Futbol Takımı adını alan takım 1973 yılında Dostluk spor Kız Futbol Derneği adı altında resmi olarak tescil edilerek Türkiye'nin ilk Kız Futbol Kulübü Derneği olmuştur (82).

Türkiye Kadınlar Futbol Ligi'nin ve Türkiye Kadın Milli Takımının kurulması için uzun yıllar yürütülen çalışmalar, 2 Nisan 1994 tarihinde, "Türkiye Kadınlar Futbol Ligi" nin başlaması ve 1995 yılında da Türkiye Kadın Milli takımının oluşması ile resmi dönemin başlangıcını oluşturmuştur. Türkiye Futbol tarihinin ilk resmi kadınlar maçı Ankara'da Ankara Büyükşehir Belediye takımı ile İstanbul Acarlıspor arasında

oyunmuştur. 1994 yılında Futbol Federasyonu tarafından ilk kez uygulanan “Kadınlar Futbol Ligi” nde yedi ilden dört ayrı grupta toplam 16 takım mücadele etmiştir. Kümeye düşmenin olmadığı ligde grupbirincileri yarı finale yükselmiştir (82).

1997 yılında U18, 2001 yılında U19, 2006 yılında U17, 2009 yılında ise U15 Millî Takımları kurulmuştur. U15 Millî Takımı 2010 yılında Singapur'un ev sahipliğinde ilk kez düzenlenen 1. Gençlik Olimpiyat Oyunları'nda üçüncü olarak bronz madalya kazanmış ve Türkiye'ye olimpiyat tarihinde takım sporlarında ilk madalyayı getiren Millî Takım olarak büyük bir başarıya imza atmıştır (71).

2.3.3. Türkiye’de Kadın Futbol Ligleri

Birinci Lig

2006 yılından bu yana kesintisiz olarak lig şampiyonu, ülkemizi Avrupa Kadınlar Şampiyonlar Ligi’nde temsil etmektedir. Statüde belirtilmiş kurallar çerçevesinde ligin sonuncusu başarı gösteremeyen takımlar, erkek liginde de benzerlik gösterdiği gibi bir alt kümeye düşmektedir. Birinci ligde bulunan kulüpler, Yıldız Kızlar ve Genç Kızlar resmi organizasyonlara katılmak ve kendi kategorilerinde takım kurmak zorundadırlar. 2019-2020 TFF son verisel istatistiklerine göre birinci ligde yer alan takımlar: ALG Spor, Beşiktaş A.ş., Konak Belediye Spor, Ataşehir Belediye Spor, Hakkariğücü Spor, Karadeniz Ereğli Belediye Spor, Kireçburnu, Kocaeli Bayan Futbol Kulübü, Amed Sportif Faaliyetler Kulübü, Adana İdman yurdu Spor, Fomget Gençlik ve Spor Kulübü şeklindedir.

İkinci Lig

Birinci ligden düşen takımların yer aldığı gruplardır. Statüde belirlenmiş kurallar çerçevesinde play off maçı sonrası başarılı olan takımlar birinci lige çıkmaktadırlar. 2019-2020 TFF son verilerine göre ikinci ligde yer alan takımlar: İlk Adım Belediyesi, Yabancılar Pazarı Spor Dudullu, 1207 Antalyaspor Kadın Futbol Kulübü, 7 Eylül Gençlik Spor, Akdeniz Nurçelik Spor, Kayseri Gençler Birliği, Sivas Gazi Lisesi Spor, Trabzon İdman Ocağı, Gazikentspor, Nusaybin Gençlik Spor, Osmaniye Kadın Spor Kulübü, Aksaray Hasandağı Spor, 1955 Batman Spor şeklindedir.

Üçüncü Lig

Büyükler kategorisinde Kadın Liglerinin en alt düzeydeki bölgesel organizasyonudur. Statüde belirtilmiş usuller çerçevesinde sezon sonunda başarılı olan takımlar Kadınlar 2. Ligi'ne yükselmektedir. Bu ligde başarısız olan takımlar ertesi sezon daha alt bir lig olmadığı için yine Kadınlar 3. Ligi'nde yer alabilmektedir. Kadınlar 3. Liginde diğer iki lige kıyasla hem fazla grup hem de sayı olarak fazla takım yer almaktadır. TFF 2019-2020 son verilerine göre; toplamda dokuz grup bulunmaktadır. Birinci grupta on bir takım, ikinci grupta on bir takım, üçüncü grupta on takım, dört, beş ve altıncı grupta altı takım, yedinci grupta on takım, sekizinci grupta dokuz takım, dokuzuncu grupta ise on takım yer almaktadır.

Genç Kızlar Şampiyonası

Ülkemizde kadın futboluna taban oluşturan en önemli organizasyonlardan biridir. 15-16 yaş kategorisindeki kızların katılım sağlamasıyla gerçekleşmektedir.

U15 Ligleri

Kızlarımızın erken dönemlerde futbolla tanışmaları için yapılan ve 13-14 yaşındaki kızların katılım sağladığı şampiyona organizasyonudur.

Kadın A Milli Takımı

1995 yılında kurulan Kadın A Milli Takımı, Avrupa Şampiyonası ve Dünya Kupası elemelerinde mücadele vermektedir.

U19 Kadın Milli Takımı

2001 yılında kurulan U19 Kadın Milli Takımı, Avrupa Şampiyonası elemelerine katılım sağlamaktadır.

U17 Kadın Milli Takımı

2006 yılında kurulan U17 Kadın Milli Takımı, Avrupa Şampiyonası elemelerine katılım sağlamaktadır.

U15 Kadın Milli Takımı

2009 yılında kurulan U 15 Kadın Milli Takımı Gençlik Olimpiyat Oyunları ve çeşitli özel turnuvalara katılım sağlamaktadır. Bu kategoride resmi maç

yapılmamaktadır. U15 Kadın Milli Takımı üst yaş gruplarına kaynak sağlama fonksiyonunu taşımaktadır (71).

2.4. Futbolda Toplumsal Cinsiyet Roller

Erkek ve kadın olma durumu gerek sosyal rollerden gerekse de içsel açıklamalardan söz etmeyi zaruri kılarak toplumsal cinsiyete gönderme yapar. Sosyo-kültürel bir yapı olan toplumsal cinsiyet, zamana ve mekâna göre değişkenlik gösterebilirken, biyolojik cinsiyet durağan ve sabit bir özellik taşır (83). Bu sebeple biyolojik cinsiyet kavramı, toplumsal cinsiyet kavramıyla oldukça farklılık arz etmektedir ve daha fazla anlamları ifade etmektedir (84).

Kadınların yer aldığı futbol branşında toplumsal cinsiyetlendirilmiş sınırların egemenliği söz konusu olabilmektedir (85).

Kişilerin ayrı ayrı alanlardaki mevkileri sermaye cinslerine tabi olduğu kadar, aynı zamanda egemen toplumsal cinsiyet düzenlemelerine bağlıdır. En nihayetinde erkekliğin ve kadınlığın içerisinde bulunduğu sosyal ve toplumsal ilişkileri gösteren cinsiyet rejimi, kadınların futbolla bağlantısını ve futbol içindeki konumlarını belirlemektedir (86).

Gelişmiş ve tanınan futbol kültürü içerisinde kullanılan metaforlar aracılığı ile kendisi 'dişi' olarak görünen oyun üzerinden, başarılı olan 'erkek', yenilgi yaşayan ise yine 'dişi kadın' olarak ifade edilmektedir. Bu asimile süreci boyunca çoğu kez cinsellik argo kullanımı da beraberinde kullanılmaktadır. Kullanılan sokak dili üzerine inşa edilen futbol medyası, söyleminin, cinsiyetçi-argo ifadeler içeren kelimeler ifade etmesi son derece doğal karşılanmaktadır (11).

Sportif oyun ve etkinlik, üst seviye performans, üstün fiziksel özellikler, kabiliyet, başarı, öfke, hırs ve derecelere ifade edildikçe ve futbol uygulaması bu ifadelerin dışarısında olanlara sınırlamalar getirdikçe, biyolojik farklılıklar normal gösterilerek kültürel ötekileşmeye dönüşür. Bu dönüşümde dikkat çeken kısım, erkek bedeninin karşısında ikincilleşen kadın vücuduna cinsellik yoluyla vurgu yapılması, kadın futbolunun cinselleştirilmesi ve erkek futbolunun atletik tecrübenin doğal formları olarak varsayılmasıdır (12).

Kız öğrenciler jimnastik ve bale gibi toplum tarafından kızlara münasip görülen etkinliklere katılım sağlamalarını yeğlerlerken, erkek öğrenciler basketbol ve futbola katılım sağlamayı yeğlerler. Veyahut toplumsal cinsiyet kalıplarına ve bakış açısına uygun bulunmayan sporlara katılanlar "normal" kabul görmezler: "... Bir kadın halter

kaldırır mı hiç? Olacak şey değil. Yok ama ya kim yapar öyle sporları? Bence diğer spor branşları hakkında çok fazla fikre sahip olmadıkları için bu tarz sporları yapıyorlar” (87).

Futbol branşında kadınların erkeklere nazaran görünür olduğunu dile getirmek oldukça zorlayıcıdır. Diğer bir söylemle ifade edilirse, erkeğin hâkim olduğu bu sosyolojik yapı içerisinde kadın tam manasıyla bir yer bulamamış ve birçok spor kurum ve kuruluşun dışında kalmıştır (88).

Toplumsal cinsiyet rollerinin ve algısının, toplumsal hayatın her noktasında kendini öne sürdüğü veya hissettirdiği gözlenmektedir. Söz konusu bu durum spor terimi duyulduğunda akla gelen sporlardan olan futboldan faal olarak yapılan sporlara kadar kadınların davranış ve tavırlarını etkilemektedir (89).

Rekabet barındıran sporlar, cinsiyet ile ilgili çok önemli mesajlar içermektedir. Futbol ilkel olarak erkek cinsiyet özelliklerinin ön plana çıktığı bir erkek aktivitesi olarak görülmekte, bu bağlamda sportif başarıların toplumdaki erkeklik algısı ile örtüştüğü görülmektedir. Bu durumu göz önünde bulunduracak olursak kadınların futbola katılım sağlamalarının ne kadar çok çaba ve efor gerektirdiğini anlamış oluruz (12).

Kadınların futboldan anlamayacağına dair toplumsal ön yargıya dayalı düşüncülerle birlikte kadınlara futbol ortamında eşit imkanlar sunulmaması, toplumsal cinsiyet bakış açısından bir araştırma yapılmasının gerekliliğini ve önemini gözler önüne sermektedir (90).

Kadınlar uzun yıllar boyunca ayrımcı uygulamaların temelinde karşı karşıya kalmışlardır. Bu ayrımcı uygulamaların erkekler ve kadınlar arasında doğal, normal ve değiştirilemez olduğu inancının egemen varsayıldığı görülmektedir. Varsayılan bu anlayışa göre; erkeklerle kadınların psikolojik, davranışsal ve toplumsal özelliklerinin hemen hemen hepsinin temelinde biyolojik ve metabolizma hakikati bulunmaktadır. Metabolik duruma ait biyolojik hakikatler, yalnızca erkeklerle kadınlar arasındaki davranış farklılıklarının açıklanması için kullanılmamıştır. Bununla birlikte sportif ve sosyolojik düzenlemelerin nasıl olması gerektiği hususunda meşrulaştırıcı birer vasıta olarak da kullanılmıştır (91).

Erkek hâkim toplum yapısının inşa edilmesi, toplumsal cinsiyet ideolojisi ve biçimsellik açısından bakıldığında noksan görülmektedir. Kadınların geri planda kaldığı alanların başında gelen spor/futbol konusu üretilen yeni ideolojik ifade ve söylemlerle

takrir edilmektedir. Erkek ve kadın her ne kadar rasyonellik içerisinde eşit imkanlara sahip gözükse de futbolda bunun eşit olmadığı aşikardır (13).

Kadınlar geçmişten günümüze toplumsal cinsiyetin etrafında oluşan faktörlerin temelini oluşturmaktadırlar. Toplumsal cinsiyet birden fazla alanla etkileşim halinde olmasına rağmen bu durumdan yalnızca kadınların etkileniyor olması, cinsiyetin tek yönlü ele alınmak istenilmesinden kaynaklanmaktadır (92).

Erkek ve kadın arasındaki toplumsal ayrışmaların, cinsiyetçi-ayrımcılık içerisinde pekiştirilmesi tarihsel süreç içerisinde farklı perspektiflerin oluşmasına imkân sağlamıştır. İdeolojiler doğrultusunda atılan temeller ile erkek ve kadın birbirinden ayrıştırılmış ve farklılaştırılmıştır. Bu cinsiyetçi akım futbolda da boy göstermektedir (93).

Futbol alanı içerisinde oluşturduğu düşünü(ideoloji) ile birlikte kitlelere ajan rolünü üstlenmektedir. Yapı itibariyle spor üzerinden futbol, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ele alınmaktadır. Aynı zamanda cinsiyete dayalı verilen eşitsizliğin bazı vasıtalarla normalleştirilmesi söz konusudur (94).

Futbol genellikle toplumsal cinsiyet bağlamında ele alınmaktadır. Söz konusu bu durum futbol tarihinin oluşturduğu yapı ile alakalıdır. Futbol geçmiş dönemlerden bu zamana erkek aktivitesi olarak isimlendirilmektedir. Kadınlar için futbol sürekli halde yapılması mümkün olmayan bir branş olarak kabul görmektedir. Böylesi bir algının ve düşünce kalıplarının değişmesi oldukça uzun bir zaman almıştır (16).

Dünyada hemen hemen bütün kültürlerde futbol erkek ve erkeklik ile bağlantılı hale getirilmiştir (95). Benzer fonksiyonlara sahip olan bu iki kurumun birlikteliği, özellikle toplumsal cinsiyet çözümlemelerinde oldukça önem arz etmektedir (96).

Futbolda erkekler ve kadınlar arasında birtakım farklılıklar bulunmaktadır ancak bu tür farklılıklar sadece farklılıklar olarak ön plana çıkmamakta, cinsiyete bağlı hiyerarşik iş bölümleri de göze çarpmaktadır. Günümüzde evrensel nitelik taşıdığı söylenen ve bilimsel bir disiplin olarak araştırılan futbolun hiyerarşik, cinsiyetleştirilmiş eğilim ve inançlardan etkilenmiş ve etkileniyor olması garip karşılanabilir. Fakat Batı'da son elli yılda ve Türkiye'de yaklaşık son on yılda artış gösteren, kadının futbolda yer almasına engel teşkil edebilecek iddialar ve inanışlar üzerinde yapılan araştırmaların kültürel ve toplumsal sonuçları da görülmeye başlamıştır (97).

Futbolda toplumsal cinsiyet eşitliği, tüm bireylerin cinsiyetleri, cinsel kimlik ve yönelimleri nedeniyle eşit hak, imkân ve olanaklara sahip olmalarıdır. Futbol alanında

toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikler; sporun her seviye ve düzeyinde (rekreatif, amatör, profesyonel,) ve her konumunda (antrenör, sporcu, yönetici, taraftar, hakem) hakların kullanımında, kaynaklara ve uygun programlara erişim sağlayabilmede, kariyer yapabilmeye vb. kadının aleyhine yaşanan eşitsizlikler olarak kendini göstermektedir (98).

Beden eğitimi, fiziksel etkinlik ve spor ortamlarında, rekreasyon, sağlığın özendirilmesi veya üst seviye performans için olsun veya olmasın, tüm danışmanlık ve karar verme seviyelerine katılım sağlamak için eşit imkân, her kız çocuğunun ve her kadının hakkıdır ve faal olmaları desteklenmeli ve teşvik edilmelidir. Her kadın ve kız çocuğunun sportif faaliyetlere, beden eğitimine, spor ortamlarına, sağlığın özendirilmesi amaçlı veya üst düzey performans amaçlı bir aktivite ve etkinliklere katılım sağlamaları haklarıdır ve bu düzlemde kadınlarımızın ve kız çocuklarımızın her türlü sportif faaliyetlere eşit imkanlar doğrultusunda katılım sağlaması desteklenmeli ve sağlanmalıdır (99).

Futbol, saldırgan ve dominant ilkel cinsiyetçi kalıp yargıları olan erkekler tarafından şekillendirilmiş toplumsal bir kurumdur (100).

Erkekler ve kadınlar arasında toplumun sosyal-kültürel dayatmalarına bağlı olarak birtakım farklılaşmalar ortaya çıkmaktadır. Bu ve buna benzer dayatmalar kadının toplumdaki konumunun evi, öncelikli görev ve sorumluluğunun da eşi, çocuklarının bakımı ve ihtiyaçları olduğunu göstermektedir. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı olarak ifade edilen bu terim, kadının konumunu toplum içinde arka plana atarak, sosyal olarak ilgilenilmemesine ve dışlanmasına, sömürülmesine ve ezilmesine sebep olmakta ve genç kuşakları da bu şekilde yönlendirmektedir. Kadınların bu şekilde konumlandırılması onların spordaki daha da özelleştirecek olursak futboldaki konumlarını zorlaştırmaktadır (7).

Egemen ideolojinin şekillendirdiği toplum yapısı futbol alanına da etki etmektedir. İçerisinde bulunan toplumun cinsiyetlerden beklentileri ve cinsiyete dair yargıları futbol alanında faaliyet gösteren her bireye ve kuruma izlemeleri gereken yolun rehberliğini yapmaktadır (6).

Kültürümüzdeki toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, en büyük sosyal sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun karşısında kadınlar tarih boyunca gerek cinsiyet ayrımcılığı ile gerekse eşitsizlikle karşı karşıya kalmışlardır. Erkeklerle oranla daha az şans ve hakka sahip olmuşlardır ve erkeklerden daha düşük statü ve seviyede muamele

görmüşlerdir. Toplumsal anlamda görülen bu ayrımcılık spora, spor basınına ve ayrımcılığın en çok yapıldığı futbola da yansımıştır (101).

Kadın ve erkek olma süreci ev içinden başlayarak, okulda, kreşte, anaokulunda, futbolda, toplumsal kurumlarda, özel ilişkilerde, iş yaşamında ve örgütlenmelerde devam etmektedir. Bu ortamlar, cinsiyetçiliğin oluşturulmasında ve yeniden üretilmesinde önemli etkenleri oluşturmaktadırlar. Çünkü bu kurumlar sebebiyle cinsiyet ayrımlarının ve rol farklılıklarının süreklilik göstermesi sağlanmaktadır (102).

Toplumsal cinsiyet terimi farklılaşan bir yapıya sahiptir. Farklılaşan bu yapı, erkek ve kadının iş sahasını, kültür içerisindeki konumunu, sosyo-ekonomik statüsünü önemli ölçüde belirleyen bir özellik arz etmektedir. Misalen, geçmiş dönemlerde Türkiye’de genel anlamda kız çocukları sporun birçok branşına yönlendirilmemiş, okula gönderilmemiş ve yaklaşık 15, 16 yaşlarında evlendirilmeye zorlanmışlardır. Fakat günümüze baktığımızda bu kalıp yargı ve algı önemli ölçüde değişkenlik göstermiştir (103).

TFF’nin son zamanlarda dünyaya örnek teşkil eden, bir kulübün aldığı ceza sebebiyle maçını seyirci olmadan oynamak yerine söz konusu olan maça on iki yaşından küçük çocukların ve kadınların herhangi bir ödemeye tabi tutulmadan bedava izleme uygulaması, futbolu erkek hakimiyetinden çıkartmaya yöneliktir. Özü itibarıyla pozitif olan bu uygulamanın münakaşa haline gelmesi gereken bir noktası vardır (28).

2.5. Futbolda Erkeklik Söylemleri

Kadınların futbol maçlarına gelen seyirciler üzerine yapılan araştırmada, futbol gerçeğinin erkek egemen kültürel öğelerine dikkat çekmiştir. Gerek maç esnasında gerekse görüşmelerde yapmış olduğu gözlemlerde futbolun kadın taraftarlar üzerinde bile cinsiyetçi söylemlerin ve erkeklik kültürünün etkilerini gözlemlemiştir (104).

Futbol ortamı; rekabeti, egemenliği, başarıyı, acıya dayanaklılığı, saldırganlığı, fiziksel kuvveti temel alan yapılanmasıyla ve sonuç/başarı odaklı oluşu ile erkekler lehine, kadınlara ve diğer erkekliklere karşı üstünlüğün muhafaza edildiği bir erkeklik alanıdır (105).

Bedenleri aracılığıyla erkeklerin toplumsal cinsiyet hiyerarşisinde erkeklik lehine, diğer erkekliklere ve kadınlara karşı üstünlük kurması, fiziksel kuvvetin ve performansın önemini gözler önüne sermede özel bir konumu olduğu bilinen futbolun da erkeklik alanı olarak adlandırılmasının meşruiyet kaynağıdır (106).

Foucault'un 1995 yılında vurguladığı gibi, iktidar, kendisini güçlendirmiş, geliştirmiş ve dönüştürmüş olsa da futbolda, erkek hiyerarşisinde, hegemonik erkek iktidarının devam etmesinin, egemen erkeklik kültürüyle bağdaştırılan şiddetin, erkek iktidarı lehine bir düzeni tekrardan meydana getirmeye destek verildiğinin çalışmada belirlenmesi, bu önsezimize imkân vermektedir (107).

Müsabakalarda kullanılan dilden, taraftarın oluşturduğu dile, medyanın haberleri aktarışından, gündelik futbol tartışmalarına kadar erkeklerin, erkekliklerini performatif şekilde icra ettikleri ve ürettikleri bu alanı toplumsal cinsiyet çerçevesinde inceleyerek bize farklı açılardan bakabilmeyi sağlayacaktır. Modern anlamda futbolu ele alırken söz konusu bileşenlerden erkeklik, medya ve taraftarlık olguları, bu spor dalının hızlı bir şekilde gelişip kitleselleştiği son elli yılda önemli bir yer edinmiştir (108).

Futbolun doğup büyüdüğü topraklar olan Britanya'daki arka planın aksine, "... modern futbolun Türkiye'de milliyetçi bir doğum lekesiyle hayata geldiğini söylemek abartı sayılmaz" diyerek erkeklikle futbolun bağlantı kuracağımız noktalardan birine işaret eder. Bu sebeple Türkiye'ye ithal gelen futbolun erkeklikle olan ilişkisi, milliyetçilik ve militarizmin izleri sürülerek irdelemek faydalı olacaktır (109).

Futbol hemen hemen tüm kültürde ve toplumlarda erkek kimliğinin teşkil edilmesine etkili olan alanlardan bir tanesi olarak dikkat çekmektedir. Ülkemizde toplumsal yaşamın hemen her alanında etkili olan delikanlılık/erkeklik kültürünün futbol taraftarlarınca hangi boyutuyla benimsendiği ve içselleştirildiği oluşturmaktadır (110).

Emperyalist güçlere karşı verilen savaş sonunda kurulan Türk ulus-devletinde hegemonik erkekliğin ortak kodu olarak saldırganlık/şiddet ve gücün yükseltilmesi önemli faktörlerdendir. Erkekliğin bu beklentisini karşılaması futbolu Türkiye için değerli ve önemli kılan ve futbolu ülkenin en tanınan ve popüler sporu yapan nedenlerdendir. 12 yaşından itibaren, teşkilatlı futbol ortamının ve çevresinin egemen erkeklik değerlerini kuvvetlendirici homo-sosyal alanındadır ve futbol alanı kendi gibi olmayan kadınlıklara ve erkekliklere doğrulama verilmeyen, heteroseksüel erkekliğin hâkim olduğu bir alandır (111).

1960'lı yılların sonuna kadar, oyunların veya sporun erkek çocukların erkeklik inşası ve sosyalleşmesi erkeklik inşası için önemli bir vasıta olduğu düşüncesi geniş bir kesim tarafından kabul görmekte iken, 1970'lerden itibaren böylesi bir düşünceye olan tenkitlerin artış gösterdiği görülmektedir (100). Bununla birlikte, erkeğin denetiminde

olan spor ortamına, kadınların katılım göstermesi konusundaki mukavemet zamanla belli oranda kırılmış olsa da hala olması gereken raddeye ulaşamamışlardır (89).

Medyada futbol erkeklik söyleminin, hegemonik pratiklerin kurulum sağladığı ve tanınan tribün kültürünün düzenlendiği bir toplumsal ve sosyal alan olarak yer alır (112).

Popüler kültürle beslenen hegemonik bir erkeklik temsili çerçevesinde hem yazılı ve görsel medyada özellikle futbol haberlerinin sunum şekillerinden hem de sosyal medyada yer alan taraftar yorumlarından anlaşılacağı üzere gündelik hayatımıza etkisinin incelenmesi için son derece önemlidir (113).

Kadının toplumda bedensel, duygusal ve fiziksel açıdan güçsüz görülmesi, sporun daha çok erkeklikle ilişkilendirilmesi, kadının spordaki yerini, erkeklere göre zorlaştırmaktadır (60).

Futbol taraftarlığı alanının futbol yatkınlığı ve futbol bilgisi içeren habitusu, kültürel ve tarihsel olarak erkeklik ve futbol ilişkisi ortamında inşa edilmektedir. Bu habitus alandaki pratikler aracılığıyla alanın eyleyicileri tarafından inşa ediliyor (90).

Birçok birey çoğunlukla futbolun erkeksi bir spor branşı olduğunu ve yine birçok spor branşının erkeksi davranışlar gerektirdiğini dile getirmekte ve düşünmektedir (114).

Futbolcuların ve takımların “centilmenlik” gibi erkeklik özelliklerine vurgu yapan söylemlerle takdir ve temsil edilmesi, kadın futbolcuların toplumsal çevrede olduğu gibi Türk spor medyasında da erkeklere nazaran ikincil pozisyonda yer aldıklarının göstergesidir. Basına konu olan kadın futbolcuların ve kadın takımlarının sıradanlaştırılan başarıları, erkeksi söylem içerisinde takdir görmezken erkek futbolcularının normal ve sıradan başarıları ise yüceltme ve methiye öğeleri içeren ifade ve söylemlerle haberleştirilmektedir. “Ferrari pilotu” ve “Roket adam” benzetmeleri ise sporda hızın yanında fiziksel gücün de önemli olduğunun altını çizmekte ve erkekliğin toplum tarafından methiyeye değer bulunan yanlarını ön plana çıkarmaktadır. Yavaşlık gibi güçsüzlük olarak sıfatlandırılan terimlerin sporda yerinin olmadığı, sporun sadece hızlı, güçlü yani mükemmel erkekler vasıtasıyla yapılabileceğini söylemektedir (6).

Araştırmalar tarihsel süreçte kadın oluşumunun etkisiyle kadınların katılımında artış olmasına rağmen, futbolun genellikle erkeklere has bir spor branşı olarak görülmesi ve erkeklikle bağdaştırılması sebebiyle, kadın sporcuların bu meydana ikircikli konumuna vurgu yapmaktadır (115).

Futbol branşının toplumsal cinsiyet rollerine yakışıklığı konusu geleneksel erkeklik ve kadınlık sınıflandırılmasının sınırlarıyla benzeşik bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır (116).

Sahip olunan ayrıcalıklı erkeklik kalıp-yargılarını değiştirme girişimleri, ataerkil sistemin direnciyle karşılaşmaktadır ve bu nedenle toplumsal cinsiyet toplumumuzda etkisini tüm gücüyle duyurmaktadır. Geleneksel olarak erkeksi kabul edilen sporlara katılmayı reddeden ve atletik becerisi az olan erkek öğrenciler, diğer erkekler tarafından sıklıkla kıyısallaştırılmaktadırlar (12).

Erkek aktivitesi olarak varsayılan futbol, spor basınının desteği ile hegemonik erkeklik değerlerini gözler önüne sermekte ve yaymaktadır. Özellikle de televizyonda yayınlanan spor programları, yorumcuların kullandığı dil ve programda işlenen konular hegemonik erkeklik değerlerini güçlendirmektedir. Spor programlarının hedef kitlesi erkekler olduğu için erkeklik söylemleri ağır basmaktadır (21).

Futbol, erkeklerin örnek aldığı branşların başında gelmektedir. Erkek modellerinin yansıtıldığı yerlerden bir tanesidir futbol. Futbol oynayan kişilerin, dövmelemleri, saç stili, tavırları, tepkileri, ifade biçimleri gibi zihinsel ve fiziksel oluşumlar erkeklerin bu modelleri içselleştirmesine ve benimsemesine neden olmaktadır. Bilhassa erkekler, kendilerini futbol yıldızlarıyla özdeşleştirmektedir. Çünkü futbolun parlayanlarını kahraman olarak görmektedir halk. Güç, üstünlük ve kahramanlığı simgelemektedir. Bu sebeple erkeklik modelleri ve erkekler futbol yıldızlarını örnek almaktadır (117).

Oğlanların erkeklığe geçiş aşamasında futbol önemli bir vasıtaadır. Bu yönüyle futbol (spor), kazanma iradesinin aşılandığı ve kişiliğin oluşturulduğu bir cesaret ve erkeklik okulu olarak tasarlanır. Çünkü başarılı erkeklığın sergilenmesi ve yüksek statüye erişim sağlayabilmesi için gerekli olan anaparanın edinilmesinde futbol, erkeklere imtiyazlı imkân sunar (118).

1904 yılında tesis edilen İngiltere Okul Futbol Birliğinin “Okul çağı oğlan çocuklarının ahlaki, fiziksel ve zihinsel gelişiminin ve iyileştirilmesinin Futbol Birliği vasıtasıyla sağlanması” amacını gütmesi, futbolun erkeksi değerlerle kurduğu bağlantıyı ortaya koyan örneklerden yalnızca biridir (119).

Bir futbol kulübünü desteklemenin bile erkeklik pratiklerini ve ritüellerini temsil ettiğini belirtirler. Tüm bunlar da futbolun cinsiyetlendirilmiş bir toplumsal alan değerlendirilmesinin ipuçları olarak okunabilir (120).

Erkek çocuklarını imtiyazlı olarak yetiştirme geleneği, kendilerinin erkeklerden daha önemsiz ve değersiz oldukları düşüncesini içselleştiren kadınlar vasıtası ile tekrardan üretilir. Bu ayrımlar içerisinde büyüyen ve bu durumları görerek büyüyen kız çocuğu, okulda, sporda/futbolda medyada, siyaset arenasında, iş yerinde, gelenek ve göreneklerde kadınların sürekli geri planda kaldığını gördüğü vakit, değerli olanın kadın değil erkek olduğu düşüncesiyle büyümektedir (121).

Futbol, kadınlara kapıların çok zor açıldığı bir diğer spor dalıdır. Almanya’da 1955-1970, Brezilya’da 1941-1970, İngiltere’de 1921-1971, yılları arasında kadınların teşkilatlı futbol oynamaları ülkelerin spor kurumları itibariyle yasaklanır (63).

Okul yönetimi ve Beden eğitimi öğretmenleri tarafından kızların jimnastik, dans ve voleybol gibi toplumsal olarak kadınlara münasip görülen aktivitelere, oğlanların ise futbol, boks, halter ve basketbol gibi toplumsal olarak erkeklere münasip görülen aktivitelere sevk edildiklerini söyleyebiliriz (122).

Futbol adaletsizliği görünür kılan bir spor dalı, en fazla da cinsiyetler arası adaletsizliği. Kız çocuklarının ve kadınların bu alana katılma ve devam etme süreçlerinde hangi toplumsal parametrelerin etkili olduğunu açığa çıkarmak önem taşıyor. Çünkü futbol bir yandan kadınlara yönelik ayrımcılığın ve düşmanlığın tarihini barındırırken bir yandan da cinsiyet, sınıf, etnisite ve cinsel yönelimler arasındaki eşitliğin adresi konumundadır (123).

Son yirmi yıllık süreç içerisindeki gelişmelere rağmen, kadın ve erkek futbolunun popülerliği, yaygınlığı ve niteliği arasında hala muazzam bir fark bulunmaktadır. Bunun da kaynağı kadınların bu oyunun bir parçası olabilmek için cinsiyetçiliğe, kadın düşmanlığına, yasaklara ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına karşı süreklileşen bir mücadele içerisinde olması ve erkek futbolunun bir endüstri haline dönüşümüdür (124).

Başarılı erkekliğin sergilenmesi ve yüksek-statüye erişilmesi için gerekli olan sermayelerin kazanılmasında futbol erkeklere ayrıcalıklı olanak sunar. 19. yüzyılın sonlarına doğru İngiltere’de üniversiteler ve kolejlerde futbolun teşvik edilmesinin alt metninde “Erkeklerin erdemlerinin geliştirilmesi” yatmaktadır (125).

Erkeklerin daha çok macera, makine ve ilimle, kadınların ev işleri, sanat vb. mesleklerle ilgili oldukları; aynı zamanda yarışmacı, atılgan, konuşmalarında ve duygularında sert yapılı oldukları tespit edilirken, kadınlar ise daha heyecansal, estetik bakımdan duyarlı ve ahlâkî normlar üzerinde daha ciddi durdukları tespit edilmiştir. (Görüldüğü üzere bu açıklamalarda daha çok cinsiyet özellikleri ile alakalı farklılıklar

öne sürülmektedir. Cinsiyet özellikleri ile ilgili bu farklılıklar sporda/futbolda da baş göstermiş durumdadır (126).

2.6. Futbolda Kadın Bedeni

Kadının cinsel tavırlarının erkek tarafından aranım haline getirilmesi kadın vücuduna ilişkin sosyal ve toplumsal idrakı da biçimlendirmekte, yetişkinlere yönelik cinsel saldırılarda bulunan erkekler kadın vücudunu öfkelerini ifade edebileceği ve kendi üstünlüklerini gösterebileceği bir nesne olarak algılamaktadır (127).

Futbolun sosyalleşme sürecindeki önemine dair, erkek çocuklarının kendi erkekliklerini geliştirebilmeleri için futbola katılım sağlamalarının aileler tarafından özendirildiği, kız çocuklarının ise kadınsı özelliklerini kaybetmemeleri ve bedenlerini korumaları için özellikle güç, kuvvet gerektiren ağır rekabet/yarışma sporlarından uzak tutulduğu ve bu sebeple kız çocuklarının spora katılım sağlamalarının erkeklerden daha az seviyede olduğu ileri sürülmektedir (12).

Erkeğe ve kadına uygun görülen toplumsal cinsiyet rolleri, özel ve kamusal alan ayrımında biçimlenmektedir. Bu bağlamda erkeklik ve kadınlık birbirine zıt özellikler, davranışlarla ve rollerle tanımlanmaktadır. Bu tanımlara baktığımızda, kadınlığın daha çok bedeni, duyguları, güzelliği, anneliği temsil ettiği, erkekliğin ise kültürü, akıllı ve medeniyeti temsil ettiği görülmektedir (13).

Kadınların, bedenleri göz önünde bulundurularak, genellikle ağır sportif faaliyetleri kaldıramayacak kadar güçsüz varlıklar olarak görmektedirler. Bu sebeple, gerek futbol branşına katılım sağlayan kadınların, gerekse de daha çok rekreatif amaçlı sporlara katılım sağlayan kadınların spor tecrübelerini açıklığa kavuşturma noktasında, toplumsal cinsiyet kavramının önemi bulunmaktadır (12).

Kadınlar tarihsel süreç içerisinde futbola katılımlarında çoğu engellerle karşılaşmışlardır. Bu engeller aslında kadın bedeninin kırılğan, naif ve zarif olmasından dolayı ortaya çıkmıştır ve sonuç olarak kadın bedeni futbola uygun bir beden olarak görülmemiştir.

Orta çağ İngiltere'sinde günahlı bir vücutta, bir birey olarak uygun görülmeden, kendini ev işlerine ve ibadete adanması gerektiği öne sürülen kadın, yüzyıllar sonra Viktorya Dönemi'nde bir birey olarak toplumsal alanda kabul görmeye başlamasına rağmen, eski çağlardan beri devam eden kadın vücudu ile ilgili değerlendirmelerin ve inanışların belirlediği beden politikaları sebebiyle erkeklere nazaran yine geri planda kalmıştır. Kısacası, bu dönem içerisinde kadınların hareket etme alanlarının sınırları

evin dışına çıkmış ancak sporla gelen devinim kadın için istenilen düzeyde bereket getirememiştir (128).

Diğer toplumlarda olduğu gibi, Türk toplumunda da kadın çoğunlukla ev içi alan ve onun uzantıları ile bağlantılı görülürken; erkek ise daha çok futbol alanıyla ve kamusal alanla bağlantılı görülmektedir. Toplumsal cinsiyet bakış açısı ile önyargılarının ve bu önyargılara bağlı cinsiyetçi davranışlarının çoğunlukla kadın bedeni (bedensel görüntüsü, bedensel olarak zayıflığı) üzerinden yürütüldüğü düşünülmektedir. Kadının bedeni, spor basınında ve futbol medyasında bir görüntü zenginliği olarak kullanılmaktadır (129).

Toplumsal cinsiyet konusu ve futbolun yapısını tetikleyen esas merkez olarak görülen basın, kadına yönelik cinsiyet ayrımcılığı ile ön plandadır. Şu anki zamanda kadın bedenine olan davranış ve tutumların basın ve medya vasıtasıyla tetiklenmesi söz konusudur (25).

Kadın bedeninin veya kadınların zor ve ağır sportif faaliyetlere dayanamayacak kadar güçsüz varlıklar olduğu varsayılmakta ve bu bakımdan bazı spor branşları; yelken yapmak, futbol, kürek çekmek gibi, kadınlara uygun bulunmamaktadır. Bundan ötürü, kadının sporda arka planda ve ikinci kişi olmasının sebebi, kadınların fiziksel ve biyolojik açıdan farklılığı gösterilmektedir. Kadının bedeni üzerine kurulan bu egemenlik kadınların yalnızca eğlence amaçlı spor yapmalarına olanak tanımıştır (130).

Spor/futbol konusu kadını iki şekilde yönlendirmektedir. Bunlardan ilki erkeksileşmiş vücuda sahip olmaları ve diğeri ise dişilik özelliklerini dışarı yansıtması gerekliliğidir (94).

Erkek ve kadın arasındaki psikolojik ve fizyolojik farklılıklara vurgu yapan medikal söylemlerin de birer delil olarak sunulduğu bu çabalarla, kadının sporda sıradanlaşmasının sebebi olarak onun vücut yapısı gösterilmiştir. Kadın bedeni üzerine kurulan kontrol, onun geçmişte kamusal alana çıkmasına icazet vermemiş, kadının yalnızca eğlence amaçlı spora katılım sağlamasını anlayışla karşılamıştır. Futbol, sadece eşitlik ile kurduğu ilişki bağlamında değil, fizikselliğe, harekete ve bedene ilişkin feminist kuramsal yaklaşımlara önemli bir ortam sağlar; bu sebeple kat edilecek daha çok yol bulunmaktadır (131).

Yaklaşık yüz yıl önce kadınların bedenlerine münasip olmadığı düşünülen futbol günümüzde kadınlara “yasak” değil; bununla birlikte tarihin biriktirdiği ötekileşmişlik bugün, borsada bir kıymetinin ve değerinin olmaması ile cisimleşiyor. Fakat, kadınlar

nasıl ki yaşamın her noktasında farklı mücadelelerin merkezindeyse, futbolda da mücadele ederek top oynamaya devam ediyor (63).

Kadın futbolcuların bedenlerine ilişkin eleştirel feminist analizler homofobinin ve heteronormativitenin kadınların etkinliklerle bağlantılı kırmızı çizgileri olduğunu ortaya koyar. Bunun da temelinde sporun erkeklikle olan kuvvetli bir bağı var (132,133)

Şöyle ki, spordaki atletik-erkeksi-heteroseksüel denkleminin, atletik-kadınısı-heteroseksüel denklemine dönüşümünün kadın sporcular için problematik olması, (134) erkek sporu olarak tariflenen futboldaki kadın bedenlerin sorgulanmasına zemin hazırlıyor. Bu nedenle de kadın futbolcular, sporun, toplumsal cinsiyetin ve heteroseksüelliğin örtüşen ve çelişkili söylemlerini açık ya da örtük sürekli müzakere etmek zorunda kalıyor (63).

Kadın bedeni üzerinden üretilen cinsel şiddet diliyle mücadele ederken, mağdur olan ve hak mahrumiyetleri yaşayan kadın futbolcularımızın sorunlarını da görmemiz gerekiyor. Burası da ihmal edilmemesi ve çalışma yapmamız gereken alanlardan birisidir (135).

Tarihsel süreci incelediğimizde kadınlar ve erkeklere atfedilen belli başlı görev ve sorumluluk vardır. Görev ve sorumluluklarının yanında bir de onlara verilen roller bulunmaktadır. Futbolda da bu roller kadınların önüne engel olarak çıkmaktadır çünkü kadınlar rolleri gereği narin ve duygusal bir yapıya sahiptir futbolda tam tersi bir durumda ağır fiziksel aktivite gerektiren bir branş olduğu için kadın bedeninin futbola uygun olmadığı düşünülmektedir.

Kadın bedeninin ne kadar futbola uygun olmadığı düşünülse de kadınlar bu süreçte tüm algıları yıkmış, futbolu en güzel şekilde bugünlere taşımışlardır.

Kadın bedeni, toplumsal hayatın hemen hemen bütün alanlarında, güçsüzlüğü veya zayıflığı sebebiyle iktidarı elde etme yarışına yenik başlamaktadır (136).

Kadınlar da erkekler gibi kaba ve sert sporlarda yer bulmaya başlamışlar, bir manada kendileri daha doğrusu bedenlerini ispat etmişlerdir. Fiziksel doyuma muhtemelen ruhsal doyum eşlik etmişti. Gücün sağladığı erkek hegemonyası altında ezilmeme düşüncesi ve ruhsal doyum kadınlarda güce dayalı sporların yapılmasını özendirmiştir (137).

Türkiye’de ana akım medyanın hemen hemen hepsinde olduğu gibi, kadın bedeni, spor medyasında yer alan sayfalarda da görsel bir meta olarak sıkça kullanılmaktadır. Futboldan yer bulabildiği kadarıyla ün kazanmış olan voleybol ve

tenis gibi kadın spor dallarında kadın bedeninin mübalağalı olarak yer bulduğu fotoğraflara rastlamak mümkündür (1).

Yoğun spor çalışmalarının kadın bedeninin doğurgan olma özelliğini negatif yönde etkilediği öne sürülmüş ve zinde ve sağlıklı beden için ilk koşulu sayılan sporun kadın vücuduna negatif etkileri egemen iktidarlar tarafından onaylanmıştır (29).

Futbol, erkek bedenini referans alarak inşa edilen bir spordur. Bu sebepten ötürü sporcu anatomisinin özellikleri kadın bedenini içermez. Kadınlar, futbol alanında performans sergilerler fakat çoğu zaman bir eril gözetim altındadırlar (138).

Toplumda futbol erkek aktivitesi olarak benimsenmektedir. Futbol, erkek bedeninin ve fiziksel özelliklerini kanıtladıkları alanlar olmaktadır. Bu sebeple kadın bedeninin spor/futbol etkinlikleri dışında tutulduğu görülmektedir. Bunun nedeni olarak kadının fiziksel olarak spor yapmaya elverişsiz olduğunun düşünülmesidir. Ayrıca kadının spor alanında fazla gösterilmemesi ve sporda kadının geri planda kalmasında sporu kontrol eden kişilerin erkek olması gösterilmektedir. Kadının sporda elde ettiği başarılar bir yana bırakılıp, toplumsal sistemin dayattığı roller ve ideolojiler spor haberlerinde sıkça görülmektedir (131).

Sporda ise, kadın bedeni ve erkek bedeni arasındaki fark gözetilerek, kadının dişil özellikleriyle uyumlu ve kendisini zarif gösterecek aerobik, jimnastik gibi dallar kadın sporu olarak ön plana çıkarılarak spor cinsiyetlendirilir. Belki de bu sebeple futbol, kadın oyunu olarak bazı erkeklerin içine hiçbir zaman sinmeyecektir (139).

Milliyetçiliğin, kökensel olarak erkek bedeni üzerinden ulus tahayyülü üreten ve militarizmi seferber ederek sportif beden faaliyetini olumlayan bir ideoloji olması, futbol ile erkek faaliyeti olarak ayrımcılık ekseninde eklememesine olanak sağlamıştır (11).

Aynı zamanda ulus tahayyülünün erkek bedeni üzerinden metaforlaştırılmış olması, sporun insanların bedenleri üzerindeki pozitif etkisi ve erkeklerin savaş dönemlerinde spor vasıtasıyla bedensel olarak savaşa karşı hazır tutulma durumu, futbolun erkek etkinliği olarak görülme niteliğini milliyetçiliğin erkeklik ile olan bağları ile kaynaştırmıştır (12).

Medyadaki spor haberlerinde kadın sporlarının büyük ölçüde mevcut olmayışı ve kadınların bedenlerinin cinsel açıdan değer biçilecek nesnelere olarak yer alması, kültüre kök salmış iş gücü ve ev gibi alanlardaki toplumsal ve maddi eşitsizliklerin anlamlı bir yeniden üretimidir (140).

Kadının bedeni, spor basınında bir görüntü zenginliği olarak kullanılmaktadır. Başarı göstermiş olan kadın sporculara yönelik haberlerde, “dişilik ve kadınlık” özellikleri ön plana çıkarılmaktadır (60).

2.7. Kadın Futboluna Sosyolojik Bakış

Toplumsal sistem içerisindeki cinsiyetlere yönelik bakış açısı ve bu konudaki değer yargıları zamandan zamana, toplumdan topluma, farklılık arz edebilmektedir (141).

Kadınların ve kız çocuklarının gerek fizyolojik gerek sosyolojik gerekse de psikolojik yönden olumlu katkılar sağlayan bu aktivite bir takım oyunu olmasının da artıları ile her açıdan daha güçlü, kendine güvenen, daha donanımlı kız çocuğunu topluma kazandırma adına büyük önem taşımaktadır (13).

Erken dönem çalışmalarda kadınların karşı karşıya geldikleri engeller (imkanlara erişim gibi) ve kadın liglerinin-takımlarının kurulmasının tarihsel süreçleri konu edinerek, ülkeler seviyesinde ülkelerin spor politikalarına ve oyunun gelişimine yer verilir (142).

Son dönem araştırmalar ise futbolun heteroseksüellik, güç ve erkeklikle kurduğu “doğal” bağlantısı ve hegemonik toplumsal cinsiyet ilişkilerini yeniden üreten yapısı sebebiyle cinsellik kavramları ve toplumsal cinsiyet kavramları etrafında kadın futbolcuların tecrübelerine odaklanır (143).

Aynı zamanda kadınların futbola katılımlarını “normatif toplumsal cinsiyet sınırların ihlal edilmiş hali” olarak tarif eder (115). Bunun manası, futbola katılım sağlamanın kadınlar için egemen kimlik yapılandırmalarına meydan okuma ve toplumsal cinsiyet hiyerarşisini aşağı etme potansiyelini barındırmasıdır (144). Bu yönüyle, futboldaki feminist eleştirel analizler, uzun süre ihmal edilen böylesi cinsiyetlendirilmiş bir alandaki kadınların seslerini açığa çıkararak, sporu erkeğin atletik yapısı ile eşleştiren, kaslı bir bedenin erkekliği ve estetik bir bedenin kadınlığı temsil ettiğini vurgulayan egemen söylemlerin futbol ile nasıl yapı bozumuna uğratıldığını ortaya koyar (63).

Kadın futbol tarihi bölümünde ele alındığı gibi, “kadın” ve “futbolcu” kavramsal birlikteliği bir cinsiyeti ve bir spor dalını belirtmesinin ötesinde tarihsel ve sosyolojik bir bağlama oturuyor. Çünkü, futbol oynayan kadının tarihi cinsiyetçiliğe, kadın düşmanlığına, yasaklara ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına karşı mücadelelerle doludur (143).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği anlayışına göre erkekler ve kadınlar, toplum içinde sadece farklı olarak değil aynı zamanda eşitsiz olarak da konumlandırılırlar. Kadınlar, maddi kaynaklar, toplumsal statü, iktidar ve kendini gerçekleştirme fırsatlarını kendileriyle aynı toplumsal konumdaki erkeklerden daha az elde ederler. Bu eşitsizlik, kadınlar ile erkekler arasında herhangi bir anlamı biyolojik ya da kişilikle ilgili farklılıktan değil, toplumun örgütlenmesinden kaynaklanır. İnsanlar potansiyelleri ve özellikleriyle ilgili profilleri açısından bir ölçüde aralarında çeşitlilik gösterebildikleri halde doğal çeşitliliğin hiçbir anlamlı kalıbı, cinsiyetleri farklılaştırılmaz (145).

Toplumsal cinsiyete bağlı ilkel kadın rolü spor/futbol yaşamında da geçerlidir. Kadınlar voleybol, bale, jimnastik gibi branşlara münasip görülür. Cinsiyet kalıp yargıları zaman içerisinde çok az değişkenlik gösteren ve dünyada büyük benzerlik görülen yargılardır (146).

Kadınların sportif faaliyetlere katılım sağlamalarını engelleyen bakış açısı kadınların fiziksel güç ve beceri yoksunu olduğu, kadınların toplumsal asli sorumluluklarının bu tür faaliyetlere imkân tanımadığı görüşünden beslendi (128). Sportif aktiviteler; rekor, hırs, başarı, kabiliyet, üstün fiziksel özellikler ve yüksek düzey performans tanımlandığı ölçüde sayısal ve kültürel olarak erkeklerin sporun orta noktasına yerleşmesi kaçınılmaz oldu (12). Böylece spor hegemonik erkekliğin bir mikro kozmosu olarak yerleşik kazandı (147).

Birçok insan, genel anlamda sporun erkeksi bir etkinlik olduğunu ve yine birçok sporun erkeksi tavırlar gerektirdiğini düşünmektedir. Son yıllarda spor bilimleri, bu konuyu değerlendirmek üzere spor ilişkisini ve toplumsal cinsiyeti araştırmaya yönelmişlerdir (148).

Türk toplumunda var olan toplumsal cinsiyet ayrımını ve kadınlık olgusunu, toplumsal kültürel dokunun genel yapısıyla birlikte ele almak gerekir. Türk toplumunda kadını ayarıştıran toplumsal cinsiyetin varlığı, toplumun yüzyıllarca biriktirdiği, oluşturduğu ve temsil ettiği kimlikle birlikte okunarak anlamlı kılınabilir. Bu doğrultuda kadın, toplumsal cinsiyet ayrımına hem erkekler ve toplumun geneli tarafından maruz bırakılmakta ve hem de aynı toplumdaki müstakil olarak yaşamakta gibidir. Toplumsal cinsiyet algısı kapsamında yapılan bu ayrımcılıklar sporun tam ortasında da boy göstermiş, kadınlar futbol gibi bir branş karşısında var olma konusunda oldukça zorlanmışlardır (149).

Ülkemizde kadınların futbola katılım sağlamasını engelleyen, zorlaştıran bakış açıları ve toplumsal algılar bulunmaktadır. Futbol atletik güç, yüksek performans

gerektiren bir spor dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların da yapısı gereği naif, kırılğan ve estetik bir yapıya sahip olduğu düşünölmektedir. Kadınların bu fizyolojik özelliklerinden dolayı futbola katılım sağlamaları zorlaşmaktadır.

2.8. Kadınların Futbola Katılım Fırsatları

Futbol, hemen hemen her dönem dünyanın her noktasında erkeklerin himayesine alınmış, kadınların anlayamadığı bir branş olarak karşımıza çıkmış ve kadınların futboldan anlaması dahi tuhaf karşılanmıştır. Tüm bu olumsuzluklara rağmen son zamanlarda tüm kültürlerde futbola yoğun ilgi göstermeye başlamışlardır. Kadınların bu ilgisinin en büyük sebepleri arasında son zamanlarda Dünya Kupalarına katılım sağlamalarıdır. Bu durumla bağlantılı olarak kadınlar, seyirciler arasında, statlarda çoğalmaya başlamış ve televizyonlarda yayın haline getirilen takımların ve ölkelerin maçlarını izlemeye başlamışlardır (41).

Kadın futbolunun geçirdiği gelişim ve süreci kültürel ve ulusal farklılıklara göre değişkenlik gösterebilmektedir. Kadın futbolu hala aileler, taraftarlar, yöneticiler ve antrenörler tarafından gereksiz zaman kaybı ve boş zaman faaliyeti olarak görölmekte ve ciddiye alınmamaktadır. Kadın futbolu kültürel ve finansal açıdan istenilen mevkiye ulaşmamaktadır (150).

Kadınların futbola daha aktif ve fazla katılım sağlamaları amacıyla bazı düzenlemeler yapılmış ve bu düzenlemeler kadınların spor katılımlarını oldukça kolaylaştırmıştır. Bunlardan bazıları; 1970'lerin başlarına denk gelen toplumsal hareketler, kadın hakları hareketi, ayrımcılık karşıtı kampanyalar, sporda yeni fırsatların ortaya çıkması, spor kurumları ve medya aracılığıyla sağlıklı bağlantılı fitness hareketlerinin arttırılması, kadınların eğitim ve mesleki hayatlarındaki düzenlemeler şeklindedir (151).

Futbol, erkeklere kendilerine ait bir dünyanın kapılarını sonuna kadar açmakta ve o dünya içerisinde daha özgür daha bağımsız bir yaşam alanı bulma olanağı sunmaktadır. Bu durumdan dolayı olsa gerek kadınların futbola katılımları çok zorlayıcı olmaktadır (11).

Cinsiyetlerin kendilerine has belli başlı özellikleri bulunsa da toplumsal cinsiyete bağlı ayrımcılık kişinin değişmez ve doğal biyolojik varlığından daha çok cinsiyet rolleri kültürel özelliklere dönemin gerekliliklerine göre değişim göstermektedir. Özellikle de kültürel farklılıklar bireylerin cinsiyet rollerini belirleyen unsurlardır. Günlük yaşamın içinde kadının ve erkeğin modelleri ve rolleri, değişkenlik

gösterebildiği gibi insanların kültürel beklentilere ilgisiz kalmaları oldukça zordur. Toplumsal birer varlık olan erkekler ve kadınlar dünyaya geldikleri andan itibaren kendilerinden beklenen çoğu kez toplum tarafından gerçek, doğru olarak kabul edilen değişik bazı işlevlere ve rollere bürünürler. Günlük hayatın sosyokültürel yapısında vazgeçilmez unsurlarından biri olan toplumsal cinsiyet rollerindeki değişiklikler erkek ve kadın ayrımcılığına da zemin hazırlar (103). Kalıplaşmış cinsiyet rolleri kadınların sporun her alanına girişimine engellemekte ve zorlaştırmaktadır (103).

Türkiye’de kadınların futbolcu mesleği erkeklerin yapabileceği bir iş alanı olarak görülmektedir. Kadınların bu mesleğin üstesinden gelemeyeceğine dair ön yargı ve kalıp yargı, oluşmuştur. Ancak kadınların erkeklerden biyolojik farklılıklar dışında hiçbir ayrımı bulunmamakta, kadınlar da en az erkekler kadar bu mesleği en iyi şekilde yapabilmektedirler. Tam da bu noktada toplumun kadını güçsüz, aşağı olarak görmesi, kadını bir ayrımcılığa tabi tutması kadının geri planda olmasına neden olmaktadır (152).

Ülkemizde kız çocuklarının ve kadınların futbola/spora katılım sağlamalarının artırılması son dönemlerde üzerinde önemle ve dikkatle durulan konular arasında yer almaktadır. Kız çocuklarının fiziksel etkinliklere katılımlarının artırılmasına yönelik çeşitli spor programları başarılı bir biçimde neticelenmekte ve birçok bilimsel araştırmada spora katılım sağlamanın kızlar üzerindeki pozitif etkileri ortaya konmaktadır (9).

Sporun/futbolun kızlara erkeklerden daha fazla katkı sağlama sunma olanağı vardır. Bu sebeple kız çocuklarının spora katılım sağlamalarını arttırmak en önemli toplumsal hedef ve amaçlarımızdan biri olmak zorundadır. Spora/futbola katılım sağlama özellikle adolesan dönemindeki kız çocukları için oldukça önemlidir. Adolesan dönemi fiziksel aktiviteye ve spora/futbola katılımda bir düşüşün olduğu ve kısıtlayıcı toplumsal cinsiyet normlarının yoğun olduğu bir geçiş dönemidir (153).

Şu an geldiğimiz noktada, kamusal alanın önemli ve belirgin ölçüde cinsiyetsizleştiğini görebilmekteyiz. Fakat spor/futbol alanında erkeklerin görünür olduğu kadar kadınların da görünür olduğunu söylemek oldukça güçtür. Diğer bir söylemle ifade edecek olursak, erkeğin hâkim olduğu bu kültürel yapı içerisinde kadın tam manasıyla bir yer bulamamış ve spora/futbola katılım sağlama konusundaki cesareti, özgüveni cesareti kendilerinde uzun bir müddet bulamamışlardır (88).

Tarihsel süreç içerisinde hemen hemen tüm toplumlarda olduğu gibi Güney Afrika’da da futbolda erkek hakimiyeti var oluşunu sürdürmektedir. Güney Afrika için futbol bir oyunun ilerisinde daha farklı manalara sahiptir. Bir güç, bir cesaret temsilidir.

Cape Down Üniversitesi futbol takımında yer alan bir kadın futbolcu ile yapılan röportajda futbol yaşamı ile ilgili tecrübelerini şöyle dile getirmiştir: “6-7 yaşlarında erkeklerle beraber sokak aralarında futbol oynardık. 11-12 yaşlarına geldiğimde kız olduğumu fark ettiler ve beni futbol oynamaya bir daha çağırmadılar”. Belli bir yaş ve zamana kadar cinsiyetin çok da önem arz etmediği, belirli bir dönemden sonra farklılaşmaların yaşandığı ve bu farklılaşmanın, genellikle erkek faaliyeti olarak görülen futbola kadınların katılım sağlamalarını negatif yönde etkilemektedir (89).

Antrenörlerin pasif ve etkisiz durumda olan erkek oyunculara, “kızlar” diye hitap etmesi veya kadınsı özellikleri anımsatacak kelimeler kullanması, hem kadınların ötekileşmesini ve ikincilleşmesini içerir hem de bu durumu yaşayan erkekleri zorbalığa sevk eder (154).

Kadınlar gerek sporun gerekse sporun en önemli branşlarından olan futbolun içinde yer edinebilmişlerdir, ancak erkeklerle eşit imkân ve olanaklara sahip olamamışlardır. Hız, kuvvet ve güç gibi erkeğe özgü faktörleri içinde barındırmayan golf, tenis, yüzme, patinaj, buz dansı, artistik jimnastik vb. spor branşlarına yönlendirilmişlerdir (151).

Futbolun tarihsel, kültürel ve sayısal olarak erkeklerin hakimiyetinde olması, (155) futbolun belki de sporlar içinde doğal olarak erkeklere ait sayılan en önemli alanlardan birisi olmasını sağlamıştır (156). Kadınların futboldan anlamayacağına dair toplumsal ön yargılarla birlikte kadınlara futbol alanında eşit fırsatlar tanınmaması, onların futbola katılımlarını geciktirmiş ve zorlaştırmıştır (90).

Futbol belki de sporlar içinde doğal olarak erkeklere ait sayılan en önemli alanlardandır. Popüler kültürün vitrinindeki en parlak parçalardan olan bu spor, kulüpler, futbolcular, taraftarlar ve hepsini yansıtan medyanın iş birliğinde insanların heyecanla takip ettikleri, üzerine çokça söz üretilen bir mecradır. Fakat futbol kültürüne baktığımızda tüm çıplaklığıyla ortada duran ama önemine karşın üzerine çok da konuşulmayan, dahası doğasında varmış gibi kabul edilen yanı cinsiyetli olmasıdır. “Futbol erkek işidir”. Bir sunumumda söylediğim gibi futbol odasındaki görünmez fildir erkeklik (156).

Spor medyasında genel anlamda futbol içerikli manşetler yer almaktadır. Futbol içerikli manşetli konuların sıklıkla cinsiyet ayrımcılığı noktasında birleştiği göze çarpmaktadır. Futbol yalnızca erkeklere özel bir alan olarak ön plana çıkmakta ve spor basınında toplumsal cinsiyeti tetikleyen haberlere sık sık yer verilmektedir. Bu durum

kadınları futbolda ikincil plana atmış ve kadınlara futbola katılımlarını zorlaştırmıştır (16).

Toplumsal cinsiyet ideolojisi altında erkek egemen toplum yapısının inşa edilmesi, biçimsellik açısından bakıldığında noksan görülmektedir. Kadınların geri planda kaldığı alanların başında gelen futbol konusu meydana gelen yeni ideolojik ifadelerle tekrarlanmaktadır. Erkek ve kadın her ne kadar rasyonellik içerisinde eşit düzeyde gözükse de futbolda bunun eşit olmadığı belirgindir. Bu eşitsizliğin sonucu kadınların spora/futbola katılımları bir hayli zorlaştırmaktadır (13).

Sporun en aktif branşlarından olan futbol sayısal anlamda erkek üstünlüğünün en belirgin ve görünür olan alanlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Futbol temelde yirmi iki adamın bir topun peşinden koştuğu ve yine adamlar tarafından gerek saha dışında gerekse saha içinde yönetilen bir futbol maçı sırasında yüzlerce ‘adam’ tribünler arasındaki yerini düzenli bir şekilde alır. Kadınlar bu görüş ve gerçekliğin karşısında futbolda/sporda ikincilleşmeye sürüklenmektedirler (65)

Futbolun tanınmışlığı ve gelişmişliği karşısında çoğu zaman görmezlikten gelinen ve üzeri örtülen bazı olumsuzluklar bulunmaktadır. Bu olumsuz durumlar spordaki/futboldaki kadınları da hedef aldığı çok daha rahatsız edici boyutlara ulaşmaktadır. Oysa futbola veya sporun diğer branşlarına doğru ve aktif bir şekilde katılım sağlandığı takdirde psiko-sosyal, bilişsel, duyuşsal, fiziksel gelişime artan doğrultuda bir katkı durumu söz konusu olabilmektedir (97).

Futbolun kendisi gerek yaratılışından itibaren gerek ise doğal kabul edilerek “erkeğin” faaliyeti olarak şekillendirilmiştir. Hakimiyet şekliyle futbol erkeklik terimini yeniden üreten bir forum olarak karşımıza çıkmaktadır. Futbol, erkeğin cesaretli, düellocu, güçlü, faal, saldırgan olduğunu tekrardan kanıtlarken, kadın bu durum karşısında yalnızca alt düzeydeki konumlara sokulmaktadır (35)

Futbol, erkek hakimiyetinin ön plana çıkmasında, içerisinde barındırdığı unsurlar sebebiyle oldukça önem arz etmektedir. Son derece önem arz eden bu durum kadınların futbola katılımlarını zorlaştırmaktadır (11).

Toplum aracılığıyla erkeklere ve kadınlara yüklenen cinsiyet rolleri çoğu zaman içerisinde bulunan ortama göre değişkenlik arz etmektedir ve bu roller genellikle kültürel beklentilere cevap vermek için vardır. Birçok sektörde olduğu gibi spor sektöründe de erkekler daha çok egemenliğin, gücün, otoritenin temsilcisi olurken, kadınlar daha çok yardımseverliğin, merhametin ve sakinliğin temsilcisi olmaktadır. Görüldüğü üzere toplumsal cinsiyet sebebiyle kadınların ve erkeklerin farklı olmak

adına toplumda bireylerin rollere ve algılarına yönelik tanımlamalar yapılmaktadır (152).

Kadınların futbola katılım sağlamalarının artması ve uluslararası anlamda kadın futbol organizasyonlarının düzenlenmesi, eleştirel ve feminist paradigmlar temelinde araştırma yürüten spor sosyologlarının futbol ve kadın konusuna ilgisini artırır (157). Böylece, kadın futbolu spor sosyolojisi, kadın çalışmaları ve toplumsal cinsiyet çalışmaları kürsüleri açısından toplumsal cinsiyet analizinin yapıldığı bir laboratuvar konumuna gelmektedir (30).

Ülkemizde kadınların futbola veya sporun bütün bir branşlarına katılım sağlama noktasında herhangi bir yasal sınırlama durumu söz konusu olmamasına rağmen kadınların futbol gibi erkek etkinliği varsayılan branşlarda yer almaları oldukça güçtür (158).

Sportdaki erkek egemen yapı, geride bıraktığımız yüzyılda daha net bir şekilde hissedilirken, günümüzde kadınların sporu izlemeye olan ilgisinde de bir artış durumu söz konusu olmaktadır. Futbol uzun zamandır sponsorların erkek hedef kitleye mesajları en iyi şekilde ulaştırdığı alan olma özelliğine sahiptir. Ancak FIFA'nın verilerine bakıldığında, kadınların erkek egemenliğinde olan futbol izleyiciliği hususunda harekete geçtiklerini görülmektedir (159).

Kadınların futbol özelinde spora katılımları oldukça düşüktür. Bu söz konusu durumun kadının kültürümüzdeki konumundan kaynaklandığı görülmektedir. Kadınlar çocuk yetiştirmek ve ev işlerini görmek gibi rollerinden dolayı boş zaman etkinliklerine katılım sağlamada erkeklere kıyasla daha az imkân bulabilmektedirler. Kadınların dış görüntüleri veya fiziksel yapıları topluma açık spor tesislerinde katılım sağladıkları faaliyetleri oransal ve rakamsal anlamda azaltmaktadır (160).

Toplumda egemen olarak kabul gören ataerkil bakış açısı, futbolu erkeğin atletik beden yapısı ile bağdaştırarak erkeğe has bir faaliyet olarak göstermektedir. Bu anlayış ve bakış açısı, kültürün kadına atfettiği toplumsal cinsiyet rol ve sorumlulukları ile erkek ve kadının futbola katılım sağlamaları, spor tecrübeleri arasında yakın bir bağlantı vardır (161).

Kadınlar, spora ve sporun diğer branşlarına gerek katılım sağlama biçimlerinde gerekse katılım sağlama düzeylerinde oldukça düşük seviyede yer almaktadırlar ve bununla birlikte spor ortamında kadınlar erkeklere nazaran daha dezavantajlı oldukları görülmektedir (12).

Hemen hemen sporun birçok branşında erkek hâkim yapı durumu söz konusudur. Söz konusu bu durum basın vasıtasıyla tekrardan üretim sağlamaktadır. Toplumlar tarafından yoğun ilgi gören futbol, basketbol, voleybol gibi takım sporlarında erkek branşları kadın branşlara göre daha fazla izlenme sağlamaktadır. Basın ise bu süreç içerisinde böylesi bir dengesiz dağılımına alkış tutmakta, toplumsal cinsiyet kalıp yargısı kapsamı içerisinde erkek spor dallarını topluma ayna gibi yansıtmaktadır (1).

Kadınların futbola katılım sağlaması oldukça uzun soluklu bir tarih mazisine dayanmaktadır. Bu tarih süreci aynı zamanda ayrımcılığın ve bölünmenin meydana gelme sürecidir. Ancak bu durumla beraber, kadın sporcular tarafından elde edilen büyük başarılar olabildiğince fazladır. Kız çocuklarının ve kadınların cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve her anlamda destek görmeleri ile önemli değişim ve gelişim sağlamışlardır (162).

Toplumsal cinsiyet eşitliği denilen terim incelendiğinde, erkek ve kadın arasındaki fizyolojik ve biyolojik farklılaşmaların toplumsal kültür içerisinde ayrışma gösterdiği ve erkeklerin hakimiyetine dönüştüğü ve bunun neticesi olarak kadınların spor aktivitelerine, sporun en önemli branşlarından olan futbola katılım göstermesi düşüncesinin toplum tarafından ciddiye alınmamasına sebep olduğu gözlemlenmektedir. Son zamanlarda, kadınlarımız için yasal düzenlemelerin uygulanması ve yeni imkanlar yaratılması feminist hareketin yükseliş sağlaması ve sağlık sorunlarında meydana gelen yükseliş – obezite'ye bağlı şeker, kalp krizi ve tansiyon vb. kadınların faal bir şekilde spor etkinliklerine katılım sağlamalarını artırmıştır. Bu artış futbol branşında da kendini göstermektedir fakat bu artışın sürdürülebilir ve sürekli olduğunu ifade etmek olanaksızdır (163).

Geçmiş tarihten günümüz tarihindeki hemen hemen tüm toplumlarda kadınlar birçok alanda kısıtlandığı gibi spor alanında da kısıtlanmış ve geri planda kalmışlardır. Bu duruma sebep birçok faktör sayılabilir. Hem dünya hem de ülkemizdeki spora/futbola katılım oranlarına baktığımızda kadınlar erkeklerin çeperinde kalmış ve spora katılım erkeklere oranla daha az seviyede kalmıştır (164).

Kadınların birincil görev ve sorumlulukları toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsiyet kimlikleri ile ele alınmış, sporcu kimlikleri ve sporda gösterdikleri başarılar ikincil planda gösterilmiştir. Bu durum kadınların spordaki başarılarını değersizleştirmiş ve başarılarını olağandışı bir durum olarak göstermiştir. Söz konusu durumdan dolayıdır ki kadınlara spora/futbola katılımları oldukça zorlaşmaktadır (165).

Türkiye’de kadınlar gerek aile gerek ağabey gerekse erkek arkadaşları tarafından hemen hemen her dönemde baskı altında tutulmuşlardır. Özellikle kadınlara yüklenen ekstra görevler kadınların başka alanlara yönelmesini çoğu zaman geciktirmiş ve engellemiştir. Kadınların spora/futbola katılımlarındaki bu zorluk çoğu kez spora son vermesiyle çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır (97).

Birçok toplumda erkeklerin sportif faaliyetlere aktif bir şekilde katılmalarına kadınlara kıyasla daha ılımlı ve sıcak bakılmıştır. Kadınlar sportif etkinliklerde, fizyolojik özellikleri, toplumsal bakış açısı ve geleneksel sebeplerden ötürü çoğu zaman arka planda kalmışlardır. Böylesi bir durum sporda aktif şekilde yer almak isteyen kadın sporcu sayısının düşmesine ve kadınların beden eğitimi spor alanında kendilerini geliştirmesine engel olmaktadır (166).

Futbol geçmişten günümüze tüm toplumlarda erkek aktivitesi, erkek oyunu olarak görülmüş kadınlar bu branşa katılım sağlamada oldukça zorlanmışlardır. Toplumun kadına yüklediği annelik, eşlik, kadınlık gibi sorumluluklar kadınları futboldan uzaklaştırmış ve katılımlarını zorlaştırmıştır. Toplumsal bakış açısının ve ön yargıların yanı sıra kadın futboluna gerekli maddi desteğin verilmemesi de kadınların futbola katılımlarını zorlaştıran diğer bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak şu an ki kadın futbolunu incelediğimizde ne kadar erkeklerin çeperinde yer almış olsalar da gösterdikleri başarı ile futbola katılım sağlamaya başlamışlardır.

3. MATERYAL VE METOT

Bu bölümde araştırmanın yöntemi ele alınmıştır. Araştırmada kullanılan model, evren ve örneklem, verilerin toplanması ile ilgili çalışmalar ve araştırmada kullanılan teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada kadın futbolcuların yaşadığı deneyimlerini aktarmak ve kadın futbolcuların sorunlarını dile getirmek amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ve söylem analizi (betimsel analiz) kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır ve araştırmaya konu olan birey, nesne, olay kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlama yapılmaktadır (167).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini; 1., 2. ve 3. ligde yer alan kadın futbolcular oluştururken, örneklemi ise bu liglerde yer alan 30 kadın futbolcu oluşturmuş olup, 26 kadın futbolcunun cevapları değerlendirmeye alınmıştır. Ölçek olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Kullanılan veri toplama aracı tek bölümü kapsayan 17 sorudan oluşmaktadır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu: Araştırmacının konuyla ilgili önceden hazırladığı belli başlı soruları karşı tarafa ileterek uygun olan cevabı alma yöntemidir. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları Pınar Öztürk'ün “Kadın Futbolcuların Futbol Alanındaki Deneyimi” adlı çalışmasından esinlenerek hazırlanmıştır.²

3.3.1. Verilerin Kodlanması

Yarı yapılandırılmış görüşme formundan toplanan veriler, araştırma içerisinde geçirilirken aşağıdaki yöntem ile kodlanmıştır. Bu yöntemde ilk harf katılımcının

² Öztürk P. Kadın Futbolcuların Futbol Alanındaki Deneyimleri. Spor Bilimleri ve Teknolojisi Programı. Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2017.

cinsiyetini (E – Erkek, K – Kadın), son iki rakam katılımcının yaşını ve ortada yer alan sayı katılımcı sırasını belirtmektedir. Örneğin K124 gibi bir kod, katılımcının kadın olduğunu, sıra numarasının 1 olduğunu ve yaşının 24 olduğunu belirtmektedir.

4. BULGULAR

Bu bölümde Türkiye’de faaliyet gösteren birinci, ikinci ve üçüncü ligde yer alan kadın futbolcuların sorunları, deneyimleri, yaşantıları vb durumları dile getirmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma verileri 17 sorudan oluşmaktadır ve bu sorulara verilen cevaplar ile cevaplar doğrultusundaki yorumlar bu bölümde yer almaktadır.

4.1. “Futbola nasıl başladınız?” Sorusuna İlişkin Bulgular

“Futbola nasıl başladınız?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.1.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1. “Futbola nasıl başladınız?” sorusuna ilişkin bulgular

Kişi	Cevap
K124	Mahalle, erkek arkadaş
K220	Mahalle, erkek arkadaş
K322	Mahalle, aile aracılığıyla
K421	Okul, Öğretmen aracılığıyla
K522	Mahalle, erkek arkadaş
K629	Okul, Öğretmen aracılığıyla
K716	Mahalle, aile aracılığıyla
K829	Mahalle, erkek arkadaş
K925	Mahalle, aile aracılığıyla
K1027	Mahalle, erkek arkadaş
K1123	Mahalle, erkek arkadaş
K1220	Mahalle, erkek arkadaş
K1326	Mahalle, erkek arkadaş
K1419	Okul, öğretmen aracılığıyla
K1520	Mahalle, erkek arkadaş
K1619	Okul, öğretmen aracılığıyla
K1719	Mahalle, erkek arkadaş
K1820	Mahalle, erkek arkadaş
K1918	Mahalle, aile aracılığıyla
K2020	Mahalle, erkek arkadaş
K2121	Okul, Öğretmen aracılığıyla
K2216	Mahalle, erkek arkadaş
K2316	Okul, öğretmen aracılığıyla
K2416	Okul, öğretmen aracılığıyla
K2516	Mahalle, erkek arkadaş
K2618	Mahalle, erkek arkadaş

Tablo 4.1. incelediğinde; 15 kadın futbolcu futbola mahallede erkek arkadaşıyla, 7 kadın futbolcu futbola okulda öğretmen aracılığıyla, 4 kadın futbolcu ise futbola mahallede aile aracılığıyla başladığı görülmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda kadın futbolcuların ağırlıklı futbola mahallede erkek arkadaşlarıyla birlikte başladığı tespit edilmiş olup kadın futbolcuların cevapları benzerlik göstermektedir.

4.2. “Futbola başlamanızda etken olan nedenler nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

“Futbola başlamanızda etken olan nedenler nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.2.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. “Futbola başlamanızda etken olan nedenler nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular

Kişi	Cevap
K124	Öğretmen
K220	Aile
K322	Aile
K421	Aile
K522	Arkadaş
K629	Kendi isteği
K716	Aile
K829	Arkadaş
K925	Arkadaş
K1027	Aile
K1123	Arkadaş
K1220	Sosyal çevre
K1326	Arkadaş
K1419	Kendi isteği
K1520	Arkadaş
K1619	Arkadaş
K1719	Aile
K1820	Arkadaş
K1918	Arkadaş
K2020	Aile
K2121	Arkadaş
K2216	Arkadaş
K2316	Arkadaş
K2416	Öğretmen
K2516	Kendi isteği
K2618	Sosyal çevre

Tablo 4.2. incelendiğinde, kadın futbolcuların futbola başlamasına etken olan şeyler farklılık göstermektedir. 12 kadın futbolcunun futbola başlamalarına sebep olan etkenler arasında “arkadaş” cevabını verdiğini, 7 kadın futbolcunun “aile” cevabını verdiğini, 3 kadın futbolcunun “kendi isteği” cevabını verdiğini, 2 kadın futbolcunun “öğretmen” cevabını verdiğini, 2 kadın futbolcunun ise “sosyal çevre” cevabını verdikleri görülmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda kadın futbolcuların futbola başlamalarına sebep olan etkenler arasında “arkadaş” faktörü ön plana çıkmaktadır.

4.3. “Futbol sizin için ne ifade etmektedir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

“Futbol sizin için ne ifade etmektedir?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.3.’te gösterilmiştir.

Tablo 4.3. “Futbol sizin için ne ifade etmektedir?” sorusuna ilişkin bulgular

Kişi	Cevap
K124	Maddi kazanç
K220	Mutluluk
K322	Başarı
K421	Maddi kazanç
K522	Mesleki kazanım
K629	Mutluluk
K716	Dayanışma
K829	Sosyalleşme
K925	Yaşam tarzı
K1027	Tutku
K1123	Sosyalleşme
K1220	Mesleki kazanım
K1326	Mücadele
K1419	Mutluluk
K1520	Mesleki kazanım
K1619	Mesleki kazanım
K1719	Mesleki kazanım
K1820	Tutku
K1918	Mutluluk
K2020	Yaşam tarzı
K2121	Mutluluk
K2216	Dayanışma
K2316	Mesleki kazanım
K2416	Mücadele
K2516	Dayanışma
K2618	Tutku,

Tablo 4.3. incelendiğinde, kadın futbolcuların cevapları heterojenlik göstermektedir. 6 kadın futbolcunun “mesleki kazanım” cevabını verdiğini, 5 kadın futbolcunun “mutluluk” cevabını verdiğini, 3 kadın futbolcunun “tutku” cevabını verdiğini, 2 kadın futbolcunun “maddi kazanç” cevabını verdiğini, 3 kadın futbolcunun “dayanışma” cevabını verdiğini, 2 kadın futbolcunun “sosyalleşme” cevabını verdiğini, 2 kadın futbolcunun “yaşam tarzı” cevabını verdiğini, 2 kadın futbolcunun “mücadele” cevabını verdiğini, 1 kadın futbolcunun ise “başarı” cevabını verdiği görülmektedir. Verilen evaplar doğrultusunda kadın futbolcuların diğer cevaplara kıyasla “mesleki kazanım” cevabı ön plana çıkmaktadır.

4.4. “Aileniz futbol oynamanız konusunda ne düşünüyor?” Sorusuna İlişkin Bulgular

“Aileniz futbol oynamanız konusunda ne düşünüyor?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.4.’te gösterilmiştir.

Tablo 4.4. “Aileniz futbol oynamanız konusunda ne düşünüyor?” sorusuna ilişkin bulgular

Kişi	Cevap
K124	Olumlu
K220	Olumsuz- olumlu
K322	Olumsuz- olumlu
K421	Olumlu
K522	Olumlu
K629	Olumlu
K716	Olumlu
K829	Olumlu
K925	Olumlu
K1027	Olumlu
K1123	Olumlu
K1220	Olumsuz- olumlu
K1326	Olumsuz
K1419	Olumlu
K1520	Olumlu
K1619	Olumsuz- olumlu
K1719	Olumlu
K1820	Olumlu
K1918	Olumlu
K2020	Olumsuz- olumlu
K2121	Olumsuz- olumlu
K2216	Olumlu
K2316	Olumsuz- olumlu
K2416	Olumsuz- olumlu
K2516	Olumlu
K2618	Olumsuz- olumlu

Tablo 4.4. incelendiğinde, kadın futbolcuların cevapları homojenlik göstermektedir. 16 kadın futbolcunun “olumlu” cevabını verdiği, 9 kadın futbolcunun “olumsuz- olumlu” cevabını verdiğini, 1 kadın futbolcunun ise “olumsuz” cevabını verdiği görülmektedir. Olumsuz- olumlu cevabını veren kadın futbolcuların yorumları, ilk zamanlar olumsuz olan düşüncesi yapısı zamanla olumlu bir bakış açısına dönmüştür şeklindedir. Verilen cevaplar doğrultusunda kadın futbolcuların aileleri futbol oynamaları konusunda olumlu bir bakış açısıyla yaklaşmaktadırlar.

4.5. “Çevrenizdeki insanların futbol oynamanıza karşı düşünceleri nelerdir?”

Sorusuna İlişkin Bulgular

“Çevrenizdeki insanların futbol oynamanıza karşı düşünceleri nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.5.’te gösterilmiştir.

Tablo 4.5. “Çevrenizdeki insanların futbol oynamanıza karşı düşünceleri nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular

Kişi	Cevap
K124	Olumsuz- olumlu
K220	Olumsuz- olumlu
K322	Olumsuz- olumlu
K421	Olumsuz- olumlu
K522	Olumsuz- olumlu
K629	Olumsuz- olumlu
K716	Olumlu
K829	Olumsuz- olumlu
K925	Olumsuz- olumlu
K1027	Olumsuz
K1123	Olumsuz
K1220	Olumsuz
K1326	Olumsuz- olumlu
K1419	Olumsuz
K1520	Olumsuz- olumlu
K1619	Olumsuz
K1719	Olumsuz- olumlu
K1820	Olumsuz- olumlu
K1918	Olumsuz- olumlu
K2020	Olumlu
K2121	Olumlu
K2216	Olumlu
K2316	Olumsuz- olumlu
K2416	Olumsuz- olumlu
K2516	Olumsuz- olumlu
K2618	Olumsuz- olumlu

Tablo 4.5. incelendiğinde, kadın futbolcuların cevapları homojenlik göstermektedir. 17 kadın futbolcunun “olumsuz- olumlu” cevabını verdiğini, 5 kadın futbolcunun “olumsuz” cevabını verdiğini, 4 kadın futbolcunun ise “olumlu” cevabını verdiği görülmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda “olumsuz- olumlu” cevabı ön

plana çıkmış, ilk zamanlar kadın futbolcuların futbol oynamasını olumsuz karşılayan çevre zamanla olumlu düşünce yapısına geçiş yapmıştır denilebilir.

4.6. “Futbol oynamanızın size göre artıları ve eksileri nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

“Aileniz futbol oynamanız konusunda ne düşünüyor?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.6.’da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. “Futbol oynamanızın size göre artıları ve eksileri nelerdir?” sorusuna ilişkin bulgular

Kişi	Cevap
K124	Artı- düzenli yaşam
K220	Artı- mesleki kazanım
K322	Artı- özgüven kazandırma
K421	Artı- kendini geliştirme
K522	Artı- sağlıklı yaşam
K629	Artı- üniversiteyi kazandırma
K716	Artı- sağlıklı yaşam
K829	Artı- farklı şehirler görme
K925	Artı- mesleki kazanım
K1027	Artı- arkadaşlık
K1123	Artı- arkadaşlık
K1220	Artı- olumlu bakış açısı
K1326	Eksi- kadın bedenine ağır gelmesi
K1419	Artı- sosyalleşme
K1520	Artı- zinde yaşam
K1619	Eksi- derslere odaklanmada sorun
K1719	Artı- özgüven
K1820	Artı- sosyalleşme
K1918	Artı- arkadaşlık
K2020	Artı- sağlam vücut yapısı
K2121	Artı- sosyalleşme
K2216	Artı- arkadaşlık
K2316	Artı- vücut gelişimi
K2416	Artı-mücadeleci ruh
K2516	Artı- özgüven
K2618	Artı- eğitim hakkı

Tablo 4.6. incelendiğinde, kadın futbolcuların cevapları homojenlik göstermektedir. 24 kadın kadın futbolcunun “artı” cevabını verdiği, 2 kadın futbolcunun ise “eksi” cevabı verdiği görülmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda “artı” cevabı ön plana çıkmaktadır. Futbolun çoğu kadın futbolculara göre eksisi olmadığı, ağırlıklı olarak artı yönde destek sağladığı ifade edilmiştir.

4.7. “Kadın bedeninin futbola uygun olduğunu düşünüyor musunuz?”

Sorusuna İlişkin Bulgular

“Kadın bedeninin futbola uygun olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.7.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. “Kadın bedeninin futbola uygun olduğunu düşünüyor musunuz?” sorusuna ilişkin bulgular

Kişi	Cevap
K124	Evet
K220	Evet
K322	Evet
K421	Evet
K522	Evet
K629	Evet
K716	Evet
K829	Hayır
K925	Evet
K1027	Evet
K1123	Evet
K1220	Evet
K1326	Hayır
K1419	Evet
K1520	Evet
K1619	Evet
K1719	Evet
K1820	Evet
K1918	Evet
K2020	Evet
K2121	Evet
K2216	Evet
K2316	Evet
K2416	Evet
K2516	Evet
K2618	Evet

Tablo 4.7. incelendiğinde, kadın futbolcuların cevapları homojenlik göstermektedir. 24 kadın futbolcunun “evet” cevabı verdiği, 2 kadın futbolcunun ise “hayır” cevabı verdiği görülmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda “evet” cevabı ön plana çıkmış olup çoğu kadın futbolcu tarafından kadın bedeni futbola uygun görülmüştür.

4.8. “Futbol erkek oyunudur deniliyor. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular

“Futbol erkek oyunudur deniliyor. Bu konuda hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.8.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. “Futbol erkek oyunudur deniliyor. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular

Kişi	Cevap
K124	Katılmıyorum
K220	Katılmıyorum
K322	Katılmıyorum
K421	Katılmıyorum
K522	Katılmıyorum
K629	Katılmıyorum
K716	Katılmıyorum
K829	Katılmıyorum
K925	Katılmıyorum
K1027	Katılmıyorum
K1123	Katılmıyorum
K1220	Katılmıyorum
K1326	Katılmıyorum
K1419	Katılmıyorum
K1520	Katılmıyorum
K1619	Katılmıyorum
K1719	Katılmıyorum
K1820	Katılmıyorum
K1918	Katılmıyorum
K2020	Katılmıyorum
K2121	Katılmıyorum
K2216	Katılmıyorum
K2316	Katılmıyorum
K2416	Katılmıyorum
K2516	Katılmıyorum
K2618	Katılmıyorum

Tablo 4.8. incelendiğinde, kadın futbolcuların cevapları homojenlik göstermektedir. 26 kadın futbolcunun tamamının “katılmıyorum” cevabı verdiği görülmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda kadın futbolcular “futbol erkek oyunudur” ibaresine katılım sağlamadıklarını ifade etmişlerdir.

4.9. “Futbol hayatında yaşadığınız en ilginç olaydan bahseder misiniz?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Futbol hayatımda herhangi bir ilginç olay yaşamadım (K124).

Play-of maçları için Tokat’a gitmiştik. Maç günü geldi ve maçımız hakem düdüğüyle başladı. Aradan 15-20 dakika geçtikten sonra bir serbest vuruş kazandık. Hocam serbest vuruşu benim kullanmamı istedi. O an biraz tepkili hareketlerde bulunuyordum ve sebebini hatırlamıyorum. Bu durum hakemin gözünden kaçmamıştı. Serbest vuruşu kullandığım an top hakemin kafasına geldi ve hakem bir süre kendine gelemedi. Bu sebepten dolayı hakemden sarı kart yemiştim. Halbuki kasti bi durum söz konusu değildi (K220).

Yaş sınırlaması olan bir grup müsabakasında, bu yaşta bir kız bu şekilde oynayamaz denerek kaçak oyuncu olduğum iddia edilmiş ve şikâyet edilmişim. Daha ben ne olduğunu anlamadan oyun durdurulmuş saha içinde maç hakemiyle birlikte, ceza evine girer gibi sağlı sollu resimleri çekilmişti. Onca yıllık hayatımda ilk defa yaşadığım ve bence en ilginç olan anım budur (K322).

Transfer olduktan sonraki ilk maçında tribünün beni beklemediğim şekilde desteklemesi (K421).

Play-of maçı esnasında gözüm tribünlere takılmıştı ve bir seyirci abimiz sevincini aşırıya kaçırınca merdivenlerden aşağı yuvarlanıp hastanelik olmuştu. Futbol hayatımdaki en ilginç olay diyebilirim (K522).

Deplasmana giderken arabamız bozulmuştu ve Karadeniz yolunda iletişimsiz kalmıştık. Sabırla arabanın düzelmesini bekledik (K629).

Yani çok ilginç değil ama 2014-2015 yıllarında bir kulüpte oynuyordum. Antrenmanlar henüz başlamamıştı ve ben kendi başıma top sürüyordum. O esnada bir erkek arkadaş şakasına bana omuz attı ve yere düştüm. Sonra 5 parmağımın 4’ü çıkmıştı (K716).

Çok fazla söyleyecem şey olabilir ama en ilginç. Trabzon deplasmanına gidince Tunceli taraflarında arabamız bozulmuş mecbur tamir olmasını beklerken üşümek için iki dağ arasında olan bi kahvehane ye girip orda sabahlamış sabaha kadar çok güzel

eğlenmiştik. Bi taraftan içen bi grup bi taraftan takım arkadaşlarım eğleniyorduk bu olabilir (K829).

Futbol hayatımda herhangi ilginç bir olay yaşamadım (K925).

Futbol hayatımda yaşadığım genel ilginçlik maçımıza gelen seyircilerin bize çok yabancı bakması ve küçümsemesi (K1023).

Futbol hayatımdaki en ilginç olay; takımımızın son play-of maçının son penaltısını kaçırmam oldu. O penaltıyı kaçırmıyaydım bir üst lige çıkacaktık (K1127).

Futbol hayatımdaki en ilginç olay maç sonunda kendi servis aracımıza binmem gerekirken rakibin aracına binip belli bir kilometre gitmem oldu (K1220).

Futbolun kazanmak için küçük çocukları canavarlaştırdığını gördüm. Hakemlerin olduğu bir maçta ve maçın içerisinde ablalarının olduğu seyirciler ablaları kazansın diye bize saldırmışlardı (K1326).

Aslında pek ilginç olay yaşamadım oynadığım süre içerisinde (K1419).

Futbol hayatımda biraz ilginç ama en çok da üzücü bir olay yaşadım. Maç esnasında arkadaşıma gelen darbe sonucu dilinin boğazına kaçması olayı beni derinden etkilemişti (K1520).

Yıldız takım Türkiye şampiyonasında finale çıkma maçında 1-0 öndeyken son dakikalarda karşı takımın kornere kullanması sonucu top diğer taraftan dışarı çıkacakken şiddetli rüzgâr sonucu top kaleye girmişti (K1619).

Maç esnasında takım arkadaşımın kafasını direğe vurarak bayılması (K1719).

Yaşadığım en ilginç olay 1. lige çıkacağımız maçta rakibimizin biz çıkmayalım diye karşı taraf ile para anlaşması yapmış olmasıdır (K1820).

Müsabakalara şort ile çıkıyoruz diye eleştiren insanların tavırları beni bir maçta çok şaşırtmıştı (K1918).

Ligin son maçında hakemin bana göre yanlış karar vermesi sonucu çok sinirlenmiştim. Hemen önümde olan bir topa bir hışımla vurdum ve hakemin kafasına geldi. Hakem bunu bilerek yaptığını sanmıştı fakat tamamen tesadüftü. Kendimi açıklamama izin vermeden kırmızı kart ile oyun dışı kalmıştım (K2020).

Futbol hayatımda çok karşılaştığım ve bana ilginç gelen olay farklı mağlubiyetler ve farklı galibiyetlerin yaşanması (K2121).

Yaşadığım belde de evler tadilata girmişti. Vali Bey de evleri kontrole gelmişti.

Ben de o esnada top sektiriyordum. Beni görünce şaşırdı, yarışalım mı dedi. Azanırsan sana bir futbol topu alacağım demişti. Yarıştık Vali Beyle ve tabii ki ben kazandım, futbol topunu da aldım (K2216).

En ilginç değildir her futbol oynayan kız duymuştur “hadi madem ofsaydı anlat bakalım çok biliyorsan” kelimesi. O çok bilen erkekler koskoca bir spor dalını sahiplenen, üstlenen erkekler futbolun yalnızca oyundaki bir kuralı anlatmaya bağlıyor. Gerçekten gülünç (K2316).

Deplasmanda iki parmağımı aynı anda kırmış olmam (K2416).

İlk maçımda sakatlanıp ameliyat olmam (K2516).

Futbol hayatımda yaşadığım herhangi bir ilginç olay olmadı (K2618).

4.10. “Kadınların ve erkeklerin futbola katılım sürecinde ne gibi farklılıklar bulunmaktadır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Türkiye’de kadınlar hemen hemen her konuda sorun yaşadığı gibi futbola katılım konusunda da sorunlar ve zorluklar yaşamaktadır. Kadınlar futbola katılımında birçok bakış açısını ve ön yargıları aşarak katılım sağlamak durumunda kalıyorlar. Erkekler ise herhangi bir sorun yaşamadan rahat bir şekilde futbola katılım sağlayabiliyorlar. Birçok toplumda futbol erkek faaliyeti olarak görüldüğü için erkekler herhangi bir zorluk yaşamamaktadırla (K124).

Erkek futbol takımı kadın futbol takımından daha üstün durumda. Örneğin erkeklerde daha fazla takım sayısı mevcut. Bunların yanı sıra erkeklere futbola katılım sağladıkları sürece gerek amatör liglerde gerekse profesyonel ligler makul düzeyde kazanç sağlayabilmektedirler. Kadın futbolunda bu durumda minimal düzeyde (K220).

Erkekler, sabah dışarı çıkan ve akşam eve dönene kadar ne yaptığı bilinmeyen kişilerdir. Gözünü açar açmaz eline top alıp sokağa dökülebilirler kimse onlara "ayıp, şort giyme, ayıp millet şunun oğlu top oynuyor demesin " demez. Bu yüzden daha küçük yaşlarda başlarlar. Kadınlar ise kaç yaşına gelirse gelsin bir şey giyerken, bir yete giderken, spor yaparken, aile onayı alırlar. Tabi kültür olayı da etken. Şu zamanda bile bir ilde kadınlar şort giyebilirken başka ilde 10 yaşında kız çocuğun başı örtülüdür. Yani en büyük fark özgürlük ve kültürdür (K322).

Erkekler yürümeye başladıktan sonra direk kendini mahallede parklarda top oynarken buluyor kendini. Ama kadınlar o şekilde değil. Aile ve çevre başkasından dolayı kadınların futbola başlama yaşı ve süreci geç oluyor. Kimisi gizli gizli yapıyor (K421).

Erkekler daha rahat bir şekilde katılım sağlıyor aile desteği kendi iradesi. Ama kadınlar da ailesi desteği erkeklere göre daha az olduğu için katılım daha zor oluyor (K522).

Erkeklerle verilen maddi-manevi destek kadınlara nazaran daha fazla olduğu için futbola katılım konusunda herhangi bir zorluk yaşamamaktadırlar. Kadınlar erkeklerin çeperinde futbola katılım sağlamaya çalışmaktadır. Toplumun bakış açısı ve kadınlara atfedilen toplumsal roller kadınların futbola katılımını zorlaştırmaktadır (K629).

Erkekler birçok branşta kadınlardan daha üstün konumdadırlar. Hele ki futbolun erkek oyunu olarak görüldüğü bir toplumda kadınların futbola katılımı oldukça zor ve güçtür. Erkekler futbol katılım konusunda herhangi bir zorlukla karşılaşmamaktadırlar (K716).

Futbola biraz daha erkek sporu olarak bakıldığı için ve ılımlı aileler, çevre erkeklerin futbol oynamasına olumlu baktığı için kadınlara nazaran daha aktif ve hızlı bir şekilde katılım sağlayabiliyorlar. Kadınlar ise gerek aile baskısından gerek çevre baskısından gerekse şu ne der kaygısıyla katılımlar zor ve uzun sürebiliyor (K829).

Kadınlar gerek aile baskısı gerekse çevre baskısından dolayı katılımı zorluk çekebilmektedir. Ancak erkeklerde böyle bir durum söz konusu değildir. Çünkü toplumsal yargılar futbolu erkeğe yakıştırmıştır (K925).

Ataerkil toplum yapısında dolayı kadınlar futbola katılımı oldukça zorluk çekmektedirler. Ailelerin ve çevrenin erkeği desteklemesi sonucu erkeklerle futbol katılımı herhangi bir zorluk çekmemektedirler (K1023).

Kadınlara yüklenen annelik, kadınlık, eş gibi roller kadınların futbola katılımını zorlaştırmaktadır. Bu süreçte kadınlar kendi kimliklerine uygun branşlara yönlendirilmeye çalışılmıştır. Bu sebeple kadınların erkeklerle oranla spora, futbola katılımları oldukça güçtür (K1127).

Futbol güçlü bir fiziksel yapı gerektirmektedir. Bu fiziksel yapı ağırlıklı erkeklerde mevcut olduğu için erkeklerle kadınlara göre daha kolay bir katılım sağlamaktadırlar. Bunun yanı sıra kadınların toplumsal rollerine uygun hareket etmeleri toplumumuzca öngörülmüştür. Bu durum kadınların futbola katılımını zorlaştırmaktadır (K1220).

Hemen hemen tüm toplumlarda erkekler sporcu olarak doğar kadınlar ise tercih yapar (K1326).

Kadınlar çoğu zaman toplumsal ön yargının ağına takılıyor. Birçok zorlukla baş ederek futbola katılım sağlıyorlar. Erkeklerde ise böyle bir durum söz konusu değil. İstedikleri vakitte sporun tüm branşına herhangi bir engele takılmadan katılım sağlayabiliyorlar (K1419).

Erkekler yapısal olarak kadınlara oranla daha güçlüler dolayısıyla futbola katılımları daha rahat ve adapte olması daha kolay oluyor. Kadınlar bu süreçte biraz zorlanıyor yani futbola katılımlarını zorlaştıran etkenler karşılıklarına çıkabiliyor. Ama süreçte ne kadar zorlansalar da mutlaka futbola katılım sağlayabiliyorlar (K1520).

Erkeklerin futbola katılımları daha kolay ve zahmetsiz olmaktadır. Kadınlar çevredeki bakış açıları yüzünden erkeklere kıyasla çok daha zor katılım sağlamaktadırlar (K1619).

Toplumsal bakış açısından dolayı ve futbolun ağırlıklı olarak erkek egemenliğinde olmasından dolayı erkekler kadınlara göre futbola daha kolay katılım sağlamaktadır (K1719).

Erkeklerin ve kadınların fiziksel özellikleri ayrı olduğu gibi futbola katılım süreçleri de farklıdır. Yapılan idmanlar hocaların derecesi bakımından erkek futboluyla kadın futbolu bir değildir (K1820).

Erkekler kadınlara göre futbola daha erken katılım sağlıyorlar bunun nedeni ise kadınlar erken yaşta futbola yaklaştırmamaları (K1918).

Erkekler futbola katılım süreçleri kadınlara kıyasla çok daha rahat olmakta çünkü onlar cinsiyetçi söylemlerin çerçevesinde değiller kadınlar zorlu bir süreç ile katılım sağlamaktadır. Bunun da sebebi ise toplumsal algı ve cinsiyetçi söylemler (K2020).

Erkekler kadınlara göre daha çok katılım gösteriyor çünkü daha çok övgü veya destek alıyorlar. Mesela akşam 7'den sonra antrenman yapabiliyorlar veya maçları olabiliyor ama kadınlar en fazla 7'de sahada çıkmak zorunda olduğu için zaman bu farklardan en küçük örnektir (K2121).

Erkekler kadınlara göre daha hızlı bir katılım sağlamaktadırlar. Kadınlara birçok engelle takılabilmektedir. Bunlardan bazıları kadınlara yüklenen toplumsal rollerdir. Ev hanımlığı, annelik, kadınlık gibi roller kadınların futbola katılımlarını zorlaştırmaktadırlar (K2216).

Benim tanıdığım daha ayağı topa değmemiş erkekler de var yani bizim antrenman yaptığımız saha mesela o saha da en çok bizim takım antrenman yapıyormuş bildiğim kadarıyla tabii genelleme yaparsak dünyada "erkek futbolu" daha çok göz önünde (K2316).

4.11. “Futbol oynayan kadınlarda kalıplaşmış kaslı erkeksi bir beden yapısı ve giyim tarzı oluşmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular

“Futbol oynayan kadınlarda kalıplaşmış kaslı erkeksi bir beden yapısı ve giyim tarzı oluşmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.9’da gösterilmiştir.

Tablo 4.9. “Futbol oynayan kadınlarda kalıplaşmış kaslı erkeksi bir beden yapısı ve giyim tarzı oluşmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular

Kişi	Cevap
K124	Katılmıyorum
K220	Katılmıyorum
K322	Katılmıyorum
K421	Katılmıyorum
K522	Katılmıyorum
K629	Katılmıyorum
K716	Katılmıyorum
K829	Katılıyorum
K925	Katılmıyorum
K1027	Katılmıyorum
K1123	Katılmıyorum
K1220	Katılmıyorum
K1326	Katılıyorum
K1419	Katılmıyorum
K1520	Katılmıyorum
K1619	Katılmıyorum
K1719	Katılmıyorum
K1820	Katılmıyorum
K1918	Katılmıyorum
K2020	Katılmıyorum
K2121	Katılmıyorum
K2216	Katılmıyorum
K2316	Katılmıyorum
K2416	Katılmıyorum
K2516	Katılmıyorum
K2618	Katılıyorum

Tablo 4.9. incelendiğinde, kadın futbolcuların cevapları homojenlik göstermektedir. 23 kadın futbolcunun “katılmıyorum” cevabı verdiğini, 3 kadın futbolcunun ise “katılıyorum” cevabı verdiği görülmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda çoğu kadın futbolcunun “futbol oynayan kadınlarda kalıplaşmış erkeksi bir beden yapısı ve giyim tarzı oluşmaktadır” ibaresine katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

4.12. “Antrenörlerin veya kulüp çalışanlarının size bakış açısı nasıldır?”

Sorusuna İlişkin Bulgular

“Antrenörlerin veya kulüp çalışanlarının size bakış açısı nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.10’da gösterilmiştir.

Tablo 4.10. “Antrenörlerin veya kulüp çalışanlarının size bakış açısı nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular

Kişi	Cevap
K124	Olumlu
K220	Olumlu
K322	Olumsuz
K421	Olumlu
K522	Olumlu
K629	Olumlu
K716	Olumlu
K829	Olumsuz
K925	Olumlu
K1027	Olumlu
K1123	Olumlu
K1220	Olumlu
K1326	Olumsuz
K1419	Olumlu
K1520	Olumlu
K1619	Olumlu
K1719	Olumlu
K1820	Olumlu
K1918	Olumlu
K2020	Olumlu -
K2121	Olumlu
K2216	Olumlu
K2316	Olumlu
K2416	Olumlu
K2516	Olumlu
K2618	Olumlu

Tablo 4.10. incelendiğinde, kadın futbolcuların cevapları homojenlik göstermektedir. 23 kadın futbolcunun “olumlu” cevabı verdiğini, 3 kadın futbolcunun ise “olumsuz” verdiği görülmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda çoğu kadın futbolcu, antrenörleri veya kulüp çalışanları tarafından olumlu karşılandıklarını ifade etmişlerdir.

4.13. “Kadın futbolunda genellikle tribünler boş olmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sorusuna İlişkin Bulgular

“Kadın futbolunda genellikle tribünler boş olmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.11’da gösterilmiştir.

Tablo 4.11. “Kadın futbolunda genellikle tribünler boş olmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ilişkin bulgular

Kişi	Cevap
K124	Katılıyorum
K220	Katılıyorum
K322	Katılıyorum
K421	Katılıyorum
K522	Katılıyorum
K629	Katılıyorum
K716	Katılıyorum
K829	Katılıyorum
K925	Katılıyorum
K1027	Katılıyorum
K1123	Katılıyorum
K1220	Katılıyorum
K1326	Katılıyorum
K1419	Katılıyorum
K1520	Katılıyorum
K1619	Katılıyorum
K1719	Katılıyorum
K1820	Katılıyorum
K1918	Katılıyorum
K2020	Katılıyorum
K2121	Katılıyorum
K2216	Katılıyorum
K2316	Katılıyorum
K2416	Katılıyorum
K2516	Katılıyorum
K2618	Katılıyorum

Tablo 4.11. incelendiğinde, kadın futbolcuların cevapları homojenlik göstermektedir. 26 kadın futbolcunun tamamının “katılıyorum” cevabını verdiği görülmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda kadın futbolcuların “kadın futbolunda genellikle tribünler boş olmaktadır” ibraresine katılım sağladıkları ifade edilmiştir.

4.14. “Maçınızı izlemeye gelen taraftarların size karşı tavırları nasıldır?”

Sorusuna İlişkin Bulgular

“Maçınızı izlemeye gelen taraftarların size karşı tavırları nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular Tablo 4.12’da gösterilmiştir.

Tablo 4.12. “Maçınızı izlemeye gelen taraftarların size karşı tavırları nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular

Kişi	Cevap
K124	Olumlu
K220	Olumlu
K322	Olumsuz- olumlu
K421	Olumlu
K522	Olumsuz- olumlu
K629	Olumlu
K716	Olumlu
K829	Olumsuz- olumlu
K925	Olumlu
K1027	Olumsuz- olumlu
K1123	Olumlu
K1220	Olumlu
K1326	Olumsuz
K1419	Olumlu
K1520	Olumlu
K1619	Olumlu
K1719	Olumlu
K1820	Olumlu
K1918	Olumlu
K2020	Olumlu
K2121	Olumlu
K2216	Olumlu
K2316	Olumlu
K2416	Olumlu
K2516	Olumsuz- olumlu
K2618	Olumlu

Tablo 4.12. incelendiğinde, kadın futbolcuların cevapları homojenlik göstermektedir. 20 kadın futbolcunun “olumlu” cevabını verdiğini, 5 kadın futbolcunun “olumsuz- olumlu” cevabını verdiğini, 1 kadın futbolcunun ise “olumsuz” cevabını verdiği görülmektedir. Verilen cevaplar doğrultusunda kadın futbolcuların çoğunun maçlarına gelen taraftarlar tarafından olumlu karşılandıkları ifade edilmiştir.

4.15. “Kadın Futbolu’nun Türkiye’deki konumundan bahseder misiniz?”

Sorusuna İlişkin Bulgular

Kadın futbolunun Türkiye’deki konumundan bahsetmek oldukça üzücü olacaktır. Kadın futbolu çok geride, kendi imkanlarımızla bir yerlere gelmeye çalışıyoruz. Gerek maddi gerek manevi destek sağlanmıyor. Tesislerde yer bulmakta oldukça zorlanıyoruz. Yeri geliyor antrenman yapacak yer bile bulamıyoruz. Üst düzey yetkililerin kadın futbolunu geliştirme ve iyileştirme çabalarını neredeyse yok denecek kadar az düzeyde diyebilirim (K2124).

Birçok toplumda kadın futboluna değer verilmediği gibi Türkiye’de de kadın futboluna değer verilmiyor. Alt yapı yetersizliği, medyanın tanıtım eksikliği, kadınlara atfedilen roller, toplumsal bakış açısı gibi sebepler kadın futbolunu ilerlemesine engel oluyor (K220).

Kadın futbolunun Türkiye’de bir konumu olduğunu düşünmüyorum. Var olsun diye var olan bir lig gibi. TFF için de yok, antrenörler için de yok, kısacası yok. Herkes için tek var oluş çıkarları diye düşünüyorum (K322).

Bundan 5-6 yıl öncesine göre şu an ilerleme kat etmiş durumda. Fakat çevre başkasından kaynaklı aslında olması gereken yerde değil. Görmesi gereken değeri görememektedir (K421).

Yapılanması çok zor oldu fakat biz kök saldık. Yıkılmaya hiç niyetimiz yok. Tff yeterli düzeyde destek olmasa da herkese aşıyoruz (K522).

Kadın futbolunun geçmişten günümüze bence hiçbir yeri olmadı. Ne zihniyet değişti ne maddi yardım desteği oldu. Kadınlar kendi çabalarıyla bir yerlere gelmeye çalışıyor. Kadın futbolu kesinlikle olması gerektiği yerde değil (K629).

Kadın futbolu Türkiye’de henüz beklediği değeri tam alamamış olsa da geliştirilmesi açısından birçok proje gündeme gelmektedir (K716).

Türkiye’de kadın futbolu hak etmediği bir konumda diye düşünüyorum. Maçların özetleri bile verilmiyor. Hentbol maçlarının bile özetleri verilirken kadın futbolunun maçları neden canlı yayınlanmaz anlaşılır gibi değil. Gençlik ve Spor

Bakanlığı, TFF el atmadıkça, medya, TV kanalları maçları yayınlamadıkça Türkiye'nin kadın futbolundan hiç haberi olmayacak ve hak ettiği değeri bulamayacaktır (K829).

Kadın futbolu geçmişe kıyasla daha iyi durumda diyebilirim. Yeni yeni oluşumlar ve projeler sağlanıyor. İlerleyen zamanlarda daha da gelişeceğini düşünüyorum. Medya ve üst yetkililer üzerlerine düşen görevi yerine getirirse eğer daha iyi konumlara geleceğiz diye düşünmekteyim (K925).

Kadın futbolu istenilen konumda değil, ön plana çıkan bir branş olarak yer almıyor Türkiye'de. TFF, medya, toplum kadın futboluna değer vermiyor. Başaramayacaklarını düşünüyorlar ve yapılacak yatırımların boşuna gideceğini düşünüyorlar. Kadın futboluna sponsor olan kesim bile öncelikli sorusu başarabilecekler mi boşuna zaman ve para harcamayalım oluyor. Böyle bir düşünce yapısı ile kadın futbolunun Türkiye'deki konumunda bahsetmek maalesef ki çok zor (K1023).

Türkiye'de kadın futbolu istenilen düzeyde gelişmiş değil. Bu duruma birçok sebep sayılabilir. Sebeplerinden başında toplumsal cinsiyet ayrımcılığı gelmektedir. Toplum kadını farklı bir konuma koymaktadır ve bu durum kadını futboldan alıkoymaktadır. Türkiye ataerkil bir yapıya sahip olduğundan futbol gibi güç gerektiren bir sporu kadına yakıştırmamaktadırlar. Diğer etken ise kadın futbolunun medyanın herhangi bir noktasında yer almaması diyebiliriz (K1127).

Kadın futbolunda bölgesel farklılıklar görülmektedir. Batı bölgesinde yer alan İstanbul, Ankara, İzmir gibi bölgelerde kadın futboluna daha fazla önem verilmekte, kadın futboluna dair birçok yatırım o bölgelere yapılmaktadır. Ancak Doğu Anadolu bölgesinde yer alan kadın futbol takımına gereken değer verilmemekte ve maddi destek sağlanmamaktadır. Bu bölgedeki kadınlar antrenman yapacak yer bile bulamamaktadırlar (K1220).

Türkiye de bu şartlarda kadın futbolunun bir yeri yoktur. Kadınların öldürüldüğü bir ülkede kadın futbolundan söz etmek farazi kalır (K1326).

Türkiye'deki kadın futbolu üzerine konuşulacak çok konu var bence. Türkiye'de kadın futbolcuların ve kadın futbolunun bir değeri yok diye düşünüyorum. Bu değer in yükseltilmesi için ne üst düzey yetkililer ne de toplum duyarsız kalmaktadır. Kadınlar bir umut var olmaya çalışıyorlar (K1419).

Kadın futbolu erkek futbolu gibi gündemde değildir. Bir nevi erkek futboluna verilen önem kadın futboluna verilmemektedir. Bu duruma benzetme yapacak olursak kadın futbolu üvey evlat muamelesi görmektedir (K1520).

Maalesef ülkemizde kadınlar birçok alanda geri kaldığı gibi kadın futbolunda da geri kalmaktadır. Kadın futboluna maddi manevi destek verilmemektedir (K1619).

Kadın futbolu Türkiye’de erkek futbolundan çok farklı karşılanmaktadır. Kadınlar maddi manevi birçok zorlukla karşılaşmaktadırlar ve bu durumda onların futbola katılımlarını zorlaştırmaktadır (K1719).

Kadın futboluna dair kime sorsanız bir bilgisi yoktur. Çünkü ne yayın veriyorlar ne de sponsor oluyorlar. Kadınlar olarak erkeklerden ayrı tutulduğumuz için zorlanıyoruz ama pes etmiyoruz. Yeterince ilgi gösterildiği takdirde erkek futbolundan bir farkımız olmadığı anlaşılacaktır (K1820).

Kadın futbolu istenilen düzeyde değil. Futbol planlamalarına kadınlar çok az düzeyde katılabiliyorlar. Maddi ve manevi destek verilmiyor (K1918).

Kadın ve futbol Türkiye’de birbirinden çok bağımsız iki sözcük. Yetersiz ilgi, yetersiz alt yapı, toplumsal ön yargı, Türkiye’de kadın futbolunun varlığını zorlaştırıyor (K2020).

Batı takımları veya milli takımlar dışında olan takımlar görünmüyor. Kadın futbolu göz ardı edilip hâlâ olması gereken yerde değil ve hâlâ baskıya maruz (K2121).

Kadın futbolu Türkiye’de diğer kadın dallarında olduğu gibi futbolda da arka plana atılıyor (K2216).

Kadın futbolu Türkiye’deki gelişimi oldukça yavaş diyebiliriz. Türkiye’de kadın liglerinde yer alan takımların isimlerini bile çoğu kesim bilmiyor. Bu duruma en büyük sebep ise medya diyebiliriz. Bunların yanı sıra bölgeler arası farklılık durumu da söz konusu olmaktadır. TFF batı da yer alan veya milli takım grubuna maddi anlamda destek sağlamaktadır. 2. ve 3. liglerde yer alan kadın futboluna herhangi bir maddi yatırım yapılmıyor. Kadın futbolunun Türkiye’deki konumundan bu şekilde bahsedebiliriz (K2316).

Türkiye ile yurt dışındaki kadın futbolu aynı seviyede değil mesela yurt dışındaki bir futbolcu sadece futbol oynayarak geçimini sağlayabilir ama Türkiye de ikinci bir mesleğinin de olması gerekiyor. Bırakalım ikinci mesleği bazen kadın futbolculara verilen paralar sadece harçlık niteliğinde (K2416).

Kadın futbolunun Türkiye’deki konumuna bir puan verecek olursak bu 10 üzerinde 3 olur herhalde (K2516).

Türkiye’de kadın futbolu oldukça kötü bir noktada diyebilirim. Kadın futbolunun istenilen noktaya gelmesi için herhangi bir gelişme sağlanmıyor. Erkek futbolunun

gerek profesyonel kısmına gerekse amatör kısmına maddi manevi her türlü destek sağlanırken kadın futboluna destek sağlanmamaktadır (K2618).

4.16. “Kadın Futbolunun istenilen düzeyde gelişmemesinin sebepleri nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Kadın futbolunun gelişmemesinin en büyük sebebi cinsiyet ayrımcılığı diye düşünüyorum. Toplumsal bakış açısı ve toplumun kadına yüklediği roller kadın futbolunun gelişmesini zorlaştırmaktadır. Ayrıca alt yapı yetersizliği, maddi desteğin sağlanmaması, kadınların antrenman yapacak yer bile bulamaması gibi sebepler kadın futbolunun gelişimini engellemektedir (K124).

Toplumun kadın futbolunu kabullenmesi ve bakış açılarını değiştirmeleri gerekmektedir. Çünkü bu durum kadın futbolunun önünde çok büyük bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın futbolunun gelişmesi için maddi destek yardımı sağlanmalıdır, tesis yardımı sağlanmalıdır. Medya kadın futboluna yayın süresi ayrımalıdır. Bu sebeplerden ötürü kadın futbolu gelişmemektedir (K220).

Cinsiyet ayrımcılığı. Siz hiç kadın maçını yayınlayan kanal gördünüz mü? Her gün aynı maçın özeti, yorumları dönen kanallarda nerde kadın maçları yayınları. Milli takımı bile zar zor izlenmeyen, içerik bulamayan kanallar yer veriyor. Magazinde bir kadın futbolcu şurada görüldü haberine denk geldiniz mi? Oysa erkek futbolcular gündemden düşmüyor. Daha çok örnek var. Ülke olarak bu konuda gerideyiz. Bu gidişle de geride kalmaya devam edeceğiz (K322).

Kadın futbolunun gelişmemesine en büyük sebep toplumsal bakış açısı ve toplumsal ön yargı diye düşünüyorum (K421).

Yeterli destek almadığımız için. Erkek oyunu olarak algılandığı için. Büyük kulüpler tarafından sahip çıkılmadığı için. Aile baskısı, çevre baskısı, maddi yetersizlik gibi sebepler kadın futbolunun gelişimini engellemektedir (K522).

Kadın futboluna destek verilmiyor. Maddi manevi yetersizlikler içerisinde de bir takımın ayakta kalması ve gelişmesi çok zor diye düşünüyorum (K629).

Kadın futboluna verilen değer erkek futboluna verilen değerden çok az olması sebebiyle istenilen düzeye gelememiştir. Ayrıca en önemli neden kadının bireyselleştirilmesi sorunudur. Sponsor bulma konusunda sıkıntılar yaşaması ve ayrıca yapılan sporda alınan ücretin erkek futbolculardan çok az olması kadın futbolculara yapılan bir haksızlık durumudur (K716).

Medyanın üzerine düşen görevi yerine getirmemesi en büyük sebep sayılabilir. Çünkü günümüzde medya çok büyük bir güce sahiptir. Bu reklam gücünü kadın futbolundan yana kullanabilirse gerekli desteği sağlayabilirse kadın futbolu istenilen düzeye gelir diye düşünüyorum. Bunun yanı sıra toplumsal cinsiyet algısı da kadın futbolunun gelişmesini engelleyen diğer bir sebep sayılabilir (K829).

Kadın futbolunun gelişmemesine birçok sebep sayılabilir. Bunlar; çevre baskısı, toplumun kadından beklentileri, ailelerin yeterince bilgilendirilmemesi, destek azlığı gibi sebepler kadın futbolunun ilerlemesini ve gelişmesini engellemektedir (K925).

Kadın futboluna gelişmemesinin önündeki en büyük engel toplumun kadına futbolu yakıştıramamasıdır. Toplum kadın futboluna destek sağlamış olsa, aileler de medya da, üst düzey yetkililerde her türlü desteği sağlar diye düşünüyorum (K1023).

Tek kelimeyle medya diyebilirim. Çünkü medya tüm spor branşlarının tanıtımında çok etkili olmaktadır. Kadın futboluna da gerekli yayın süresini ayırabilse, maç özetlerini yayınlarsa, başarılar dile getirilse kadın futbolunun da gelişeceğini düşünüyorum (K1127).

Kimse üzerine düşen görevi yerine getirmemektedir. Medya, TFF, Bakanlıklar, Belediyeler ve daha birçok kurum kadın futbolu üzerine çalışmalarda bulunmamaktadır. Destekleyici, geliştirici ve iyileştirici projeler yapılmamaktadır. Bu sebeple kadın futbolu gelişmekte oldukça zorlanmaktadır (K1220).

Bilgi eksikliği. Kadınların ve erkeklerin vücudu aynı değildir, bunun için yetiştirilmiş antrenörler olmadığı için körelemeye, yok olmaya mahkumdur. Antrenörlük parayla alınacak bir şey değil. Bilgin yoksa sen de yoksun gelecekte yoktur (K1326).

Kadın futbolunun önündeki en büyük engel kadın futbol oynar mı düşüncesindeki insanlar. Bu şekildeki bir düşünce kadınların futbola katılımını da gelişimini de olumsuz yönde etkilemektedir. Toplum birçok konuyu düşünceleriyle yıkadabilir, inşa edebilir. Bu sebeple toplum kadına gereken önemi vermeli ve destek sağlamalıdır. Bunlardan ötürü kadın futbolu can çekişmektedir (K1419).

Gerekli alt yapının oluşmaması, sosyal medyanın kadın futboluna tanıtmadaki eksikliği, kadın futboluna gerekli maddi yardımın yapılmaması gibi durumlar kadın futbolunun istenilen düzeyde gelişmemesinin sebeplerindedir (K1520).

Kadın futbolunun gelişmemesinin sebepleri arasında kalıplaşmış gerici düşünce yapısı ve alt yapı yetersizliği sayılabilir (K1619).

Düşünce yapısı, maddi desteğin olmaması, kadınlara atfedilen toplumsal roller, cinsiyet ayrımcılığı gibi sebepler kadın futbolunun gelişimini engellemektedir (K1719).

Yayıncı kuruluşların olmaması, gerekli maddi gelirlerin sağlanmaması, kadınlar futbol oynamaz bakış açısı gibi örnekler bunun başlıca sebeplerindendir (K1820).

Futbol erkeklere özgü bir etkinlik olarak ele alınmaktadır. Bu durumdan dolayıdır ki erkek futbolunun gerek amatör liglerine gerekse profesyonel liglere maddi anlamda gerekli destek sağlanıyor. Medya da bunun destekleyicisi (K1918).

İlk sebep tamamen cinsiyetçilik. Gereksiz ön yargı ve temel sebepler, gerekli alt yapının oluşmaması, maddi yardım sağlanmaması, medyanın gerekli tanıtımı yapmaması (K2020).

Kadınlara futbolun yakıştırılmaması, alt yapı yetersizliği, maddi yetersizlikler, kadınlık rolleri gibi sebepler kadın futbolunun gelişmesini engellemektedir (K2121).

Toplumsal cinsiyet algısı, futbolun kadın bedenine yakıştırılmaması, medya-tanıtım eksikliği, alt yapı yetersizliği gibi sebepler bu duruma sebep sayılabilir (K2216).

Kadın futboluna ilgisiz ve duyarsız toplum yapısı, medyada kadın futbolunun yeri olmaması, yetersiz yapılanma, maddi yetersizlik gibi sebepler sayılabilir (K2316).

Kadın futbolunun önemsenmemesi, belediyelerin, Tff'nin ve diğer birçok kurumun yatırımı ağırlıklı olarak erkek futboluna yapması kadın futbolunun önündeki en büyük engellerdir (K2416).

Kadın futbolundan önce erkek futbolu geldiği düşüncesinde oldukları için sponsorlar veyahut insanlar kadın futbolu yönünde değiller. Ya da halk kadınların futbol oynaması ayıp bile bulabiliyor, kadın futbolu tarafında değiller (K2516).

Hep erkeklere yatırım yapılması, kadınların değersiz görülmesi sanki biz öylesine oynuyoruz gibi davranılması, çok şey söylenebilir bu konuda aslında. Biz milli takımda yılda 4-5 kampa zor alırken erkekler neredeyse her ay kolay bir şekilde kampa alabiliyor. Ve sonra başarısız olduğumuzda futbol kadınlara göre değil oluyor (K2618).

4.17. “Kadın Futbolunun gelişmesi için önerileriniz nelerdir?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Kadın futbolu ve erkek futbolu arasındaki farklılıklar ortadan kaldırılması, kadın futboluna maddi destek sağlanması, antrenman yerlerinin ve tesislerin sağlanması, belediyelerin ve diğer kuruluşların destek sağlanması, alt yapı yetersizliklerinin giderilmesi gibi durumlar sağlanırsa kadın futbolu daha iyi yerlere gelecektir (K124).

Reklamlarda erkek futbolcu oynatacaklarına kadın futbolcu tercih etmeliler. Elllerinden geldikçe yaymaya çalışmalılar. Türkiye Futbol Federasyonu erkek takımlarına önem verdikleri kadar kadın futboluna değer vermemeliler. Örneğin şu an erkek takımları antrenmanlara maçlara başlamış durumda. Neden kadın takımları için bu yapılmadı fark nedir yani? Her ikisinin de ortak noktası futbol. Covid 19 kadınlara var da erkeklere yok mu? Kadınları mı korumaya çalışıyorlar kesinlikle hayır değer vermiyorlar (K220).

Öncelikle TFF'nin kadın liglerine değer vermesi gerekmektedir. İnsanlar kadınların tercihlerine saygı duyması gerekmektedir. Aileler destek olmalı. Sadece işini bilen insanlar liglerde olmalı ve önüne gelen çıkarı için bir takım açmamalı iki üç imza ile (K322).

Yardımlar yapılıyor ama ihtiyacı olan takımlar olmayan takımlar ayırt edilmeden herkese aynı oranda yapılmakta. Maddiyat açısından daha sıkıntılı olan takımlara biraz daha destek olunabilir. Toplumdaki insanları bilinçlendirmek ve zihinlerindeki düşünceleri değiştirmek için reklam, tanıtım vb. şeyler yapılabilir (K421).

Erkekler yapıyorsa kadınlar da yapar. Müşterek bir hayat yaşıyoruz. Ülkemiz kadın futboluna daha fazla destek vermeli. Bazı düşüncelerini değiştirmelidir (K522).

Maddi destek sağlanmalı, malzeme ve tesis yardımı sağlanmalı, kadın futbolu reklamlar aracılığıyla tanıtılmalı, toplumsal bakış açısı değişmeli, aileler ve toplum bilgilendirilmelidir. Bu şartlar sağlanabilirse kadın futbolu gelişim ve değişim sağlayacaktır (K629).

Kadın futbolunun gelişimi için medyada daha fazla yer alması gerekmektedir. Ve en önemlisi futbol erkek oyunu değildir kavramını benimsemek gerekmektedir. Kadın futbolundaki kulüp sayısını artırmak ve kadın sporcu sayısını artırmak çok önemlidir (K716).

Öncelikle 1. Ligler TV kanallarında yayınlanmalıdır, gerekli maddi yatırımlar yapılmalı, sporcular ödüllendirilmelidir. Bu şekilde sporcu aileleri de çocuklarını maddi gelir elde ettiği için spora yollayacaklardır. Bu da tüm Türkiye'de kadın futbolunun gelişmesinin önünü açacaktır (K829).

Sponsor destekçiler sağlanmalı, alt yapı oluşturulmalı, iyileştirici ve destekleyici projeler yapılmalı, cinsiyet ayrımcılığı ortadan kaldırılmalı, reklam firması kadın futbolunu desteklemeli ve gerekli yayın süresini oluşturmalıdır diyebiliriz (K925).

Her ilde kadınlara ait tesisler olmalı, gerekli malzeme desteği sağlanmalı, ışıklandırma yetersizliği ortadan kaldırılmalı, toplumsal bakış açısı değişmeli gibi durumlar sağlanırsa kadın futbolu gelişecektir (K1023).

Belediyeler tarafından gerekli maddi yardım sağlanmalı, aileler ve toplum kadın futboluna manevi destek sağlamalı, gerekli alt yapının oluşturulması, reklamlarda ve yayınlarda kadın futboluna da yer verilmesi gibi öneriler sayılabilir (K1127).

Gerek maddi gerek manevi destek sağlanmalı, kadın futbolu medyalar aracılığıyla tanıtılmalı, toplumsal cinsiyet algısı değişmeli, kadınların da futbol oynayabileceği dūřuncesi yaygınlaştırılmalı diye dūřünüyorum (K1220).

Kadın futbolu takımı ağacak insanlar eğitimden geğirilmeli (gerçek bir eğitim bahsediyorum sadece belgeyle olmaz bu iř), kadınlar gūzellikleri ve naiflikleriyle futbolu sūslmeli, psikolog desteği sunulmalı, kadınlara futbol konusunda gelecek sunulmalı, çocuklar eğitim ve oğretim konusunda eksik bırakılmamalı (K1326).

Her tūrlū maddi ve manevi destek sađlanmalı, reklamlarda kadın futboluna yer verilmeli, spor haberlerinde kadın başarıları dile getirilmeli, toplumsal bakıř ađısı deđiřmeli diye dūřünüyorum (K1419).

Sūper Lig kulūplerinin kadın takımlarını kendi būnyelerine almaları ve yeterli desteđi sađlamaları gerekmektedir (K1520).

Öncelikle insanların bakış açılarını değiştirmesi lazım. Futbolu kadınlarında oynayabileceğini zihinlerine yerleştirmeleri gerekmektedir. Medyanın gerekli tanıtımları yapması gerekmektedir (K1619).

Öncelikle toplumun kalıplaşmış dūřünce yapısını değiştirmesi gerekmektedir. Bunun dışında gerekli alt yapının oluşturulması, malzeme yardımı ve maddi diğer yardımlar sağlanmalı ve teşvikler arttırılmalıdır (K1719).

Kadın futbol liglerinin de ön planda olması, maçların televizyon da yayınlanması, maçların gerçek çim olan sahalarda oynanması, gerekli maddi imkanların sağlanması, futbolun sadece erkek oyunu olmadığının anlaşılması, maçlarda tribūnlerin dolması ve kadın futbolunun da el üstünde tutulması (K1820).

Kadınların da futbol oynayabileceğine inanmaları gerekmektedir. Ön yargının ve bakış açısının değişmesi gerekiyor. Çünkü algı değişirse kadınlara gerekli maddi yardım sağlanacak ve kadınlar sesini medya aracılığıyla rahat bir şekilde duyurabileceklerdir (K1918).

İlk başta cinsiyetçiliğin çeperinde çıkmaları gerekiyor. Her koşulda kadın ve erkeği eşit tutmaları gerekiyor. Daha sonra gerekli yatırımların, tesislerin, alt yapıların

yapılanması gerekiyor. Gerekli tanıtımların, yayın sürelerinin arttırılması gerekiyor (K2020).

Toplumsal yargının bakış açısının değişmesi gerekiyor. Futbolu erkek faaliyeti olmaktan çıkarmak gerekiyor. Bunların yanı sıra maddi destek sağlanmalı ve tanıtımlar sağlanmalıdır (K2121).

Erkek futboluna verilen değerin kadın futboluna verilmesi gerekmektedir. Erkek futboluna gerekli parasal yardım ve malzeme yardımları fazlasıyla yapılmaktadır. Bu durumun kadınlar içinde gerçekleşmesi gerekmektedir. Toplumun kadın futbolunu benimsemesi gerekmektedir diyebiliriz (K2216).

Kadın futbolunun gelişmesi için öncelikle kabullenmeleri lazım, ülkenin kadınları kabullenmesi lazım isteyince yapabileceğini kabullenmeliler, saygı duymalılar ve bizim de bunun arkasında durup çalışıp çabalamamız lazım umarım bunlar kısa sürede gerçekleşir (K2316).

İlk olarak Tff'nin eşit davranması gerekiyor. Sonra Türkiye'ye kadın futbolunun yayılması gerekiyor ve son olarak illerde kadın futbol kulüplerinin 1 tane değil daha fazla olması gerekiyor (K2416).

Destek, destek, destek... Toplumun manevi destek; belediye, TFF, medya gibi kuruluşların ise maddi manevi destek sağlaması gerekmektedir (K2516).

Kadın futbolu erkek futbolu diye ayırt edilmeden her türlü desteğin sağlanması gerekmektedir. Kadın futbolunu da erkek ile aynı kefeye koyup eşit teraziler oluşturulmalıdır. Ancak bu şekilde kadın futbolu bir yerlere gelebilir (K2618).

5. TARTIŞMA

Bu bölümde kadının futbolda var olması, yer edinmesi, yer edinirken nasıl konumlandırıldığıyla ilgili bulgular mevcut literatür bilgileri doğrultusunda tartışılmıştır.

Toplumsal cinsiyet farklılığı, tarih boyunca sportif faaliyetler aracılığıyla da inşa edilmiş, özellikle mücadeleye dayanan faaliyetler erkeğin kontrolünde olmuştur (15). 1960'lı yılların sonuna kadar, sporun veya oyunların erkek çocukların sosyalleşmesi ve erkeklik inşası için önemli bir araç olduğu düşüncesi geniş bir oranda kabul görmekte iken, 70'lerden itibaren bu düşünceye olan eleştirilerin arttığı görülmektedir (100,168).

5.1. “Futbola nasıl başladınız?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Kadın futbolcuların çoğunun futbola başlama hikayesi mahalledeki erkek arkadaşlarıyla olmuştur. Bunların yanı sıra Beden Eğitimi Öğretmenlerinin yönlendirmesiyle ve aile bireylerinin etkisiyle de başlayanlar yer almaktadır. Kadın futbolcuların küçüklükten itibaren futbola meraklı ve ilgili oldukları görülmektedir. Diğer kız arkadaşları kendi aralarında farklı oyunlar oynarken kadın futbolcular erkek arkadaşlarıyla mahallede her zaman futbol oynamaktadırlar.

5.2. “Futbola başlamanızda etken olan nedenler nelerdir?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Kadın futbolcuların futbola başlamasını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Sosyal çevre, aile, arkadaş, yakın çevre, Beden Eğitimi Öğretmenleri kadınların futbola başlamasını etkileyen sebepler arasındadır. Bunlara ek olarak kadın futbolcuların futbola başlamasını etkileyen diğer bir faktör ise kişinin kendisidir. Birey herhangi birilerinden etkilenmeden kendi dileği ve isteğiyle futbola başlamıştır.

5.3. “Futbol sizin için ne ifade etmektedir?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Futbol kadınlar için birçok durumu ifade etmektedir. Bazıları için maddi kazancı, sosyal aktiviteyi, sosyalleşmeyi, arkadaşlık ortamı oluşturmayı, rekabeti, sabrı, dostluğu, kendini kanıtlayabilmeyi, eğlenmeyi, pes etmemeyi, hayalini gerçekleştirmeyi, sorumluluğu, dayanışmayı, terapiyi, geleceği, yaşam tarzını, kariyeri ifade etmektedir. Bazıları için ise güzel anıları, tutkuyu ve heyecanı ifade etmektedir.

5.4. “Ailen futbol oynaman konusunda ne düşünüyor?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Kadın futbolcuların ailelerinin futbol oynamaları konusunda benzer görüşler görülmektedir. Çoğu aileler kızlarının futbol oynamasını desteklemiş, her daim başarılarıyla gurur duymuş ve üzüntüleriyle hüzünlenmişlerdir. Bazı aileler ise toplumun oluşturduğu ön yargıya dayanarak ilk zamanlar kızlarının futbol oynamasına karşı çıkmış ancak zamanla heveslerini ve başarılarını gördükçe onlarda kızlarıyla hem fikir olup destek sağlamışlardır.

5.5. “Çevrenizdeki insanların futbol oynamana karşı düşünceleri nelerdir?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Çevredeki insanların kadın futbolculara yönelik görüşleri yer yer farklılık göstermektedir. Bazı kesim kadınların futbol oynamasına ön yargıyla yaklaşmış ve kadınların futbol oynamasını doğru bulmamışlardır. Kadının toplumsal geleneklere uygun davranması öngörülmüş ve kadın kimliğine, bedenine, ruhuna uygun branşlara yönlendirilmesi beklenilmiştir. Futbol çevredeki insanlar tarafından erkek aktivitesi olarak görülmüş kadınların bu branşta başarılı olamayacağı düşünülmüştür. Diğer bir kesim ise kadınların futbol oynamasını ılımlı karşılamış ve destek çıkmışlardır.

Futbol erkek işi, sen hanım hanımcıksın yapma böyle şeyler” diyorlar. Benim spor yapmamın ya da futbol oynamamın en temel nedeni de bu. Mesela benim akrabalarımın kızları var. Hadi futbol oynayalım dediğimde “Aaa neden böyle söylüyorsun? Sen tenise devam et, güzel güzel sporunu yap, hanım hanımcık kız sporu” dediler. Mesela tüm kızlar badminton, voleybol oynuyorlar. Ama ben voleybolu hiç sevmem. Futbol oynarım. Erkeklerin arasında tek futbol oynayan ben vardım. Ama yine de oynuyorum (87).

5.6. “Futbol oynamanın size göre artıları ve eksileri nelerdir?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Futbolun kadın futbolculara birçok artısı bulunmakla birlikte negatif yönde de etkisi bulunmaktadır. Eğitim imkanı sunma, milli futbolculara ulaşım imkanı sunma, yeni yerler keşfetme, vücudun zinde olması, geniş arkadaş çevresi oluşturma, sporla iç içe olma, sosyalleşme, liderlik ruhunu geliştirme, bakış açısını güçlendirme, mücadeleci olmayı öğrenme, öz güven kazandırma gibi durumlar futbolun kadın futbolculara sağladığı katkılardır. Futbol yapısı gereği güç gerektiren bir spor dalıdır. Atletik bir

vücut yapısı ve performans gerektirmektedir. Kadın da yapısı gereği naif, nazik ve hassas bir ruh ve beden yapısına sahip olduğu için futbol kadın bedenine ağır gelmektedir. Kadınlara bilinçsizce, amatörce bir antrenman programı uygulandığında erkeksi bir beden yapısı ortaya çıkabilmektedir. Bu durumda kadınları kadınlığından uzaklaştırmaya sebep olmaktadır gibi yorumlar futbolun kadınlara eksi yönde de etki ettiğini göstermektedir.

5.7. “Futbolun kadın bedenine uygun olduğunu düşünüyor musunuz?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Kadın bedeninin futbola uygun olduğunu düşünen kadın futbolcu sayısının ağırlıkta olduğu görülmektedir. Buna ek olarak kadın bedeninin futbola hem uygun hem de uygun olmadığını düşünen kadın futbolcularda bulunmaktadır. Futbolun kadın bedenine ağır geleceğini, vücut yapısını bozacağını ve aynı zamanda kadınlar kadınlar ile karşı karşıya geleceği için ekstra bir güç gerektiğini düşünmemektedirler.

5.8. “Futbol erkek oyunudur deniliyor. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Kadın futbolcuların futbolu erkek aktivitesi olarak değerlendirmedikleri görülmektedir. Futbolun cinsiyeti olmadığını, kadın erkek her kesmin oynayabileceğini dile getirmektedirler. Futbol yoğun antrenman programı olan bir spor branşıdır. Ancak kadınlar kendilerine uygun bir antrenman programıyla bu durumun üstesinden gelebileceklerini dile getirmişlerdir. Futbolun cinsiyet olmadığını; futbolun güç, kuvvetten ziyade zeka gerektirdiğini ifade etmişlerdir. Bu düşüncenin ataerkil toplum yapısının öne sürdüğü bir bakış açısı olarak değerlendirmektedirler.

Futbolun kadına yakıştırılmaması, doğasına, eğilimlerine, toplumsal rollerine aykırı olduğu anlatıları yaygın ve alışılmış. Bu bölümde bu ötekileştirmenin fiziksel ve duyuşsal bir yerden nasıl tezahür ettiğini göstermek istiyorum. Kadın için ancak bir hobi ya da bir araç olarak kabul edilebilmesinden hareketle kadının futbolun sadece kavramsal alanı değil, fiziksel mekanları içindeki varlığı da bir yanlış yerde olma hali olarak karşımıza çıkıyor (169).

5.9. “Futbol serüveninizde yaşadığınız en ilginç olaydan bahseder misiniz?”

Sorusu ile İlgili Tartışma

Kadın futbolcuların futbol ile ilgili hikayeleri farklılık göstermektedir. Kimisi hakemlerle yaşadığı sürtüşmeyi dile getirmiş, kimisi ise hayati önem taşıyan penaltıları kaçırdığını ifade etmektedir. Diğer bir kadın futbolcu grubu ise maç esnasında olmadık sakatlıklar yaşadığı dile getirmişlerdir. Başka bir grup ise deplasman yolunda günlerce yollarda kaldıklarını ifade etmişlerdir.

5.10. “Kadınların ve erkeklerin futbola katılımları sürecinde ne gibi farklılıklar bulunmaktadır?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Kadın futbolcular ile erkek futbolcuların futbola katılımları farklılık göstermektedir. Erkeklerin hiçbir engele takılmadan rahatça katılım sağladıklarını, herhangi bir sıkıntı yaşamadan futbola dahil olabildiklerini ifade etmektedirler. Kadınlar ise erkeklerin gölgesinde var olmaya çalışmaktadırlar. Futbol toplum tarafından erkeklikle bağdaştırılmış, kadınların futbol oynaması ayıp karşılanmıştır. Toplumsal cinsiyet algısı ve toplumun kadına atfettiği roller kadınların futbola katılımını oldukça zorlaştırmıştır. Annelik, eşlik, kadınlık, ev hanımlığı gibi roller kadınları futboldan uzaklaştırmış ve katılımlarını güçleştirmiştir. Futbolun hız, güç gerektiğini ve kadın bedeninin buna uygun olmadığı toplum tarafından dile getirilmiş, kadının kendi cinsiyetine, kimliğine, bedenine uygun olmadığı dile getirilmiştir. Kısacası erkeklerin herhangi bir zorluk yaşamadan futbola katılım sağladıklarını, kadınlar ise erkeklerin gölgesinde ve çeperinde var olmaya çalışmaktadır. Toplum kadını ötekileştirerek, ikinci plana atarak futbola katılımı zorlaştırmıştır.

Ülkemizde gerek profesyonel lisanslı sporcu sayısına gerek amatör lisanslı sporcu sayısına baktığımızda futbola ilgi duyanların büyük bir farkla erkekler olduğu çok belirgindir. Bu farklılığın nedenini anlayabilmek, kızların futbola katılımlarını arttırabilmek ve futbolun kazandırabileceği fiziksel, duyuşsal ve toplumsal katkılardan yararlanabilmelerini sağlayabilmek için toplumsal cinsiyet duyarlı bir bakış açısına sahip olmamız gerekmektedir.

Rapora göre Türkiye, FIFA'ya bağlı 198 futbol federasyonu arasında kadın futbol komitesi bulunmayan ve futbol federasyonu yönetim kurulunda kadın üye olmayan 12 ülkeden biri. Türkiye Futbol Federasyonu'ndaki 15 yöneticinin 15'i de erkek. Yapılan araştırmalara göre, Türkiye'de kayıtlı kadın futbolcu sayısı: 40,213. Bunların sadece

3.122'si 18 yaşın üstünde. Geriye kalan 37,091 kadın futbolcu 18 yaşın altında. Türkiye nüfusuna en yakın Almanya Kadın futbolunu kıyaslayacak olursak; Almanya'da kayıtlı kadın futbolcu sayısı 203,756. Bunların, 92,575'i 18 yaş üstüken, 111,181'i 18 yaş altı. 18 yaş üstü futbolcu sayısına bakıldığında Türkiye, Almanya'dakilerin %3,37'si kadar kadın futbolcuya sahip (170).

Ülkelerin futbolcu sayıları, takım sayılarına da yansımış durumda. Türkiye'de kayıtlı senior (en üst seviye) takım sayısı 127. Futbol piramidinde üç kategori var ve en üst seviye ulusal ligde 10 takım oynuyor. Almanya'da ise kayıtlı senior takım sayısı 4402. Futbol piramidinde sekiz ayrı kategori var ve ulusal ligde 12 takım oynuyor. Türkiye, Almanya'daki takım sayısının %2,88'i kadar takıma sahip durumda. Almanya-Türkiye kadın futboluna ayrılan bütçe kıyaslaması yapıldığında fark daha da derinleşiyor. Türkiye'de kadın futbolu için ayrılan bütçe 2,500,000 €, Almanya'da bu bütçe 10,770,000 €. Türkiye'de okul müfredatında futbol yer almıyor. Kulüpler ve okullar arasında resmi bağlantılar yok. Almanya'da durum tam tersi, oldukça olumlu. Türkiye'de çocuklar 12 yaşına kadar karışık takımlarda oynarken Almanya'da 16 yaşına kadar oynuyorlar. Rapora göre Türkiye'de kadınların en fazla katılım sağladığı spor voleybol, Almanya'da ise futbol. Türkiye, UEFA Grassroots sıralamasında gümüş, Almanya ise altın seviyede yer alıyor (171).

5.11. “Futbol oynayan kadınlarda kaslı erkeksi bir beden yapısı ve giyim tarzı oluşmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Kadın futbolcuların çoğunun “futbol oynayan kadınlarda kaslı, erkeksi bir beden yapısı ve giyim tarzı oluşmaktadır” ifadesine katılmadıklarını dile getirmişlerdir. Futbolun, kas yapısının, sportif giyimle alakası olmadığını kadınlarda da bu durumun söz konusu olabileceğini dile getirmişlerdir. Kadınlar güç gerektiren bir spor branşlarıyla uğraştıklarını ve belli bir kas yapısının oluşmasını gayet normal karşılamaktadırlar. Bunun yanı sıra kadınların futboldan önce kendine has giyim tarzlarının olduklarını futbolun giyim tarzını etkilemediğini ve futbolun sadece sportif bir giyimi sağlayacağını bu durumu da erkeklikle bağdaştırmanın yanlış olacağını ifade etmişlerdir.

5.12. “Antrenörlerin veya kulüp çalışanlarının sizlere karşı bakış açısı nasıldır?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Antrenörlerin veya kulüp çalışanlarının kadın futbolculara bakış açısı ağırlıklı olarak iyileştirici, geliştirici ve olumlu yönde olduğu görülmektedir. Gerek mesleki gerekse spor hayatlarını destekleyici tavırlar sergiledikleri dile getirilmiştir. Bunların aksine antrenörlerin veya kulüp çalışanlarının kadın futbolcuları para ve ün kazandıran, çıkarları doğrultusunda hareket eden varlıklar olarak görüldükleri de ifade edilmiştir.

5.13. “Kadın futbolunda genellikle tribünler boş olmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Kadın futbolunda tribünlerin boş olmasına sebep birçok faktör ele alınmıştır. Kadın futbolunun varlığının çoğu kesim tarafından bilinmemesi, kadın futboluna toplum tarafından değer verilmemesi ve izlenmeye layık görülmemesi, kadın futbolunun çekişmeli geçmediği ve göz zevkine hitap etmemesi, medyanın kadın futbolunu tanıtmada yetersiz kalması, toplumsal ön yargı, futbolun erkeklere özel bir spor dalı olarak görülmesi gibi sebepler kadın futbolunda tribünlerin boş olmasına sebep olmaktadır şeklinde yorumlar bulunmaktadır.

Tabii ki son olarak seyirci sayılarını kıyaslamak gerekir. Türkiye’de milli takımın maçlarını izleyen ortalama seyirci sayısı 750 iken Almanya’da bu sayı 6865. Türkiye’de Ulusal lig maçları ortalama 200 seyirci izliyor. Almanya’da ise 946. Ülkemizde, kadın futboluna yönelik, seyirciyi artırma çabası güden sosyal medya kampanyaları yok. Almanlar ise bu tip sosyal medya kampanyalarını sürekli olarak düzenliyorlar. Ülkemizde VISA Team Athlete verilerine göre, son bir yılda kadın futbolu hakkında sadece 107 haber yapıldı. Bu sayı, bir yılda yapılan tüm haberlerin yalnızca binde altısına denk geliyor. Yine Visa verilerine göre Türkiye’de lisanslı futbolcuların yalnızca %1’i kadın. Rakamlar bu kadar vahim değilmiş gibi, 12 Mayıs’ta ALG Spor - Beşiktaş arasında oynanan Kadınlar 1. Ligi final maçında, spordan çok taraftarların ırkçı ve cinsiyetçi söylemleri öne çıktı (171).

5.14. “Maçınızı izlemeye gelen taraftarların size karşı tavırları nasıldır?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Kadın futbol maçlarına gelen taraftarların bakış açıları iki kategoride ele alınmıştır. Bir grup taraftar kadın futbolunu destekleyici tavırlar sergilemiş ve onların futbol oynamasını gururla karşılamışlardır. Diğer bir taraftar grubu ise maç esnasında

cinsiyetçi söylemler ve laf atma gibi etik dışı tavırlar sergileyerek kadın futbolunu aşağılayıcı hareketlerde buldukları ifade edilmiştir.

5.15. “Kadın futbolunun Türkiye’deki konumundan bahsedebilir misiniz?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Kadın futbolunun Türkiye’deki konumu üzerine birçok yorum yapılmıştır. Türkiye’de kadın futbolunun varlığından söz etmenin oldukça zor olduğu ifade edilmiştir. Kadın futboluna gereken önemin verilmemesi, kadınların ikinci plana atılarak ötekileştirilmesi, gerek spor haberlerinde gerekse spor reklamlarında kadın futbolculara yer verilmemesi, kadın futbolunu tanıtmada yetersiz kalınması, kadın futbolunun gelişmesine yönelik maddi ve manevi yardımın sağlanmaması, toplumun kadından beklediği görev ve sorumluluklar, futbol branşında yetkili üst düzey görevlilerin üzerine düşen görevi yerine getirmemesi gibi durumlar kadın futbolunun Türkiye’deki konumu oldukça zorlaştırmaktadır şeklinde yorumlar ifade edilmiştir.

5.16. “Kadın futbolunun istenilen düzeyde gelişmemesinin sebepleri nelerdir?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Kadın futbolunun istenilen düzeyde gelişmesini engelleyen birçok etken yer almaktadır. Toplumsal cinsiyet algısının adı altında yapılan cinsiyet ayrımcılıkları, futbolun kadın bedenine ağır geleceğe düşüncesi, aile ve toplumun bilgisizliği, medyanın kadın futboluna değer vermemesi ve reklam oluşturmaması, belediyelerin, TFF’nin istenilen maddi yardımı sağlamaması, alt yapı yetersizliği, bölgesel farklılıklar, tesis ve malzeme yardımının olmaması, futbolun erkek aktivitesi olarak görülmesi ve yatırımların erkek futbolu üzerine yoğunlaşması, kadın futbolcuların erkeklerin çeperinde kalması ve gerekli katılımı sağlayamaması gibi sebepler kadın futbolunun istenilen düzeye gelmesini güçleştirmektedir.

5.17. “Kadın futbolunun gelişmesi için önerileriniz nelerdir?” Sorusu ile İlgili Tartışma

Kadın futbolunun gelişmesi için birçok öneri sunulmuştur. Gerekli alt yapının oluşturulması, belediyelerin mazleme ve tesis yardımı sağlanması, toplumun ve aile bireylerinin bakış açılarını, ön yargılarını değiştirmek adına bilgilendirmeler yapılması, medyanın kadın futbolunu destekleyici ve tanıtıcı haberler yapması, toplumun kadını ve kadın futbolunu desteklemesi, kadın futbolunu büyük kulüpler bünyesine alarak

gelişiminin sağlanması, kadın futbolculara harcanan mevlanın iyileştirilmesi gibi etkenlerin sağlanması durumunda kadın futbolunun istenilen düzeye geleceği ifade edilmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Kadın futbolcular genel olarak futbola mahalle aralarında, erkek arkadaşlarıyla başlangıç sağlamışlardır. Kadınların çocuk yaşlarda mahallede futbol oynaması çok garip karşılanmamış ancak yaşları ilerledikçe kadınların erkeklerle birlikte futbol oynaması ayıp karşılanmıştır. Kadın futbolcuların futbola başlamalarına etken olan faktörler arasında arkadaş faktörü ön plana çıkmaktadır. Bunların yanı sıra aile desteği, Beden Eğitimi öğretmenleri, sosyal çevre gibi faktörler de kadınların futbola başlamalarında etkili olmuşlardır. Kadın futbolcuların çoğu futbola ilk başlama döneminden itibaren aileleri tarafından desteklenmiş ve futbol oynamaları aileler tarafından sıcak karşılanmıştır. Bazı kadın futbolcuların aileleri ise ilk zamanlar çocuklarının futbol oynamasına karşı çıkmış ve bu duruma ılımlı bakmamışlardır. Kadın futbolcuların çevresindeki insanların birçoğu futbol oynamalarını garip karşılamışlardır. Toplumsal cinsiyet yargısına bağlı olarak kadınların futbol oynaması doğru bulunmamış ve cinsiyet kimliklerine uygun branşlara yönlendirilmeleri gerektiği varsayılmıştır. Kadın futbolcuların çoğu futbolun kadın bedenine uygun olduğunu düşünmektedir. Yeteneği olan, isteği olan her bireyin sportif faaliyetlerde yer alabileceğini ifade etmişlerdir. Birkaç kadın futbolcu ise futbolun kadın bedenine ağır geleceğini düşünmüşlerdir. Futbol üstün performans gerektiren bir branş olduğunu ve kadınların naif, hassas yapısına zor geleceğini ifade eden kadın futbolcular da yer almaktadır. Kadın futbolcular; sporun cinsiyeti olmadığını, kadın erkek farketmeksizin her bireyin futbol oynayabileceğini dile getirmişlerdir. Kadınların da futbolda yer alabileceğini, bu durumun yadırganılmaması gerektiğini ve futbolun erkek egemenliğinden sıyrılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Kadın futbolcular, erkeklerle kadınların futbola katılım fırsatlarının çok farklılık arz ettiğini ifade etmişlerdir. Kadınlar futbola katılım esnasında birçok engelle karşı karşıya kalmışlar ve futbola katılma hususunda oldukça zorlanmışlardır. Toplumun kadına yüklediği roller, toplumun kadından beklediği davranışlar kadınları futboldan uzaklaştırmaya sebep olmuştur ve söz konusu bu durumdan ötürüdür ki kadınlarla erkeklerin futbola katılımları eşit düzeyde değildir. Futbol oynayan kadınlarda erkeksi bir beden yapısı ve giyim tarzı oluşmaktadır düşüncesine çoğu kadın futbolcu hem fikir olmamaktadır. Kadınların kendine has giyim tarzı ve beden yapısının olduğunu, bu kendine has özellikleri futbolun değiştiremeyeceğini ifade etmektedirler. Antrenör veya kulüp çalışanlarının kadın

futbolcuları destekleyici ve teşvik edici tavırlar sergilediği çoğu kadın futbolcu tarafından ifade edilmiştir. Kadın futbol liglerinde tribünler çoğu zaman boş olmaktadır. Kadın futbolu çoğu kesim tarafından bilinmemekte ve bu sebeple tribünler boş olabilmektedir. Kadın futbolu hakkında bilgisi olan kişiler ise futbolu kadınlara yakıştıramadığı için ve kadın futbolu onlara zevk vermediği için tribünlere katılım sağlamamaktadır. Kadın futbolcular maçlarına gelen taraftarların onlara bakış açısını birkaç farklı şekilde ifade etmişlerdir. Kimi kadın futbolcu maçlarına gelen taraftarların çoğu kısmının aileler olduğu için destekleyici olduğu, kimi kadın futbolcu maçlarına gelen taraftarların kendilerini aşağılayıcı ve küçük düşürücü tavırlar sergilediği ve kimi kadın futbolcu ise maçlarına gelen taraftarların kendilerini destekleyici ve onursal davranışlarda bulduklarını ifade etmişlerdir. Kadın futbolunun Türkiye'deki konumu oldukça rahatsız edici boyutlardadır. Kadın futbol liglerine gereken yatırımın yapılmaması ve istenilen değerin, önemin verilmemesi kadın futbolunun Türkiye'deki konumunu zorlaştırmaktadır.

Kadın futbolunun gelişmesi, iyileşmesi ve desteklenmesi için öneriler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Kadın futbolcularımıza medyada ve spor programlarında daha sık yer verilmesi,
- Kadın futbolcularımızın başarılarını ya da hayatlarını konu alan diziler, filmler ve diğer yayınların yapılması,
- Medyada cinsiyet ayrımcılığı yapmadan kadın futbolcularımızın futbol oynayabileceği algısını kamuoyuna aktarmak,
- Kadın futboluna gerek belediyelerce gerekse diğer üst düzey yetkililer tarafından maddi yardım sağlanması,
- Toplumsal bakış açısının ve ön yargının ortadan kalkabilmesi için gerek aileleri gerekse toplumu bilgilendirici ortamlar oluşturmak,
- Kadın futboluna tesis ve malzeme yardımı yapmak,
- Gerekli alt yapının oluşturulması,
- İyileştirici ve destekleyici projeler yapılması,
- Kadınlara verilen ödeneklerin iyileştirilmesi,
- Kadın futbol kulüplerinin bilir kişiler tarafından açılması,
- Kadınlara psikolojik destek ve sağlık kontrollerinin olması için muayeneler yapılması.

KAYNAKLAR

1. Özsoy S. Türk spor medyasında kadın, *Spor Bilimleri Dergisi* 2008, 19(4): 201-19.
2. Bhasin H. *Toplumsal Cinsiyet: Bize Yüklenen Roller*. (Çeviri editörleri) A. Coşkun, İstanbul, Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV) Yayını, 2003.
3. Aslanoğlu K. *Futbolun Psikiyatrisi*. İstanbul, İthaki Yayınları, 2005.
4. Önver M. Dünya'da ve Türkiye'de Kadın Futbolunun Gelişimi ve Türkiye'de Kadın Futbolunun Psiko-Sosyal Boyutu. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Doktora tezi, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi, 2002.
5. Yarar B, Özgüven HP, Cantek F. Türkiye Modernleşme Tarihine Sporcu Kadınların Gözünden Bakmak: Cumhuriyet Tarihi Boyunca Kadınların Toplumsal Kimliklerini Kurma Serüvenleri. İçinde: Türkoğlu N, Ağaoğlu ST (editörler). *Karaelmas 2009: Medya ve Kültür*, Urban Kitap, 2009: 479-95.
6. Büyükaşar M. Türk spor basınında cinsiyet ayrımcılığı : fotomaç ve fanatik gazeteler örneği, *İnsan & İnsan Dergisi* 2016, 3(9): 53-76.
7. Aslantepe G. Kadın İstihdam Zirvesi. İstanbul, TISK, 2006.
8. Baştuğ G. Bayan sporcuların bedenlerini algılama düzeyleri ve cinsiyet rolleri üzerine bir araştırma, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 2009, 29(2): 533-55.
9. Koca C, Arslan B. *Kız Çocukları ve Futbol: Toplumsal Cinsiyet Yaklaşımı*. Ankara : TFF-FGD Futbol Eğitim Yayınları, 2010.
10. İnal AN. *Futbolda Eğitim ve Öğretim*. Konya, Selçuk Üniversitesi Basımevi, 1998.
11. Talimciler A. Türkiye'de futbol ve ideoloji ilişkisi: medyadaki futbol söylemi üzerine bir inceleme, *Sosyoloji Dergisi* 2006, 15: 129:40.
12. Koca C, Bulgu N. *Spor ve Toplumsal Cinsiyet: Genel Bir Bakış*. Ankara, Hacettepe Üniversitesi, 2005.
13. Arslan B. *Türkiye'de Kadın Futbolcu Profili*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, 2012.
14. Baloğlu B, Davutoğlu A. *Sporun Değişen Yüzü*. İstanbul : Derin Yayınları, 2009.

15. Sage GH. Sociocultural Aspects of Human Movement: The Heritage of Modernism, the Need for a Postmodernism. In: Fernandez-Balboa JM (eds). *Critical Postmodernism in Human Movement, Physical Education, and Sport*, New York, State University of New York Press, 1997.
16. Kaplan E. Spor Basınında Toplumsal Cinsiyetin Kuruluşu: Türk Futbol Basınında Kadın. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Medya İletişim ve Habercilik Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2018.
17. Türkmen M, Yıldız K, Zekioğlu A. Sosyolojik açıdan sporda şiddet ve çirkin tezahüratın nedenlerinin araştırılması: manisaspör taraftarları örneği, *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi* 2013, 8(2): 15-34.
18. Atalay A. Türkiye'de osmanlı döneminde ve uluslaşma sürecinde kadın ve spor, *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi* 2007, 2(2): 24-9.
19. Çiftdoğan H. *Bu da mı Gol Değil / Medyada Futbol-Kadın İlişkisinin Dönüşümü*. Emek ve Temsil Ekseninde Günümüz Medyasında Kadınlar Sempozyumu, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Kampüsü, 2014.
20. Koca C. Beden eğitimi ve spor alanında toplumsal cinsiyet ilişkileri, *Spor Bilimleri Dergisi* 2006, 17(2): 81-99.
21. Karaca U. Televizyonlarda Yayınlanan Futbol Programlarında Kullanılan Hegemonik Erkeklik Söylemlerinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Medya İletişim ve Habercilik Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2019.
22. Connell RW. *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar*. Soydemir C (Çeviren). İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2016.
23. Ersoy E. Cinsiyet kültürü içerisinde kadın ve erkek kimliği, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2009, 19(2): 209-30.
24. UN. The Role of Men and Boys in Achieving Gender Equality. 2008.
25. İnceoğlu Y, Kar A. *Yeni Güzellik İkonları: İnsan Bedeninin Özgürlüğü mü? Mahkumiyeti mi?* İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2010.

26. Hacımırzaoğlu AB. 75. Yılda Kadınlar ve Erkekler. İçinde: Kırkpınar L (editörler). *Türkiye'de Toplumsal Değişme Sürecindeki Kadın*. İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları, 1998: 13-28.
27. Uğurlu FM. *Sporda Cinsiyet Ayrımı*. Ankara, Nobel Bilimsel Eserler Yayınları, 2018.
28. Şen H. Futbol'un değişen yapısı üzerine sosyolojik bir analiz, *Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2013, 6(1): 88-106.
29. Topaloğlu H. Gölgedeki bedenler: bedenin inşa sürecinde toplumsalın etkileri, *Alternatif Politika Dergisi* 2010, 2(3): 251-76.
30. Öztürk P, Koca C. Futbolda kadınlar: bir sosyal alan olarak kadın futbol takımlarının analizi, *Türkiye Klinikleri Spor Bilimleri Dergisi* 2018, 10(3): 150-63.
31. Pirselimoglu ET, Kanlı S, Civil T. *Takım Sporları Ders Kitabı 9*. M.E.B., 2018.
32. Bora T. *Karhanede Romantizm Futbol Yazılar*. İstanbul, İletişim Yayınları, 2006: 20-1.
33. Doğan AV. Futbolun spor ve eğitim aracı aracı olarak fonksiyonel yapısı, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* 2006, 13: 19-21.
34. Ferah A. *Futbol Eğitim Öğretim*. Ankara, Nehir Matbaası, 1990.
35. Erdoğan İ. Futbol ve futbol üzerine inceleme, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi* 2008, 26: 1-58.
36. Saatçioğlu C, Çakmak UD. Avrupa ve türkiye'de futbol ekonomisi: karşılaştırmalı bir inceleme, *Sakarya İktisat Dergisi* 2019, 8(4): 331-50.
37. Gökdemir Ö. Avrupa'da futbol sektörünün ekonomik gelişimi, *İktisat Dergisi*. 2005, 463: 18-24.
38. Tanıl B, Horak R, Wolfgang, R. *Futbol ve Kültürü*, 9. Baskı. İstanbul, İletişim Yayınları, 2020.
39. Yöney GP. Kitlelerin Afyonu Futbolun Latin Amerika Edebiyatındaki Yankıları. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batı Dilleri ve Edebiyatları (İspanyol Dili ve Edebiyatı) Anabilim Dalı, Yüksek lisans tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, 2012.

40. Büyükbaykal GN. Geçmişten Günümüze Yazılı Spor Basımında Futbolun Yeri ve Önemi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Yüksek lisans tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2003.
41. Yaşar Ç. Türkiye'de Yeni Bir Spor Ürünü Olarak Futbol. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek lisans tezi. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, 2014.
42. Çakmak MN, İşlek MS, Keskin U. Türk futbol kültürünün küreselleşme kavram ve süreçleri bağlamında değerlendirilmesi, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 2017, 19(33): 125-33.
43. İkiz M. Futbolun tarihsel gelişimi, <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/126-mete-ikiz/247-futbolun-tairhsel-gelisimi.html> Son Erişim Tarihi: 28 Haziran 2021.
44. Marmara Spor. Futbolun Tarihçesi ve Futbol Nedir? <https://www.marmaraspor.com.tr/blog/futbolun-tarihcesi-ve-futbol-nedir.html> Son Erişim Tarihi: 20 Haziran 2021
45. Yıldırım İ. Tarihi Kaynaklar Açısından Türk Spor Kültürü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek lisans tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, 1986.
46. Abola A. *Cumhuriyet'in 50. Yılında Gençlik ve Spor*. Ankara, Gençlik ve Spor Bakanlığı, 1974.
47. Alpman C. *Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi*. İstanbul, Gençlik Spor Yayınları, 1972.
48. Dökmen Z. Çalışma durumları farklı üç grup kadında ruh sağlığı, kontrol odağı inancı ve cinsiyet rolü, *Türk Psikoloji Dergisi* 2003, 18(51): 111-24.
49. Bora A. *Kadınların Sınıfı Ücretli El Emeği ve Kadın Öznelliğinin İnşası*. İstanbul, İletişim Yayınları, 2011.
50. Elçi E. Türkiye'de "kadın olmak" söylemi: kadınlarla yapılmış bir söylem çalışması, *Psikoloji Çalışmaları Dergisi* 2011, 31: 1-28.
51. Tuskan AA. Toplumsal cinsiyet toplumda kadına biçilen roller ve çözümleri, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 2012, 99: 445-9.

52. Erbil P. *Kibele'den Pandora'ya Kadının Tarihsel Yenilgisi*. Ankara, Arkadaş Yayınevi, 2007.
53. Mudd EH. Women's conflicting values, *J Marriage Fam* 2002, 8(2): 65.
54. TUSİAD & KAGİDER. Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sorunlar Öncelikler ve Çözüm Önerileri. 2008.
55. TFF. Genç ve Yetişkin Bayanlar İçin Futbol. İstanbul, 2009.
56. Thomas R, Mark AW. *Science and Soccer*. Rutledge: London and New York. 2003.
57. Günay M, Yüce İA. *Futbol Antrenmanının Bilimsel Temelleri*. 2. baskı. Ankara, Gazi Kitabevi, 2001.
58. TFF. Kadın Futbolu. 2012.
59. Pelak CF. Negotiating gender/race class constraints in the new south africa: a case study of womans soccer, *Int Rev Sociol Sport* 2005, 40(1): 53-70.
60. Akkaya C, Kaplan Y. Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Spor Medyasında Kadın. Akdeniz Üniversitesi. 1st ISSTR-SC Congress, SI(2). 177-82.
61. Sert M. Spor dünyasında beden - iktidar ilişkisi, *Toplumbilim Dergisi* 2002, 16.
62. Anadolu B. Ataerkil Sistem Bağlamında Türk Sinemasında Futbol Teması. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo Televizyon Sinema Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2013.
63. Öztürk P, Koca C. Futbolun "ötekisi" kadınlar, fotoğrafın "ötekisi" fotoromanı yazıyor, *Moment Dergi* 2015, 2(2): 157-83.
64. Arslanoğlu K. *Futbolun Psikiyatrisi: Sporun Psikolojisi ve Psikiyatrisi*. İstanbul, İthaki Yayınları, 2005: 435-40.
65. Akbaş E. Türkiye'de Sosyal Medyada Futbol Taraftarlarının Erkeklik Söylemleri. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Medya ve İletişim Sistemleri Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2012.
66. Aytaç SS, Sevütekin M, Işığışık Ö, Bayram N, Bağdoğan S, Eryiğit KY. *Çağdaş Sanayi Merkezlerinde Kadın İşgücünün Konumu: Bursa Örneği*. Ankara, TİSK Yayın, 2002.

67. Sönmez E. Engel var, yılmak yok: türkiye’de kadınlar her şeye rağmen futbol oynuyor, <http://www.diken.com.tr/engel-var-yilmak-yok-turkiyede-kadinlar-seye-ragmen-futbol-oynuyor/> Son Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2017.
68. Yağcı M. Kadınlar, futbol ve gelir eşitsizliği, <https://www.5harfliler.com/kadinlar-futbol-ve-gelir-esitsizligi/> Son Erişim Tarihi: 11 Eylül 2016.
69. Buldan E. Futboldaki Cinsiyetçi Söylem ve Davranışların Kadın Taraftarlar Üzerinde Yarattığı Sosyal Kaygı ve Erkek Taraftarların Toplumsal Cinsiyet Algısı Düzeyi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, 2018.
70. Özkan G. Üniversite Öğrencisi Kadın Futbolcuların Toplumsal Cinsiyet Algıları ile Sporcu Öz Yeterlilik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı. Yüksek lisans tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, 2019.
71. TFF. Türkiye’de Kadın Futbolu. 2012.
72. Williamson DJ. *Belles of the Ball*. England, 1st ed. Exeter, R&D Associates, 2007.
73. Gregory, P. How women’s football battled for survival. <http://news.bbc.co.uk/sport/2/hi/football/women/4607171.stm> Son Erişim Tarihi: 30 Mayıs 2021.
74. Simkin, J. Munitionettes. <https://spartacus-educational.com/Fmunition.htm> Son Erişim Tarihi: 30 Mayıs 2021.
75. Kessel, A. English football: when women ruled the pitch. <https://www.theguardian.com/football/2009/sep/10/england-womens-football-team> Son Erişim Tarihi: 30 Mayıs 2021.
76. Garin, E. Coppa Europa per Nazioni (Women) 1969. <http://www.rsssf.com/tablese/eur-women69.html> Son Erişim Tarihi: 30 Mayıs 2021.
77. Meyn H. *Massenmedien in Deutschland: Neuauflage 1999*, UVK Verlags.
78. Pfister G. Emma am ball, frauenfussball heute und gestern, *Kicker* 2008, 47.
79. Gans P, Horn M, Zemann C. *Sportgroßveranstaltungen - ökonomische, ökologische und soziale Wirkungen*, 2003, Hofmann-Verlag, 1.

80. International Olympic Committee (IOC). Football Equipment and History. <https://web.archive.org/web/20140706130625/http://www.olympic.org/football-equipment-and-history?tab=1> Son Erişim Tarihi: 30 Mayıs 2021.
81. Deniz S. KKTC kadın futbolunu geliştirme projesi. <http://www.ktff.org/Anasayfa/Download?path=~%2FContent%2Fwebimages%2Fdosya%2FKADIN%20FUTBOLUNU%20GEL%20C4%B0%20C5%9ET%20C4%B0RME%20projesi.pdf&dosyaad%20%20B1=KADIN%20FUTBOLUNU%20GEL%20C4%B0%20C5%9ET%20C4%B0RME%20projesi.pdf> Son Erişim Tarihi: 28 Haziran 2021.
82. Orta L. Türkiye'de Kadın Futbolunun Tarihçesi. Futbol Ekonomi. <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/265-lale-orta/3263-kadn-futbolu-ale-orta.html> Son Erişim Tarihi: 14 Kasım 2011.
83. Bhasin K. *Toplumsal Cinsiyet*. İstanbul, Kadınlar Dayanışma Vakfı Yayınları, 2003.
84. Illich I. *Cinsiyet*. Fethi A (Çeviri editörleri). Ankara, Ayraç Yayınları, 1996.
85. Williams J, Hess R. Women, football and history: international perspectives, *Int J Hist Sport* 2015, 32(18): 2115-22.
86. Connell R. *Gender (Polity Short Introductions)*, 2nd Edition. Cambridge, Polity, 2009: 200.
87. Koca C, Demirhan G. Beden eğitimi ve spor alanında toplumsal cinsiyetin yeniden üretimi, *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi* 2005, 16: 220-8.
88. Eitzen DS, Sage GH. *Sociology of North American Sport*, Sixth Edition. Boston, 1997.
89. Yüksel M. Cinsiyet ve spor, *Tarih Okulu Dergisi* 2014, (19): 663-84.
90. Sarıkulak İ, Koca C. Futbol taraftarlığı alanında kadınları marjinalleştiren doxalar, *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 2019, 4(2): 246-63.
91. Stanford University. Stanford Encyclopedia of Philosophy. Feminist perspectives on sex and gender. <https://plato.stanford.edu/entries/feminism-gender/> Son Erişim Tarihi: 23 Ocak 2010.
92. Aksu B. *Feminizm Kendi Arasında*. Ankara, Ayizi Yayınları, 2011: 18.
93. Arat N. *Feminizmin ABC'Sİ*. İstanbul, Say yayınları, 2010: 29.

94. Talimciler A. Türkiye'de Erkek Kimliğinin Oluşumunda Göz Ardı Edilen Alan: Spor/Futbol. İçinde: Kuroğlu H (editörler). *Erkek Kimliğinin Değişme(meye)n Halleri*. Beta Yayıncılık, 2009: 46-7.
95. Coakley J. *Sports in Society: Issues and Controversies*. New York, 2004.
96. Birell S, Cole CL. *Women, Culture and Sport*. Champaign, IL: Human Kinetics, 1994: 249-72.
97. Amman MT, Yaprak P. Sporda kadınlar ve sorunları, *Türkiye Kick Boks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi* 2009, 2(1): 39-49.
98. KASFAD (Kadınlar için spor ve fiziksel aktivite derneği). Türkiye'de Kadınlar ve Kız Çocuklarının Spor ve Fiziksel Aktiviteye Katılımı. 2012.
99. Öztürk P, Koca C. Uluslararası politika belgeleri kapsamında spor ve toplumsal cinsiyet politikaları, *Spor Bilimleri Dergisi* 2018, 29(3): 115-30.
100. Messner MA. *Power at Play: Sports and the Problem of Masculinity*. Massachusetts, Beacon Press, 1992.
101. Demirbilek S. Cinsiyet ayrımcılığının sosyolojik açıdan incelenmesi, *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi* 2007, 44: 12-25.
102. Onur H, Koyuncu B. Hegemonik erkekliğin görünmeyen yüzü: sosyalizasyon sürecinde erkeklik oluşumları ve krizleri üzerine düşünceler, *Toplum Bilim* 2004, 101: 31-49.
103. Uluocak Ş, Özbay D, Bilir O, Gökulu G, Karacık NE. *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Kadına Yönelik Şiddet*. Ankara, Paradigma Akademi Yayınları, 2014.
104. Jones WK. Female fandom: identity, sexism, and men's professional football in england, *Sociol Sport J* 2008, 25: 516-37.
105. Messner MA. Men studying masculinity: some epistemological issues in sport sociology, *Sociol Sport J* 1990, 34: 136-53.
106. Connel RW. *Masculinities*. Polity Press, 1995.
107. Foucault M. *Özne ve İktidar*. Ergüden O, Akinhay O (Çeviri editörleri). İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 2005.

108. Ak MD. 1980 Sonrası Türkiye'de Futbol ve Erkeklik İnşası. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2019.
109. Aktükün İ. Oyundan siyasete: türkiye'de futbolun doğuşu, *İktisat Dergisi* 2005, 3(10): 463-8.
110. Talimciler A. Futbol taraftarlığındaki erkeklik imgesi: bucaspor-göztepe ve karşıyaka taraftarları üzerine bir inceleme, *Journal of Social Sciences and Humanities* 2017, 1(1): 27-57.
111. Şimşek AA, Öner RV. Türkiye'de hegemonik erkeklik: medyada ve hukukta izler, dönüşümler ve olasılıklar. *Global Media Journal TR Edition* 2015, 6(11): 447-77.
112. Erdoğan N. *Popüler Futbol Kültürü ve Milliyetçilik*. Birikim yayınları, 1993: 26-33.
113. Louw EP. *The Media and Cultural Production*. Londra, Sage, 2001.
114. Gill DL. *Gender Roles and Sport Behaviour. Psychological Dynamics of Sport*. Champaign; Human Kinetics, 1986.
115. Cox B, Thompson S. Multiple bodies sportswomen, soccer and sexuality, *Int Rev Sociol Sport* 2000, 35: 5-20.
116. Kavasoglu İ, Yaşar M. Toplumsal cinsiyet normlarının dışındaki sporcular, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2016, 27: 118-32.
117. Donaldson M, What is hegemonic masculinity?. *Theory And Society, Special Issue: Masculinities* 1993, 22(5): 643-57.
118. Bury J. Non-performing inclusion: a critique of the english football association's action plan on homophobia in football, *Int Rev Sociol Sport* 2015, 50(2): 211-26.
119. Griggs G, Biscomb K. Theresa bennet is 42. but what's new?, *Soccer & Society* 2010, 11(5): 668-76.
120. King A. The European Ritual: Football in the New Europe. In: Giulianotti R (eds). *A Sociology of the Global Game*. Cambridge, Polity Press, 1999.
121. Yavuz Ş. Ataerkil egemen erkeklik değerlerinin üretiminde kadınların rolü: trabzon örneği, *Feminist Eleştiri Dergisi* 2015, 7(1): 117-30.
122. Koca C. *Sporun Cinsiyet Halleri. 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü*. Ankara, Ambalaj Yayıncılık, 2018.

123. Horak R, Reiter W, Bora T. *Futbol ve Kültürü Takımlar, Taraftarlar, Endüstri, Efsaneler*. Ankara, İletişim Yayınları, 2019: 19-24.
124. Mintert SM, Pfister G. The free project and the feminization of football: the role of women in the european fan community, *Soccer & Society* 2015, 16(2-3): 405-21.
125. Stemmler T. *Futbolun Kısa Tarihi*. Ankara, Dost Kitabevi, 2000.
126. Ünal C. Cinsiyete bağlı psikolojik farklar ve türk çocukları üzerine bir karşılaştırma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 1973, 6(1): 40-8.
127. Gölge ZB, Yavuz MF. Cinsel saldırı olgularının suç motivasyonuna göre sınıflandırılması, *Adli Tıp Dergisi* 2007, 21(2): 11-9.
128. Koca C, Taşdelen P. Viktorya dönemi ingiltere'sinde kadın bedeni politikaları ve kadınların spora katılımı, *Journal of Faculty of Letters* 2015, 32: 205-14.
129. Hargreaves J. The Victorian Cult of the Family and the Early Years of Female Sport. In: Scraton S, Flintoff A (eds). *Gender and Sport: a Reader*. Routledge, 2002: 53-9.
130. Young I. The exclusion of women from sport: conceptual and existential dimensions, *Philosophy in Context* 1979, 9: 44-53.
131. Koçak Ş. Toplumsal cinsiyet ve spor, https://www.academia.edu/8825142/Toplumsal_Cinsiyet_ve_Spor Son Erişim Tarihi: 28 Haziran 2021.
132. Engh M. Tackling femininity: the heterosexual paradigm and women's soccer in south africa, *Int J Hist Sport* 2011, 28(1): 131-52.
133. Magee J, Caudwell J, Liston K, Scraton S. *Women, Football and Europe: Histories, Equity and Experiences*. Oxford, Meyer and Meyer, 2007.
134. Messner MA. Studying up on sex, *Sociol Sport J* 1996, 13: 221-37.
135. Çifçi H, Öz N, Buse E. *Futbolda Cinsel Şiddet ve Cinsiyet Ayrımcılığı Sempozyumu*. Punto Baskı Çözümleri, 2018.
136. Okumuş E. Bedene müdahelenin sosyolojisi. *Şarkiyat* 2009, 2: 1-15.
137. Tiryaki S. Kadın sporcu fotoğraflarıyla kadın bedeninin pazarla(n)ması, *Selçuk İletişim Dergisi* 2014, 8(2): 218-37.

138. Emir E, Karaçam MŞ, Koca C. Kadın boksörler: boks ringinde ve ringin dışında sürekli eldiven giymek, *Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi* 2015, 26(4): 136-53.
139. Rowe D. *Popüler Kültürler Rock ve Sporda Haz Politikası*. Küçük M (Çeviren). İstanbul, Ayrıntı Yayınları, 1996.
140. Rowe D. *Sport, Culture and the Media*. Open University Press, 2004.
141. Wells J. *Kadın Gözüyle Batı Avrupa'da Fahişeliğin Tarihi*. İstanbul, Pencere Yayınları, 1997.
142. Hong F, Mangan JA. *Soccer, Woman, Sexual, Liberation*. Frank Cass, 2004.
143. Caudwell J. Sporting gender: women's footballing bodies as sites/sights for the (re) articulation of sex, gender and desire, *Sociol Sport J* 2003, 20(4): 371-86.
144. Caudwell J. Gender, feminism and football studies, *Soccer & Society* 2011, 12(3): 330-44.
145. Ritzer G, Stepnisky J. *Sosyoloji Kuramları*. Hülür H (Çeviren). Ankara, De Ki Basım Yayın, 2014.
146. Saraç S. *Toplumsal Cinsiyet İçinde Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları*. Ankara, Atılım Üniversitesi Yayınları, 2013: 27-32.
147. Ogunniyi C. Perceptions of the africa women's championships: female footballers as anomalies, *Sport Soc* 2014, 17(4): 537-49.
148. Özdilek R, Anahit Ç. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: sağlığa yansımaları ve kadın sağlığı hemşiresinin rolü, *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2019, 9(3): 30-9.
149. Bingöl O. Toplumsal cinsiyet olgusu ve türkiye'de kadınlık, *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 2014, 1: 108-14.
150. FIFA. Women's Football- Developing the game, 2011.
151. Coakley J. *Sports in Society: Issues and Controversies*, Sixth Edition. Boston, McGraw Hill, 1998.
152. Akkaş İ. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları çerçevesinde ortaya çıkan toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, *EKEV Akademi Dergisi* 2019, 23(77): 97-118.

153. Richman E, Shaffer D. If you let me play sports- how might sport participation influence self-esteem of adolescent females?, *Psychology of Women Quarterly* 2000, 4: 188-99.
154. Tükenmez M. *Toplumbilim ve Spor*. İstanbul, Kaynak Yayınları, 2009.
155. Koca C. Sporda Sosyokültürel Boyutlar. İçinde: Ertan H (editörler). *Spor Bilimlerine Giriş*. Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, 2012.
156. Hacisoftaoğlu İ. Futbolda erkekliğin gür sesi: taraftarlığın cinsiyetle olan ilişkisi nedir?, *The Blizzard Dergisi* 2018, 1: 111-22.
157. Pfister G. Assessing the sociology of sport: on women and football, *Int Rev Sociol Sport* 2015, 50: 563-9.
158. Koca C. *Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü ve Türkiye Milli Olimpiyat Komitesinin Toplumsal Cinsiyet Yaklaşımı*. Ankara, 2011.
159. Öziş H. Kadınların spordaki yeri, <http://www.orduolay.com/yazarlar/halil-ozis/kadinlarin-spondaki-yeri/8176> Son Erişim Tarihi: 28 Haziran 2021.
160. Demir C, Demir N. Bireylerin boş zaman faaliyetlerine katılımlarını etkileyen faktörler ile cinsiyet arasındaki ilişki: lisans öğrencilerine yönelik bir uygulama, *Ege Akademik Bakış Dergisi* 2006, 6(1): 36-48.
161. Kağıtçıbaşı Ç. *Sex Roles, Family and Community in Turkey*. Indiana Univ Pr, 1983.
162. *United Nations. Divison for the Advancement of Women Department of Economic and Social Affairs. Women 200 and Beyond: Women, gender equality and sport.* <http://www.nisb.nl/etalage/marian-ter-haar/women-2000-report.pdf> Son Erişim Tarihi: 2007.
163. Yenilmez Mİ, Çelik OB. Oyunu değiştirmek: neden daha fazla kadın spora katılım sağlamıyor?, *Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 2019, (7): 9-17.
164. Var L. Kırşehir'de yaşayan bazı kadınların spor yapma ve yapmama nedenleri, *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 2018, 19(3): 2320-8.
165. Durur EK. Sporda cinsiyetçilik ve haber metinlerinde kadın sporcuların temsili, *Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi* 2017, 14: 98-116.
166. Özbay G, Öncü E. Beden eğitimi, spor ve aile, *Türk Yurdu Dergisi* 2007, 27: 48-56.
167. Karasar N. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 24. baskı. Ankara, Nobel Yayınevi, 2012.

168. Collins T. *Sport in Capitalist Society: A Short History*. Abingdon, Routledge, 2013.
169. Nuhurat Y. Türkiye futbolunda kadın: işi olmayan ve olmaması gereken yerde, *Feminist Eleştiri Dergisi* 2000, 12(2): 45-58.
170. Korkut AS. FIFA, 2019 Kadın Futbolu Araştırması'nın sonuçlarını yayımladı: Türkiye, kadın futbol komitesi bulunmayan ve futbol federasyonu yönetim kurulunda kadın üye olmayan 12 ülkeden biri. Alan Savunması. <http://alan.savunmasi.org/fifa-2019-kadin-futbolu-arastirmasinin-sonuclarini-yayimladi-turkiye-kadin-futbol-komitesi-bulunmayan-ve-futbol-federasyonu-yonetim-kurulunda-kadin-uye-olmayan-12-ulkeden-biri/> Son Erişim Tarihi: 23 Temmuz 2019.
171. Usta B. Türkiye'nin Kadın Futbolu Karnesi. Eurosport. https://www.eurosport.com.tr/futbol/turkiyenin-kadin-futbolu-karnesi-kadinlar-dunya-kupasi-betul-usta_sto7316308/story.shtml Son Erişim Tarihi: 06 Haziran 2019.

EKLER

EK-1. Özgeçmiş

EK-2. Etik Kurul Kararı

EK-3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

**İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU**

Adı:	Yaş:
Soyadı:	Oynadığı Takım:
Tarih:	
1. Futbola nasıl başladınız?	
2. Futbola başlamanızda etken olan nedenler nelerdir?	
3. Futbol sizin için ne ifade etmektedir?	
4. Aileniz futbol oynamanız konusunda ne düşünüyor?	
5. Çevrenizdeki insanların futbol oynamanıza karşı düşünceleri nelerdir?	
6. Futbol oynamanızın size göre artıları ve eksileri nelerdir?	

7. Kadın bedeninin futbola uygun olduğunu düşünüyor musunuz?	
8. Futbol erkek oyunudur deniyor. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?	
9. Futbol hayatınızda yaşadığınız en ilginç olaydan bahseder misiniz?	
10. Kadınların ve erkeklerin futbola katılım sürecinde ne gibi farklılıklar bulunmaktadır?	
11. Futbol oynayan kadınlarda kalıplaşmış kashi erkeksi bir beden yapısı ve giyim tarzı oluşmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?	
12. Antrenörlerin veya kulüp çalışanlarının size bakış açısı nasıldır?	
13. Kadın futbolunda genellikle tribünler boş olmaktadır. Bu konu hakkında ne düşünüyorsunuz?	

14. Maçınızı izlemeye gelen taraftarların size karşı tavırları nasıldır?	
15. Kadın futbolunun Türkiye’deki konumundan bahseder misiniz?	
16. Kadın futbolunun istenilen düzeyde gelişmesinin sebepleri nelerdir?	
17. Kadın futbolunun gelişmesi için önerileriniz nelerdir?	

* Yarı yapılandırılmış görüşme soruları Pınar Öztürk’ün “Kadın Futbolcuların Futbol Alanındaki Deneyimi” adlı çalışmasından esinlenerek hazırlanmıştır.